

Ronse - Lorettestraat

Opgraving april 2022

J. VAN NUFFEL, F. DE KREYGER & L. MALFLIET

DL&H-Rapport 58

Colofon

Project
Ronse Loretestraat
Eindverslag

Erkend Archeoloog:
De Logi & Hoorne bv
OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H Eindrapport
© 2025 – De Logi & Hoorne bv

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bv

Inhoud

Abstract	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Geplande werken en bodemingrepen	5
1.3. Voorkennis op basis van reeds uitgevoerd onderzoek	8
1.3.1. Geografische voorkennis	8
1.3.2. Historische beschrijving	11
1.3.3. Archeologische voorkennis	19
1.3.4. Resultaten voorafgaande onderzoeken	19
1.4. Onderzoeksopdracht	21
1.4.1. Vraagstelling	21
1.4.2. Randvoorwaarden	23
1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie	23
1.5.1. Opgravingsstrategie en -methode	23
1.5.3. Motivering afwijkingen op voorziene strategie	24
1.5.4. Motivatie van de keuze ten aanzien van selectie vondsten	25
1.5.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van staalname	25
1.5.6. Betrokken specialisten	25
2. Assesmentrapport	25
2.1.1. Assesment van de vondsten	26
2.1.2. Assesment van de stalen	26
2.1.3. Conservatie assesment	27
2.1.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	27
3. Interpretatie van de archeologische site	27
3.1. Algemeen kader van de archeologische site	27
3.2. Beschrijving aardkundige opbouw	27
3.2.1. Aardkundige eenheden	27
3.2.2. Geomorfologie	31
3.3. Beschrijving van de archeologische site	31
3.3.1. Romeinse Tijd	31
3.3.1.1. Bewoningssporen	31
3.3.2. Late middeleeuwen	52
3.3.3. Recente sporen	54
3.4. Datering en interpretatie van de archeologische site	54
3.5. Synthese en onderzoeksvragen	56
4. Bibliografie	58
5. Lijst van figuren	59
6. Bijlagen	61
5.1. Sporenlijst	61
5.2. Fotolijst	61
5.3. Vondstenlijst	61
5.4. Stalenlijst	61
5.5. Aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses	61

Abstract

In april 2022 voerde een team archeologen van De Logi & Hoorne een opgraving uit op een terrein langs de Lorettestraat in Ronse. Het onderzoek was gekoppeld aan de geplande ontwikkeling op het terrein. Voor het project werden een bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (archeologienota ID7731, nota ID 21500). Gezien de aanwezigheid van een archeologische vindplaats is op het zuidoostelijke deel van het projectgebied een vlakdekkende opgraving uitgevoerd. Tijdens het archeologisch onderzoek werd een deel van een meerfasig woonerf uit de Romeinse periode uit de 2de helft van de eerste eeuw tot 2de eeuw na Chr. aangesneden, bestaande uit vermoedelijk twee hoofdgebouwen, enkele bijgebouwen en verschillende kuilen. Het gaat enkel om bewoningssporen. Daarnaast werden verschillende kuilen aangetroffen die mogelijk aan artisanale activiteiten kunnen gekoppeld worden. Een van deze sporen is mogelijk een veldoven of afvalverbrandingskuil. Daarnaast werd ook een laatmiddeleeuwse gracht aangesneden die vermoedelijk deel uitmaakte van een groter landindelingssysteem.

Op een regionaal niveau past deze site in de bestaande kennis voor de aangetroffen periodes in de ruime regio en vult ze deze kennis ook verder aan, wat maakt dat deze site zorgt voor een belangrijke kennisvermeerdering voor de directe regio en de Vlaamse Ardennen in het algemeen

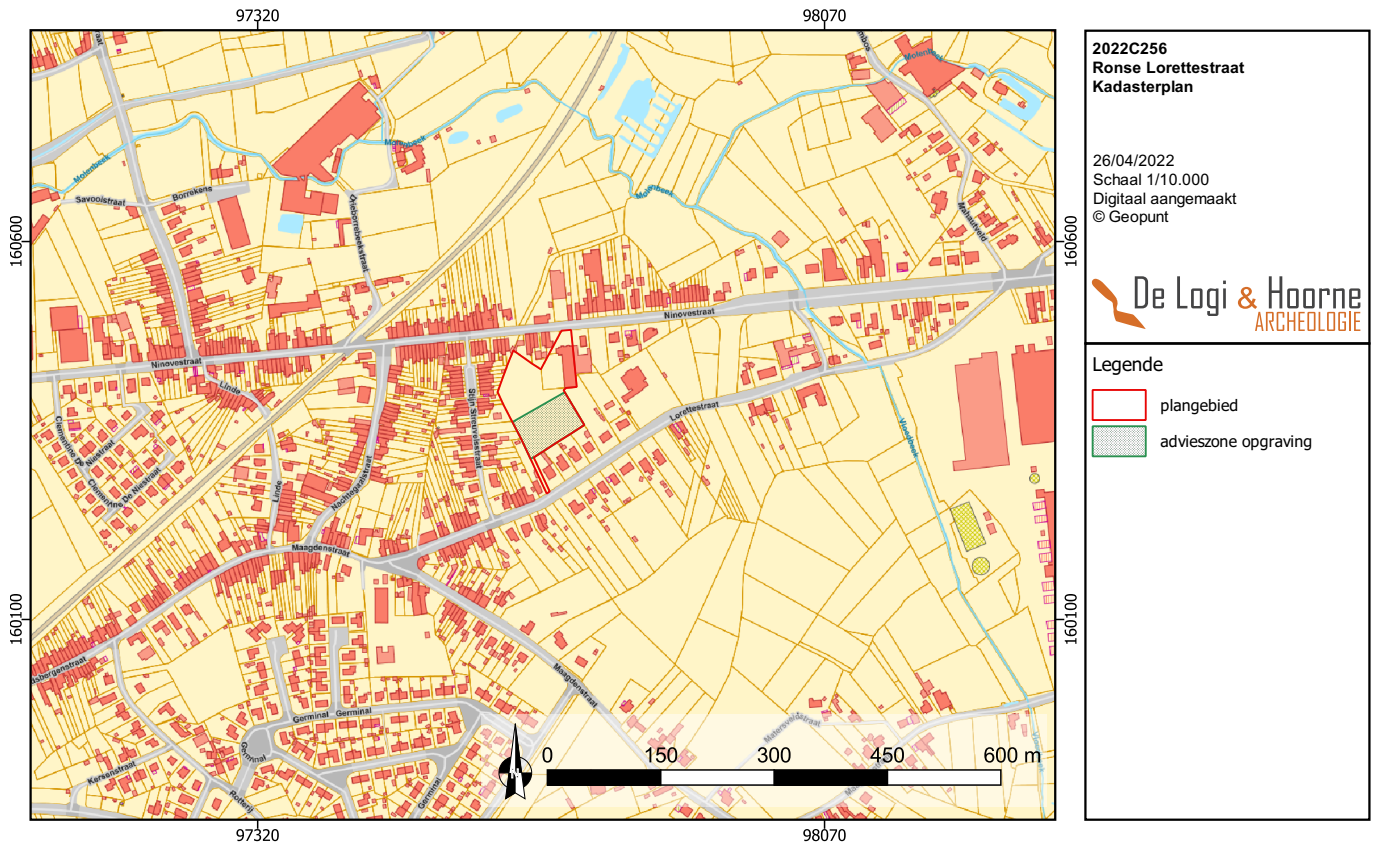
1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

Projectcode opgraving:	2022C256
Locatie projectgebied:	Ronse (Oost-Vlaanderen), Lorettestraat, Ninovestraat
Bounding box (Lambert 72):	punt 1: min. X: 97657,2; max. Y: 2160400,84 punt 2: max. X: 97751,9; min. Y: 160312,94
Kadaster:	Ronse, afdeling 1, sectie B, 1221R
Oppervlakte plangebied:	1,12ha
Oppervlakte percelen:	1,12ha
Oppervlakte advies opgraving:	4278m ²
Opgegraven zone:	3680m ²
Termijn uitvoering opgraving:	4 april t.e.m. 12 april 2022
Betrokken actoren en specialisten:	Frederik De Kreyger – Erkend archeoloog, veldwerkleider Jana Van Nuffel – Erkend archeoloog Adelheid De Logi – Erkend archeoloog Lisa Malfliet – Assistent archeoloog, assistent-aardkundige Johan Hoorne – Archeoloog Arthur Nemry – Assistent archeoloog Luc Allemeersch – Ruben Willaert nv Jelte Van der Laan – Cambium Botany
Wetenschappelijke advisering:	Wim De Clercq (Universiteit Gent) Sibrecht Reniere (Universiteit Gent) Koen De Groote (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Kadasterkaart:	Figuur 1
Topografische kaart:	Figuur 2

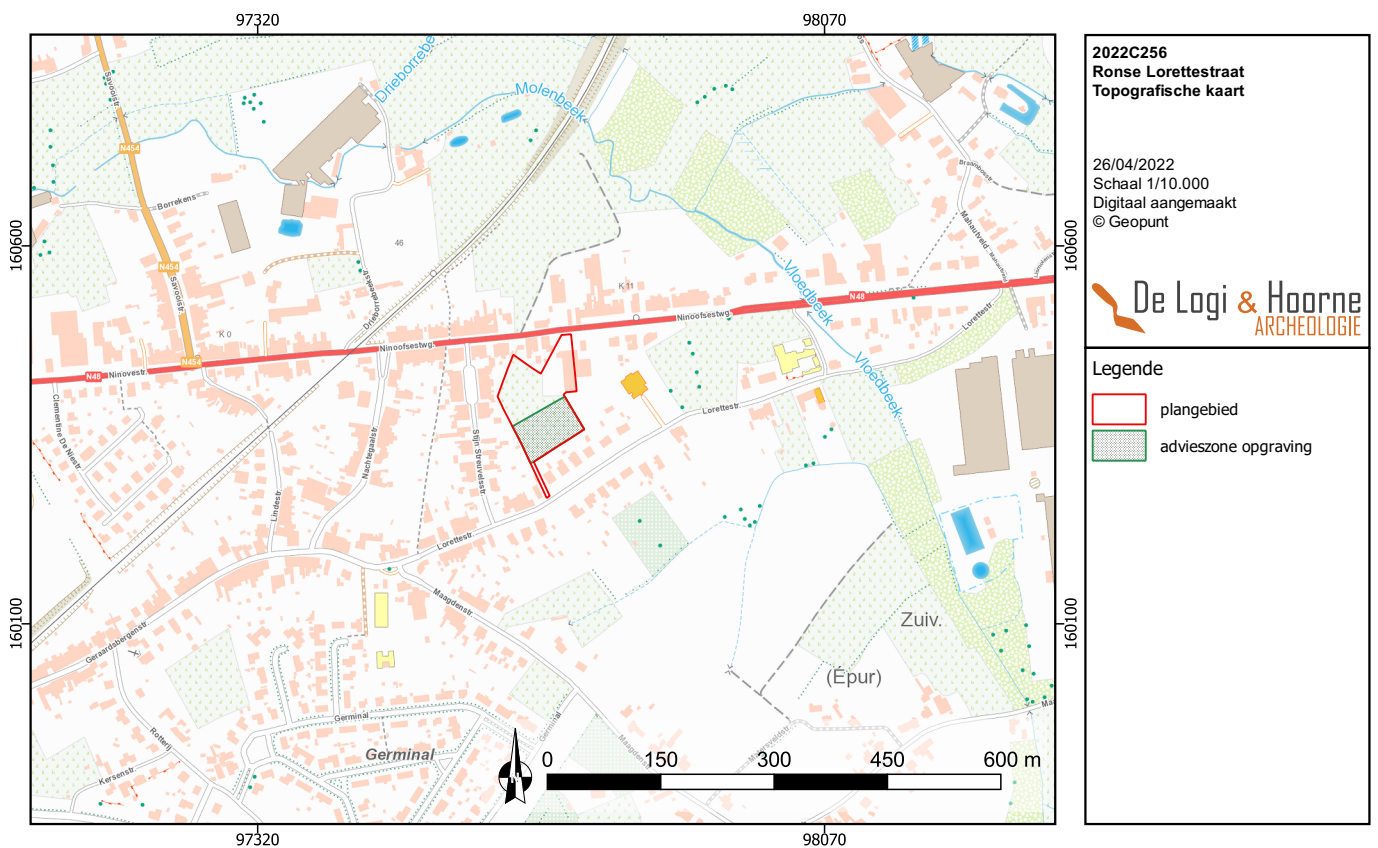
1.2. Geplande werken en bodemingrepen

De initiatiefnemer wenste een terrein van 11250m² aan de Lorettestraat in Ronse te verkavelen waarbij de aanleg van 24 eengezinswoningen en één meergezinswoning met bijhorende nutsvoorzieningen en enkele wegenissen werden gepland. De geplande werken in het kader van deze verkaveling en het met de bouwwerken gepaard gaande werfverkeer en de mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele kavels vormden een reële bedreiging tegenover het potentieel aanwezige archeologische erfgoed van het volledige plangebied.

Figuur 1: Projectgebied op de kadasterkaart (© Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied op een topografische kaart (© Geopunt)

Figuur 3: Geplande werken (initiatiefnemer)

1.3. Voorkennis op basis van reeds uitgevoerd onderzoek

In het kader van de geplande ontwikkeling werd een bureaustudie (ID 7731; BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018) opgemaakt. Het bureauonderzoek omvatte de studie van geografische gegevens, archeologische vindplaatsen uit de directe omgeving, historische kaarten, luchtfoto's en toponiemen waarna de kans op de aanwezigheid van archeologische sites effectief behoorlijk werd geacht. Om zekerheid te scheppen over de potentieel aanwezige sites werd een landschappelijk bodemonderzoek en aansluitend proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject geadviseerd over het volledige plangebied. Hierbij werd op een deel van het terrein een archeologische vindplaats aangesneden, met Romeinse en laatmiddeleeuwse resten. Daarom diende er een vlakdekkende opgraving uitgevoerd te worden.

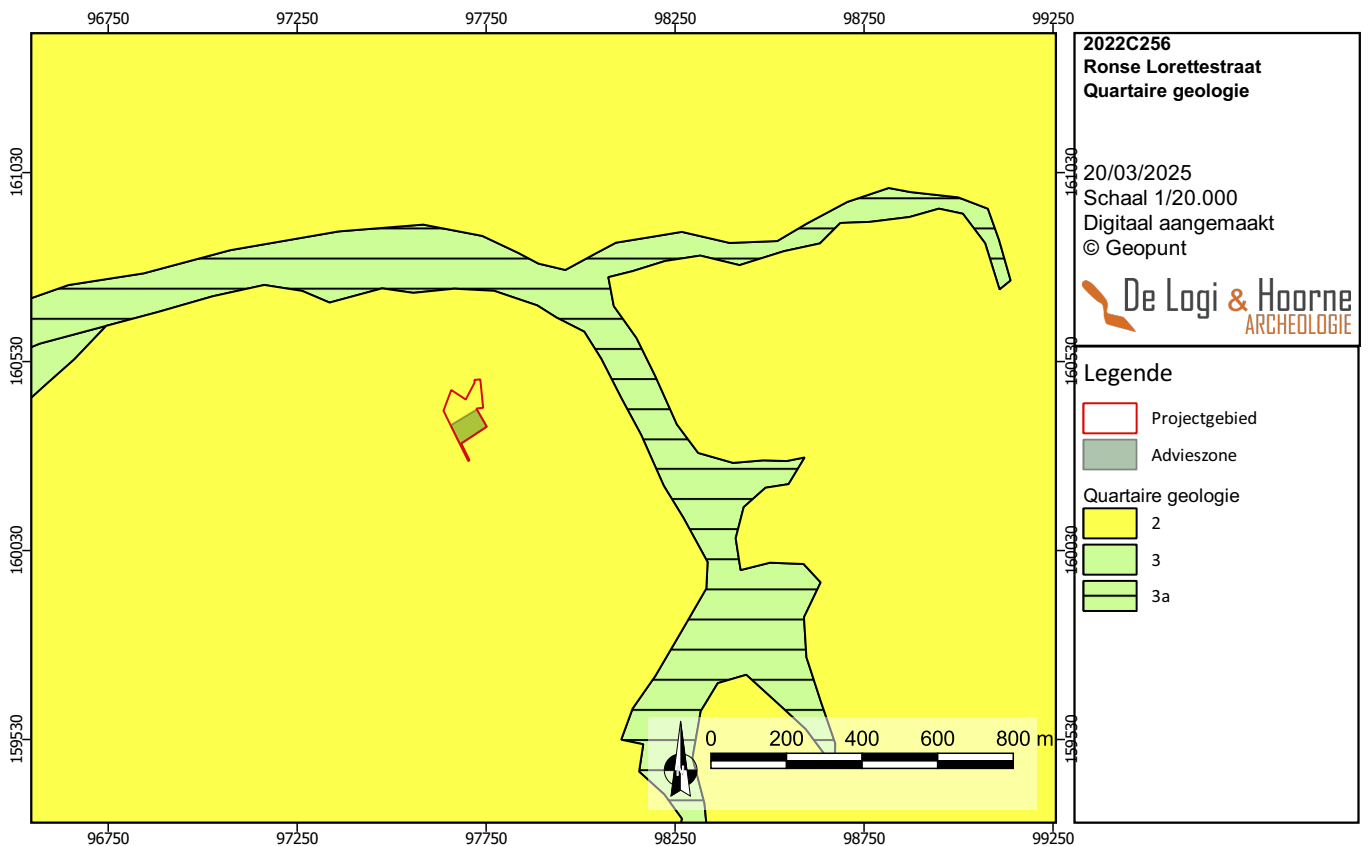
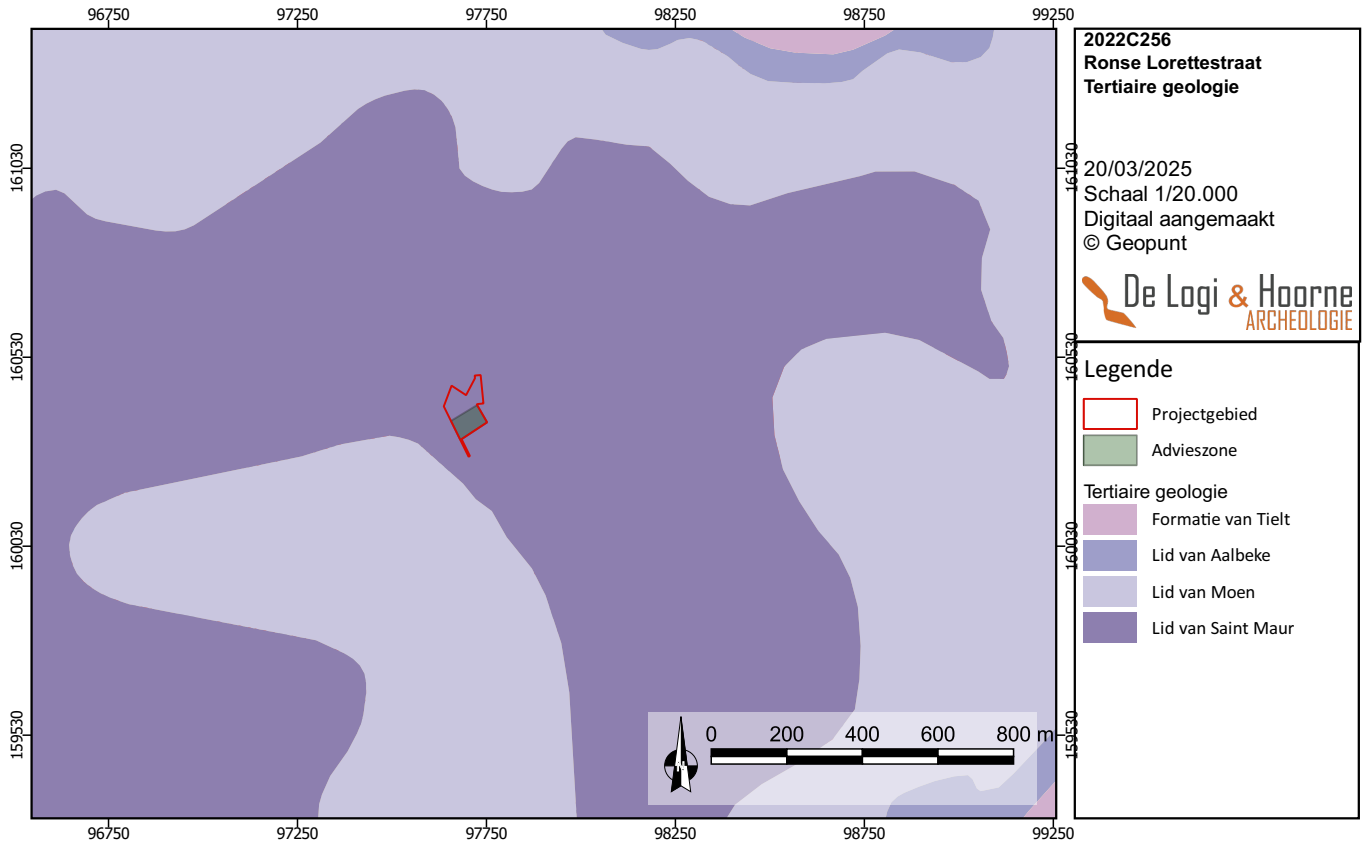
1.3.1. Geografische voorkennis

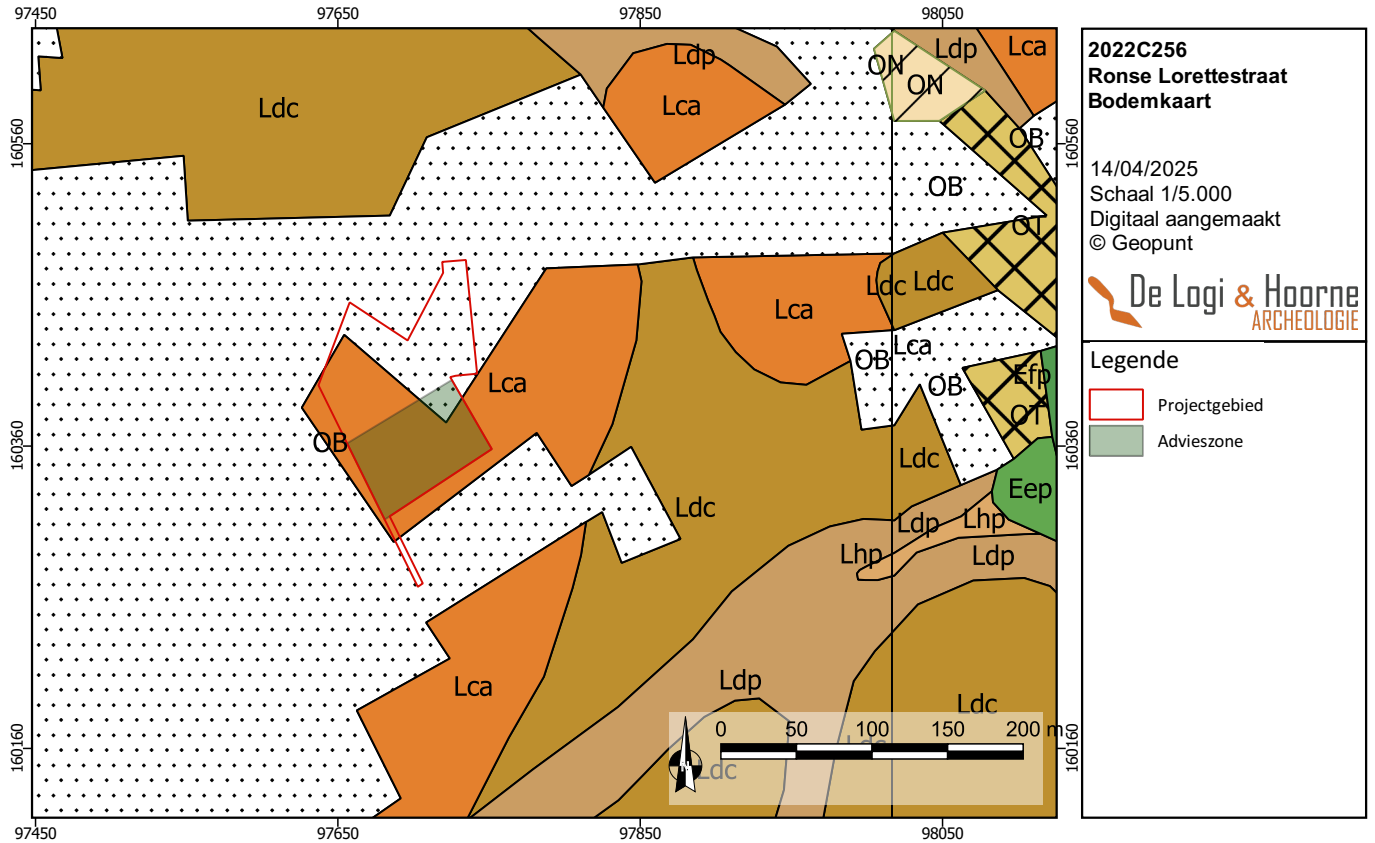
Ronse is zuidelijk gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen en maakt deel uit van het arrondissement Oudenaarde. De stad situeert zich tussen de steden Gent (in het noorden), Brussel en Aalst (in het noordoosten tot het oosten), Bergen (in het zuidoosten), Doornik (in het zuidwesten) en Kortrijk (in het westen) en is een faciliteitengemeente zonder deelgemeenten. In het noorden grenst Ronse aan de gemeenten Kluisbergen en Maarkedal, in het oosten aan de gemeente Ellezelles, in het zuiden aan de gemeente Frasnes-lez-Anvaing en in het oosten aan de gemeente Mont-de-l'Enclus. Het projectgebied situeert zich ten oosten van de stadskern van Ronse, tussen de Ninovestraat in het noorden en de Lorettestraat in het zuiden. Het terrein grenst in alle windrichtingen aan bestaande woningen met tuinen. Kadastraal is het terug te vinden onder afdeling 1, sectie B, percelen 225z2, 221r, 224k, 224t en 224v. Volgens de bodemgebruikskaart uit 2001 is het projectgebied ingedeeld als andere bebouwing, weiland en akkerbouw (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 9).

Ronse behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het reliëf is vrij heuvelachtig, met hoogtes die schommelen tussen +20 en +144m TAW. In het noorden en oosten wordt de gemeente begrensd door twee heuvelruggen van het Zuid-Vlaamse heuvelland of de Vlaamse Ardennen. Het hoogste punt situeert zich op de Muziekberg (+148m TAW) in het noordoosten van de stad. Het centrale deel en de zuidwestelijke kant van de gemeente is veel lager gelegen. Het stadcentrum van Ronse ligt geomorfologisch in een ketelvormige depressie van de Molenbeek, een bijrivier van de Ronne. Het projectgebied is iets hoger gelegen, op ca. 280m ten zuiden en ca. 360m ten westen van de Vloedbeek. Algemeen genomen helt het projectgebied af van het zuiden naar het noorden. Het laagste punt situeert zich langs de Ninovestraat op ca. +44,8m TAW; het hoogste punt situeert zich in het zuiden langs de Lorettestraat op ca. +47,9m TAW (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 11).

De tertiaire ondergrond ter hoogte van het projectgebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Saint-Maur. Deze eenheid bestaat uit een grijze silthoudende klei. Het Lid van Saint-Maur is een onderdeel van de Formatie van Kortrijk. De quartair geologische kaart toont type 2 aan ter hoogte van het projectgebied. Dit type bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat Pleistoceen) en/of hellingsafzettingen van het Quartair. De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 13).

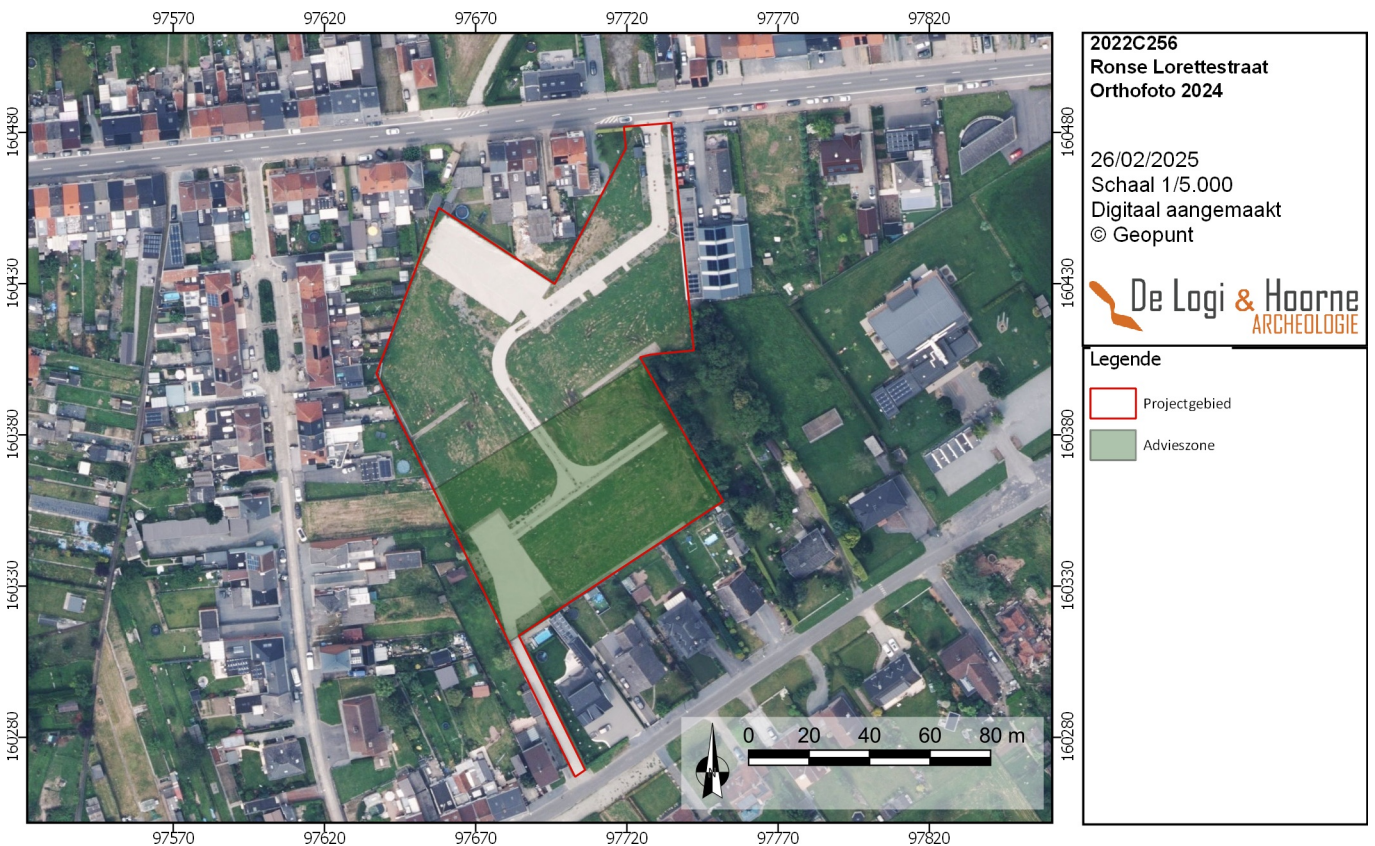
Op de bodemkaart zijn twee bodemtypes aangeduid ter hoogte van het projectgebied: OB en Lca. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. Lca-bodems zijn matig droge zandleembodems met een textuur B horizont. De Ap rust op een E horizont (ongeveer 40cm dik) of rechtstreeks op de textuur B. De textuur B is aangerijk met klei en sesquioxiden; het is een bruine zware zandleem. Er komt eensubstraat op wisselende diepte voor. De roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120cm. Normaal hebben deze gronden geen wateroverlast. De substraatgronden zijn in het voorjaar koud en laat te bewerken en kunnen in de zomer bij aanhoudende droogte aan watergebrek lijden.

Figuur 4: Het projectgebied op de bodemkaart (© Geopunt)

Figuur 5: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een recente orthofoto (© Geopunt)

1.3.2. Historische beschrijving

In deze historische beschrijving wordt eerst het algemene kader van het projectgebied besproken, met kennis uit toponiemen, historische kaarten en de ontwikkeling rond het projectgebied. Daarna wordt dieper ingegaan op de geschiedenis van het plangebied zelf.

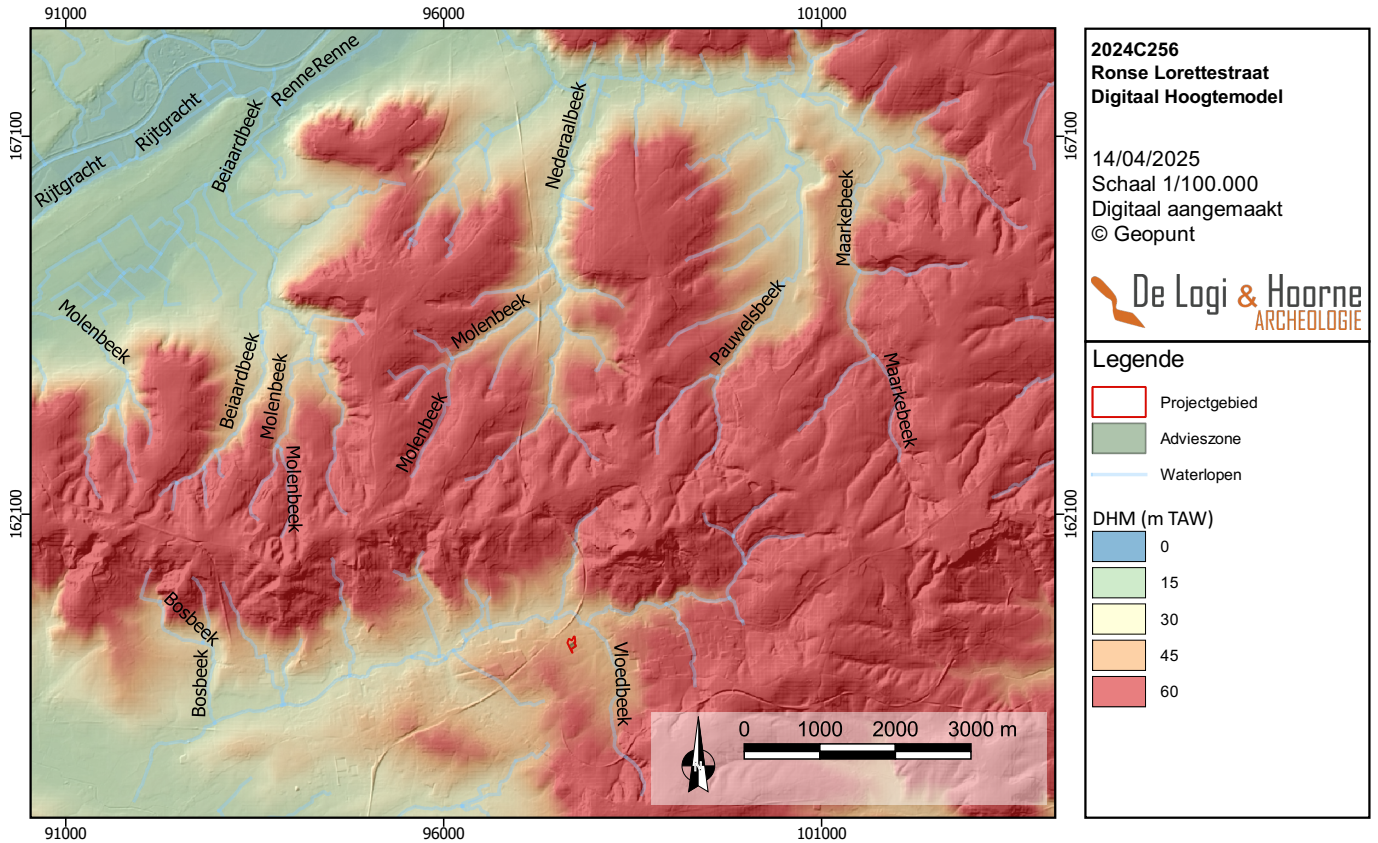
Ronse wordt al bewoond sinds het paleolithicum. Op de Muziekberg (ca. 1000m ten noordoosten van het projectgebied) werden vuurstenen artefacten aangetroffen uit het paleolithicum en het mesolithicum. Dit is ook de plaats die neolithische boeren later kozen om hun huizen te bouwen. Deze bewoning liep door in de protohistorie. Getuigen hiervan zijn 17 grafheuvels op het grondgebied uit de vroege en midden bronstijd. In de eerste eeuwen van onze jaartelling werd het gebied tot op zekere hoogte geromaniseerd. De beste aanwijzingen hiervoor zijn de zeer oude wegen, die nog steeds de noord-, oost- en westgrens van het huidige grondgebied Ronse vormen (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 16).

De oudste vermelding van Ronse als *Rotnace* dateert van 855 à 873. Een midden 11de-eeuwse kopie van een bron uit het midden van de 10de eeuw spreekt van *Ronnace*. In de 11de eeuw komen ook *Ronasce*, *Rotnasce* en *Rotnascensis* voor. In de 12de eeuw komt de vorm *Ronnaco* voor en in de 13de eeuw is sprake van *Rosnay*, *Rothnais*, *de Rothnaco*, *Ronneka* en *Rosnais*. In de 14de eeuw luidt het *Ronsse*. Volgens Devos en Kempeneers stamt de naam Ronse af van de naam van een Voorgermaanse nederzetting: *Rotanakiom*, dat afkomstig is van het Keltische *Rotanakom*. Dit laatste is een afleiding van de waternaam *Rotina*, zelf afgeleid van *rot* — wat rollen betekent — of *rat* — wat uitbuigend of schitterend is — met het hydronymisch suffix *-ina*. Hiermee werd wellicht de bijbeek van de Ronne — namelijk de Molenbeek — aangeduid die door Ronse loopt. De huidige vorm Ronse is de vernederlandsing van een fase in de Romaanse klankevolutie van de plaatsnaam (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 213-214).

De oudste vermelding van de huidige nederzetting dateert uit het einde van de 9de eeuw, als *Rotnace*, wat zoveel zou betekenen als vestiging bij de Ronne. Een zijloop van deze waterloop loopt door het huidige Ronse. Op deze plaats zou de Heilige Amandus in het midden van de 7de eeuw een klooster gesticht hebben. Het uitgestrekte grondgebied van het klooster en de cirkelvormige omheining van het monasterium zelf wijzen eveneens op een 7de-eeuwse stichting. Dit gebeurde vermoedelijk in opdracht van de Merovingische vorsten, en niet de Heilige Amandus. Tussen 831 en 834 werd dit intussen vrij belangrijk geworden en uitgestrekte domein door keizer Lodewijk de Vrome geschonken aan de door hem gestichte abdij op de Inde (thans Kornelimünster) bij Aken en als *Tenement van Inde* betiteld. Deze eerste bloeiperiode, met onder meer schenking van de relieken van Sint-Hermes in 860, werd bruusk onderbroken door de invallen van de Noormannen in 880. De vestiging midden 10de eeuw op dezelfde plaats van een kapittel van kanunniken met recuperatie van een deel van de bezittingen, onder meer de zogenaamde "Vrijheid" en de relieken van Sint-Hermes van het vroegere monasterium circa 940, lag aan de basis van de bloeiende kerkelijke site met bedevaartsoord en de vorming van een stedelijke nederzetting ernaast. De handelsnederzetting, ten zuiden van de omheinde kerksite, ontwikkelde zich rondom een hoger gelegen open plein of Grote Markt en legde zich vooral toe op de wolnijverheid en lakenhandel (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 16).

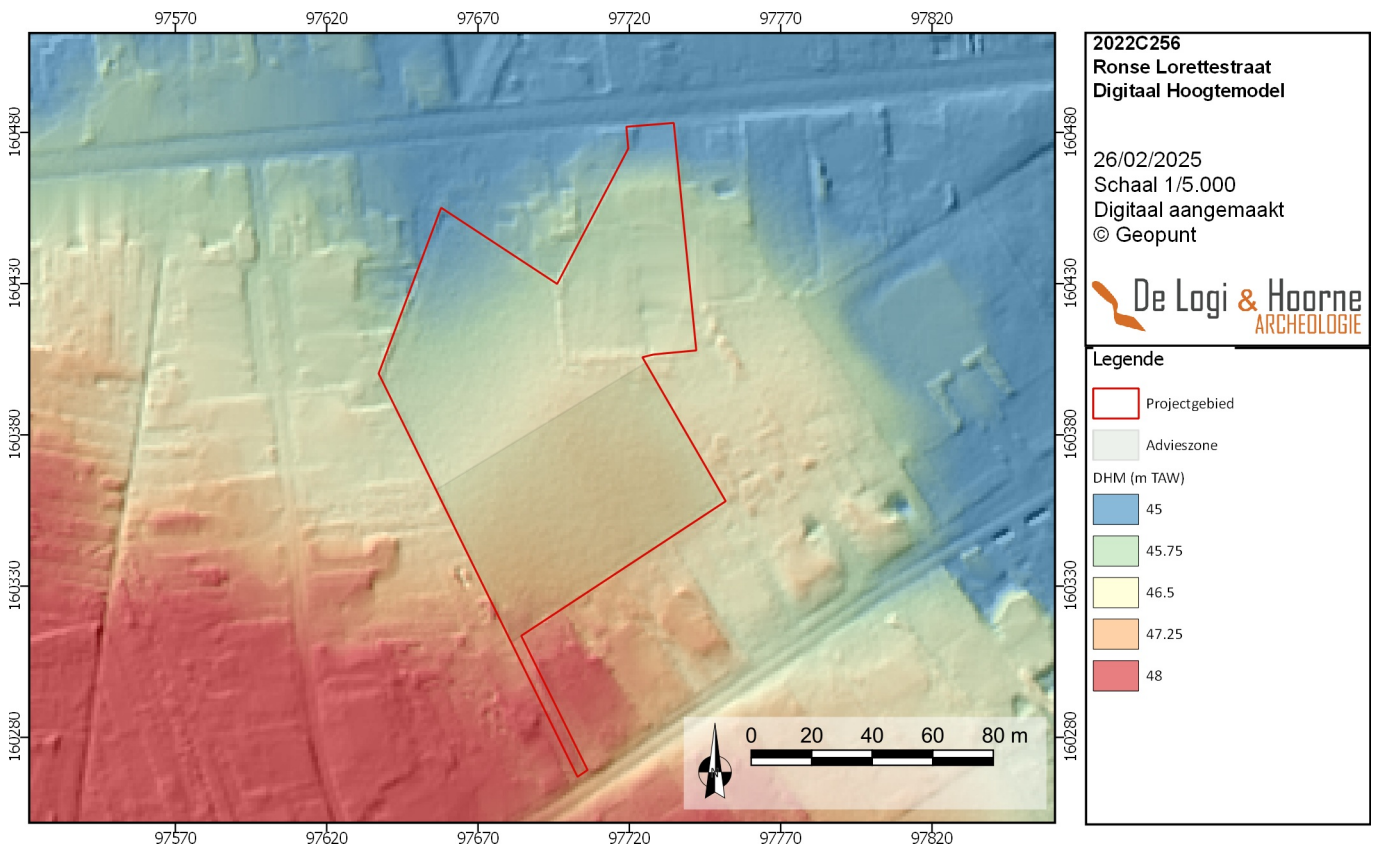
In 1293 verwierf Gwijde van Namen Ronse, vanaf toen "stad en de heerlijkheid Ronse" genoemd. De stad werd zetel van de heerlijkheid met een zevental lenen in de omliggende gemeenten en was zelf een leen van het graafschap Vlaanderen, gelegen binnen Rijksvlaanderen (afhankelijk van het Heilig Roomse Rijk, cfr. de dubbele adelaar in het stadswapen). De stad bleef echter onversterkt en was gedurende decennia betwist gebied tussen de graven van Vlaanderen en Henegouwen. In 1323 behoorde Ronse definitief aan de graaf van Vlaanderen onder de kasselrij van Aalst. Op kerkelijk gebied ressorteerde Ronse tot 1559 onder het bisdom Kamerijk, nadien onder het bisdom Mechelen en sinds 1801 onder het bisdom Gent. In 1402 werden de "stad en de heerlijkheid" verkocht aan de heren de la Hamaide, in 1549 aan Nicolas Perrenot, heer van Cranvelle en door Keizer Karel verheven tot baronie. In 1629 werd Jan van Nassau-Siegen baron van Ronse en liet er als eerste een prestigieus kasteel bouwen (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 16).

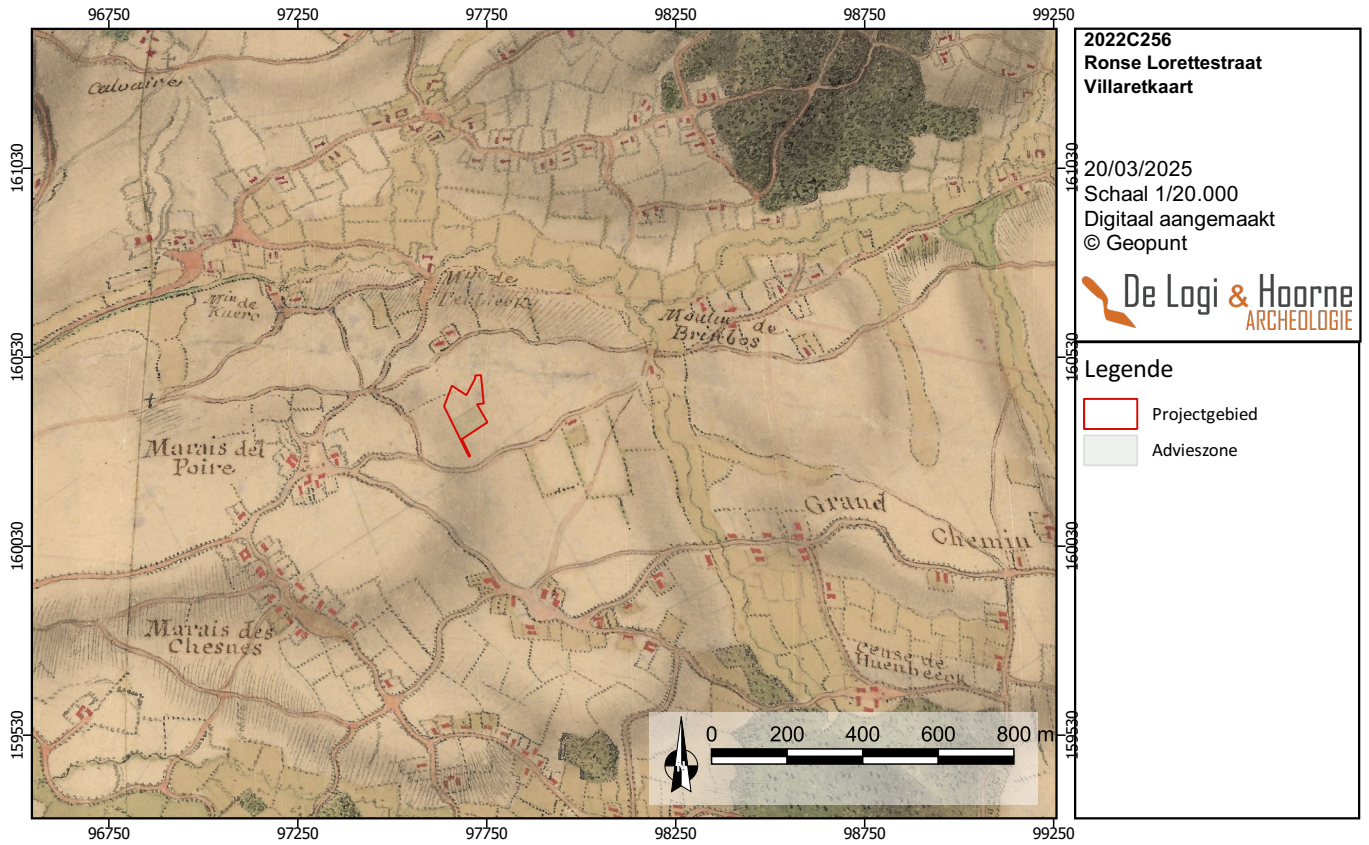
Door de algemene moeilijkheden in de wolnijverheid schakelde Ronse vanaf de 15de eeuw grotendeels over op vlas en werd het een belangrijk centrum van grof linnen of zogenaamd

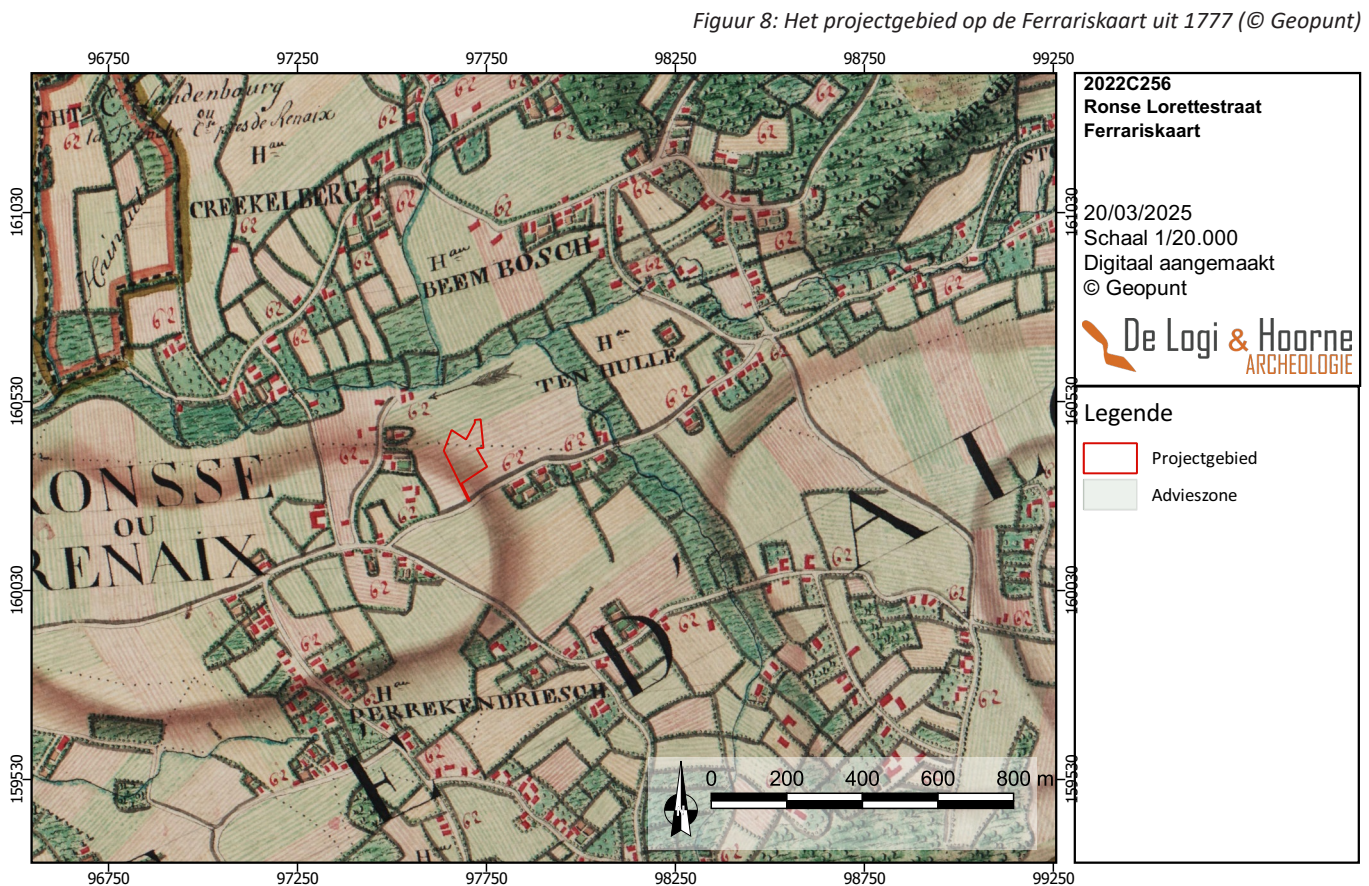
Figuur 6: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Figuur 7: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

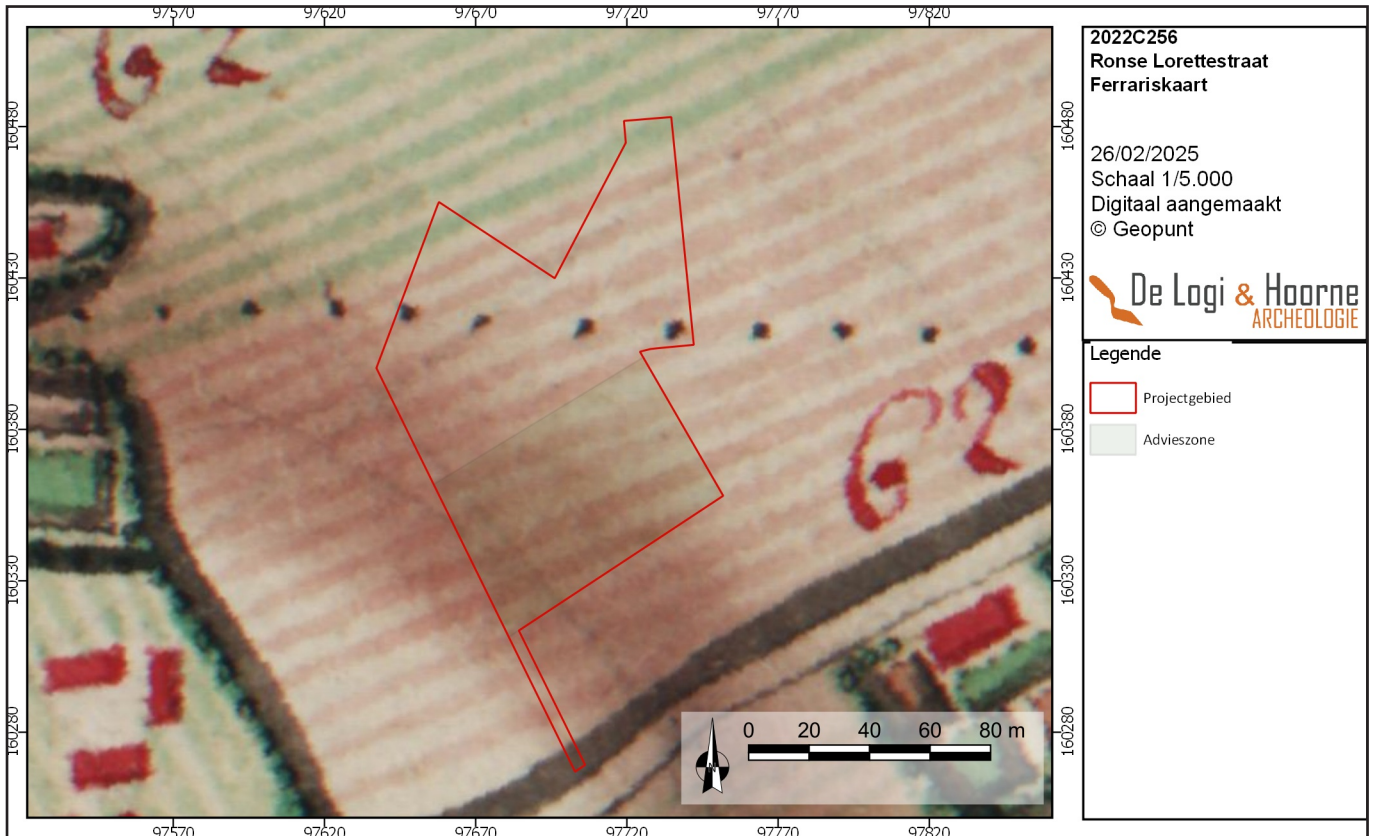

Figuur 9: Het projectgebied op de Villaretkaart (©Geopunt)

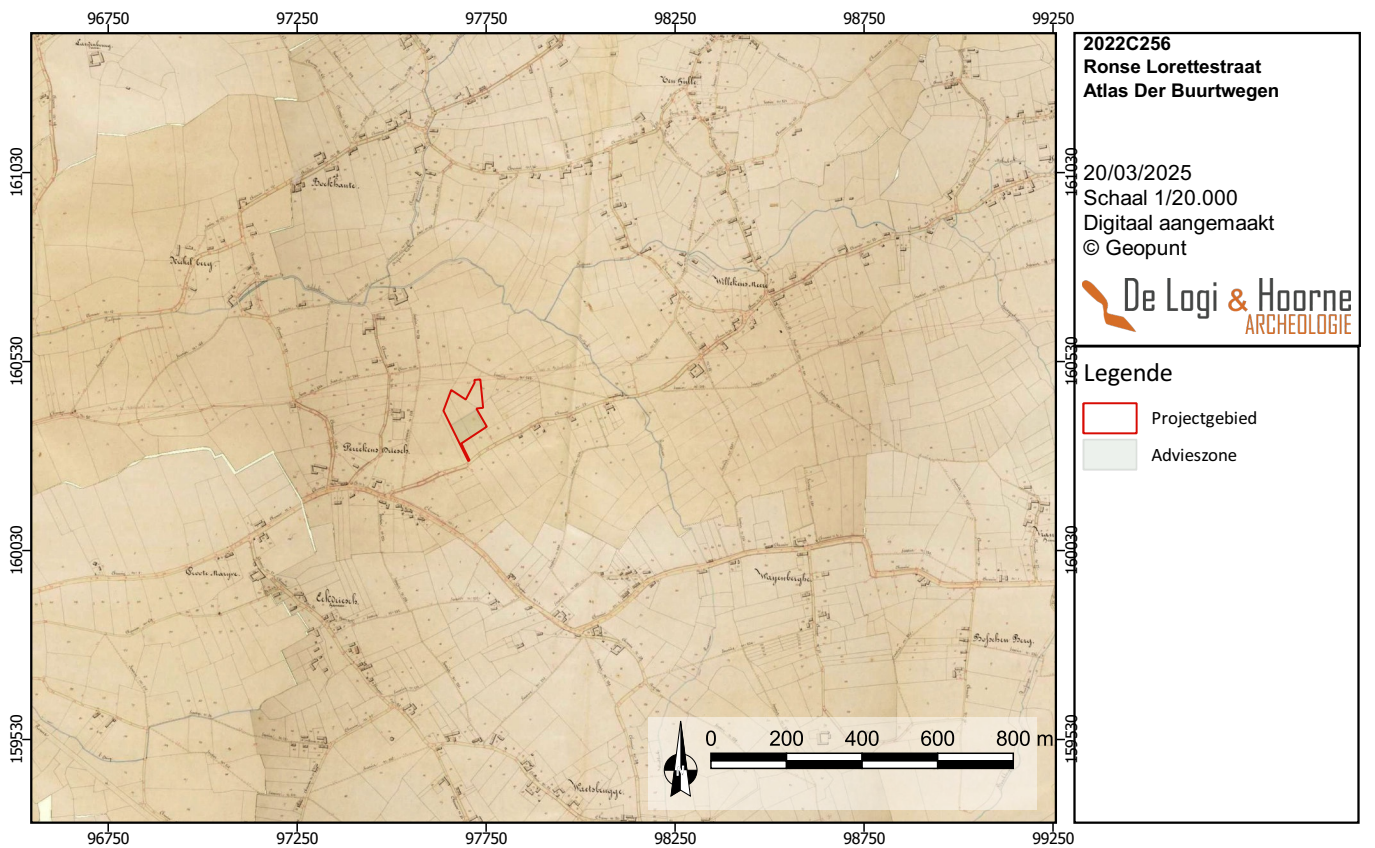

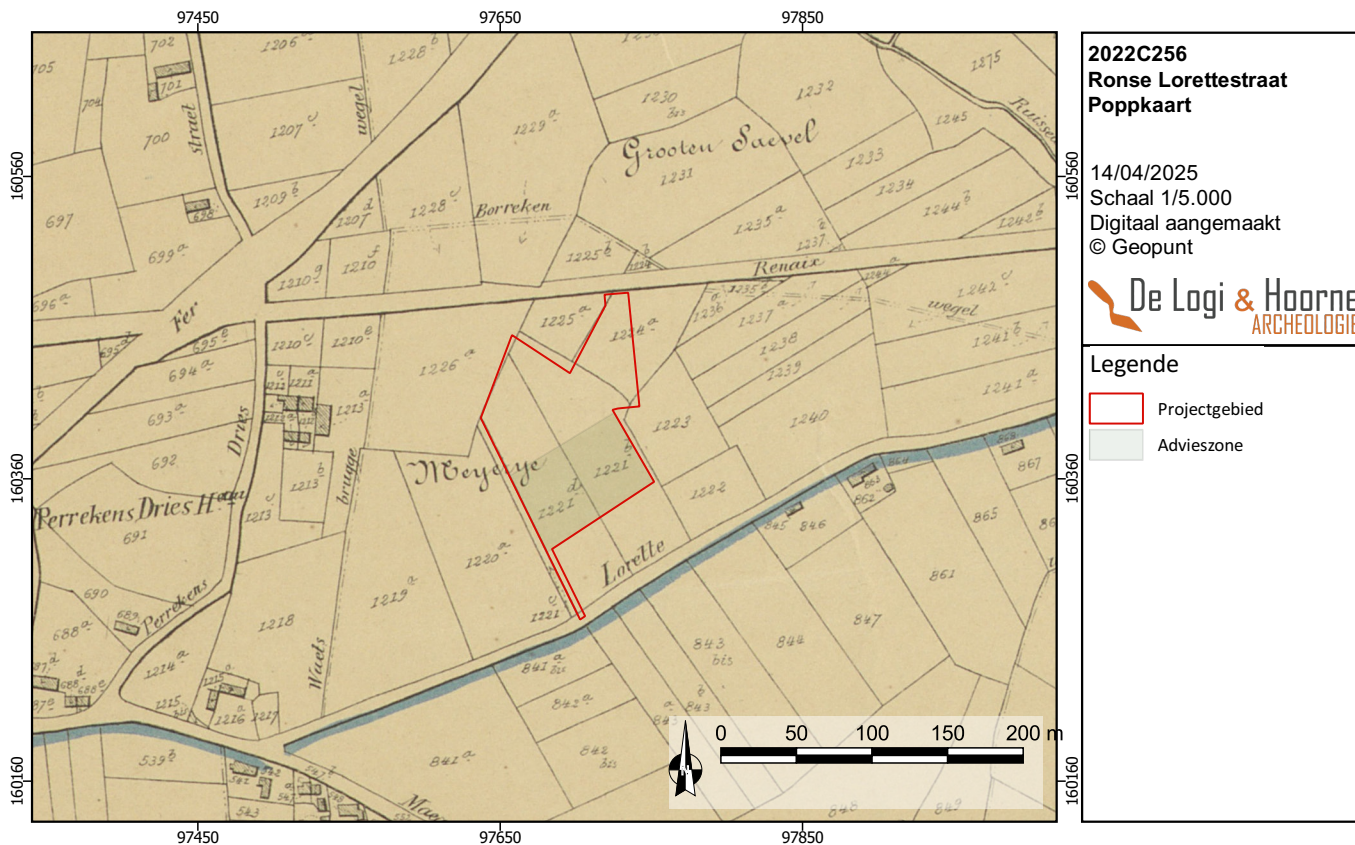
Figuur 8: Het projectgebied op de Ferrariskaart uit 1777 (© Geopunt)

Figuur 11: Detail van het projectgebied op de Ferrariskaart (© Geopunt)

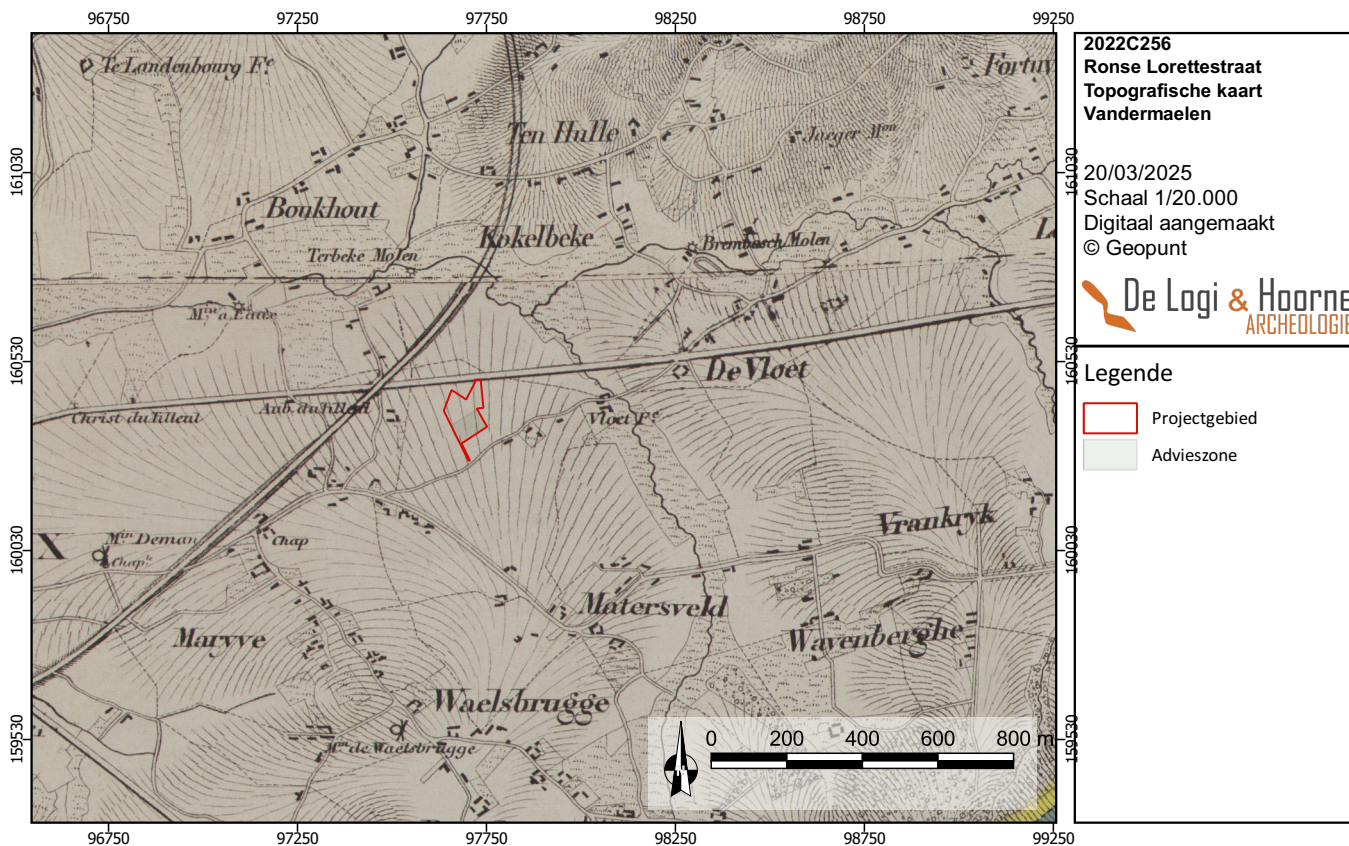
Figuur 10: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840 (© Geopunt)

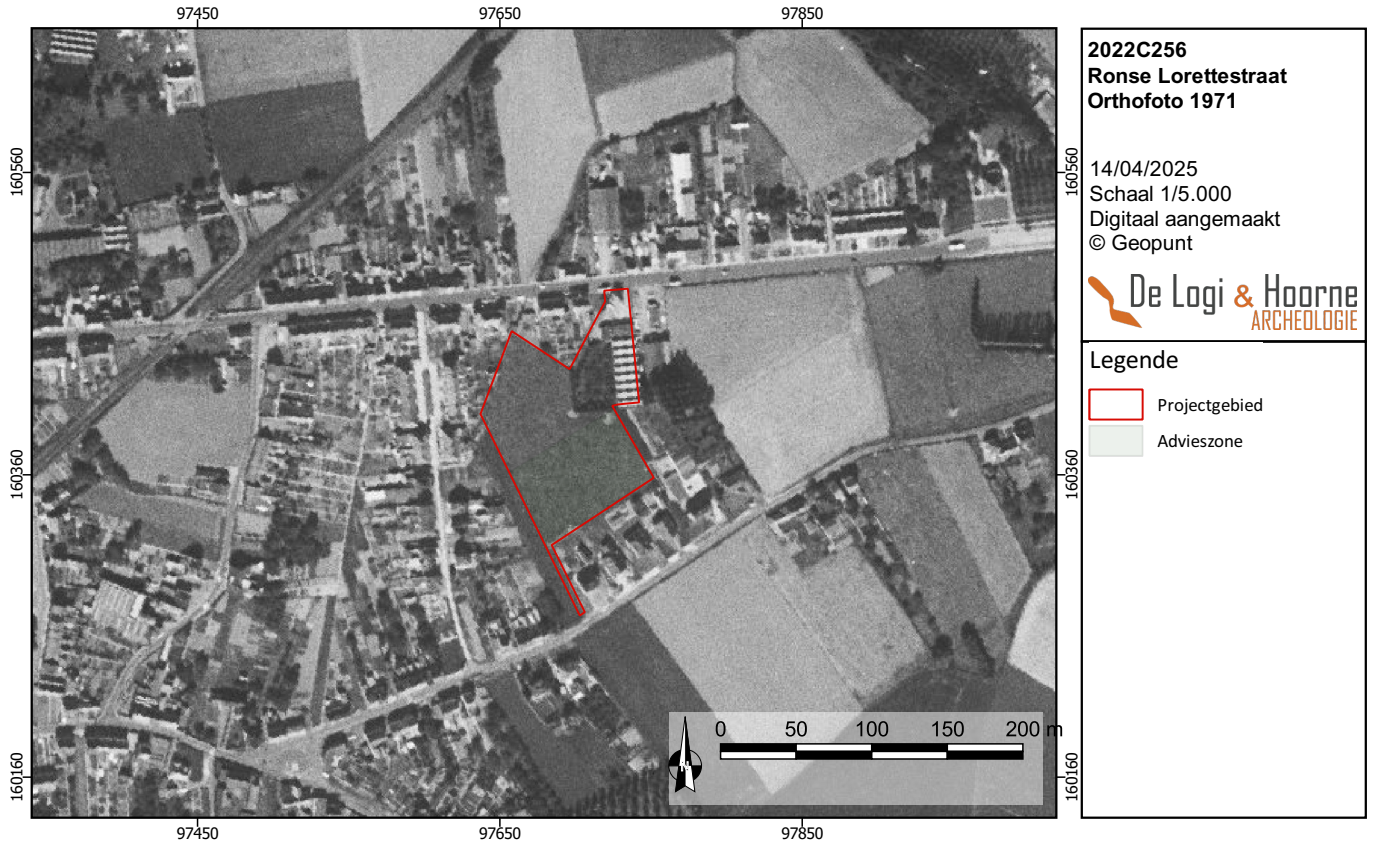

Figuur 12: Het projectgebied op Popkaart © Geopunt)

Figuur 13: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854 (© Geopunt)

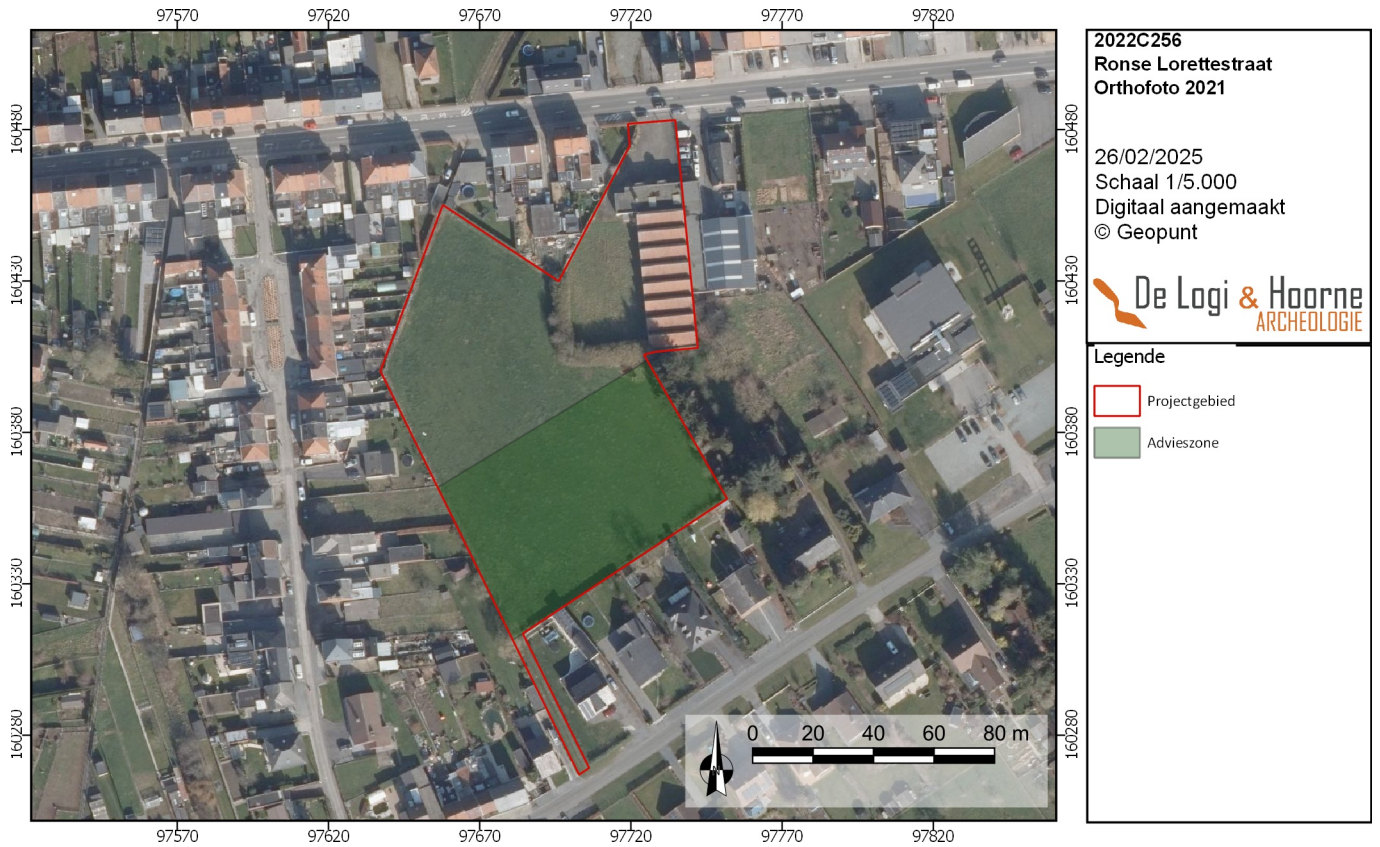

Figuur 14: Het projectgebied op orthofoto uit 1971 (© Geopunt)

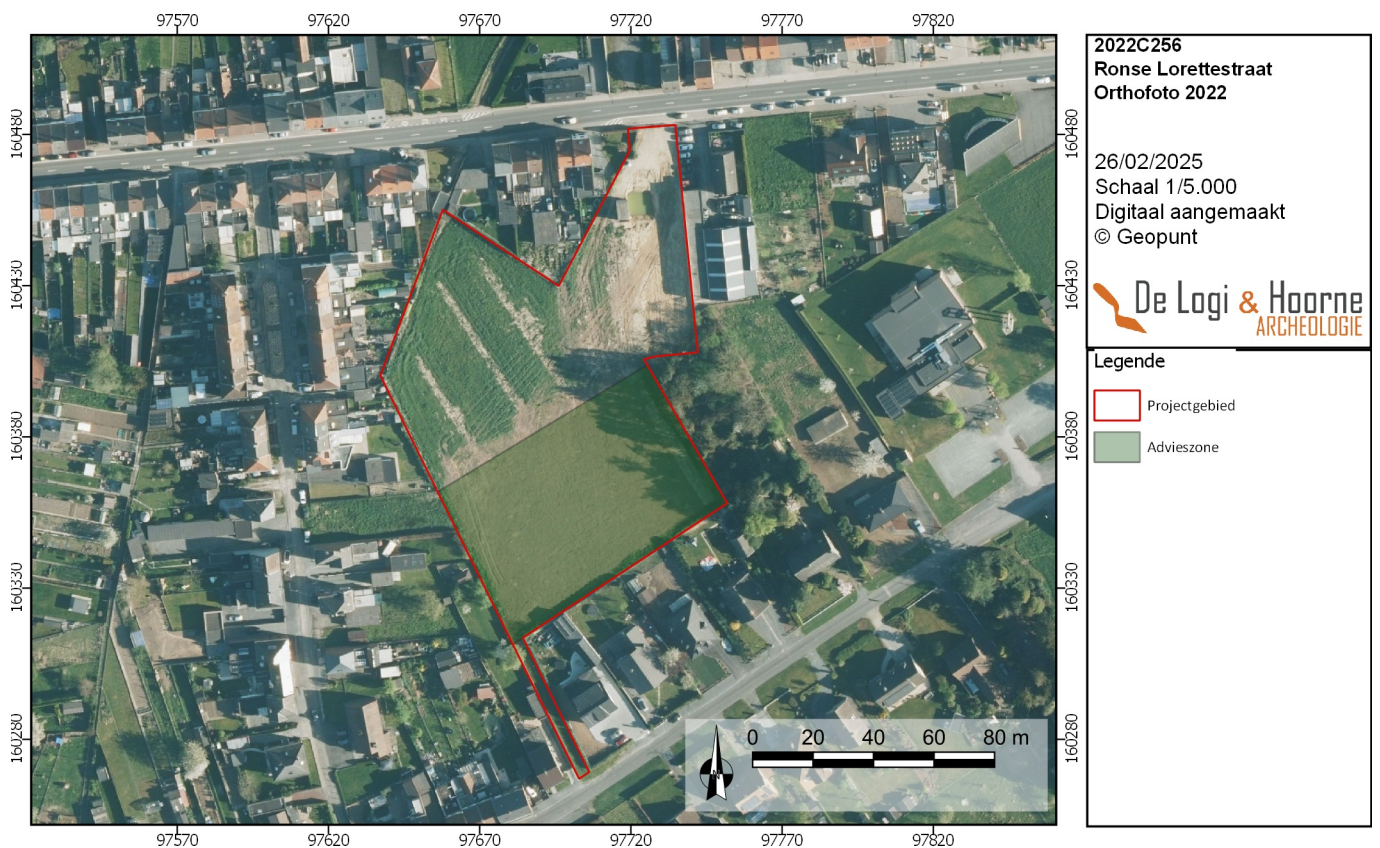
Figuur 15: Het projectgebied op een orthofoto uit 1979 (© Geopunt)

Figuur 16: Het projectgebied op orthofoto uit 2021 (© Geopunt)

Figuur 17: Het projectgebied op een orthofoto uit 2022 (© Geopunt)

saquin met uitvoer tot in Spanje via de lijnwaadmarkt van Oudenaarde. De bloei van de stad uitte zich in de 15de eeuw tot de eerste helft van de 16de eeuw vooral in het vernieuwen van de kerken en de oprichting van het zwartezustersklooster in 1492. Verschillende stadsbranden, de godsdiensttroebelen, plunderingen, het Calvinistisch bewind, de Contrareformatie en de daaropvolgende vlucht van talrijke protestanten, vooral wevers, veroorzaakten eind 16de eeuw een diepe economische crisis die tot het einde van het *ancien régime* zou aanslepen. Met de annexatie bij Frankrijk in 1795 kwam er een einde aan de bestuurlijke en gerechtelijke verscheidenheid in Ronse tussen Vrijheid, stad, baronie en heerlijkheid van Landenbourg en werd Ronse één gemeente. Tot 1860 omvatte het stadscentrum slechts een kleine kern van circa 25 ha of 0,7 % van de totale oppervlakte; de rest was landelijk gebied gebleven. Door de opkomende textielnijverheid kreeg Ronse vanaf de tweede helft van de 19de eeuw zijn eigenlijk stadskarakter en trok hiervoor een aantal centrale functies aan zoals de spoorwegen, de telegraaf en telefoon, een goederenstation en belangrijke kloostergemeenschappen en scholen. De stad groeide voor het eerste buiten haar oude kleine kern door de verkaveling vanaf de jaren 1850-60 van het in 1823 gesloopte kasteel van Ronse. De opbloei van de textielindustrie begon in de tweede helft van de 19de eeuw, maar kende vooral begin 20ste eeuw een groot succes. Ronse groeide uit tot de tweede textielstad van Oost-Vlaanderen. Enkele invloedrijke families zoals Dopchie, Cambier, Guisset, Lagache en Thomaes speelden een grote rol in de economische bloei van Ronse voor de Tweede Wereldoorlog. De bouw van talrijke weverijen, spinnerijen, twijnderijen en textielververijen, zowel in de kleine oude stadskern als in de periferie, veranderde grondig het uitzicht van de stad, en bepalen tot op heden haar fysionomie. Ontelbare kleine ateliers van familiebedrijfjes met typische sheddaken werden opgetrokken in binnenblokbebouwing en tussen de fabrieken verrezen arbeiderssteegjes. De fabrikanten lieten naast hun rijkelijke stadshuizen ook de eerste buitenhuizen optrekken op de beboste hellingen buiten de stadskern. Ook in het landelijke deel van de stad Ronse vormt de volkshuisvesting nog steeds een sterk contrast met de luxueuze villa's en buitenplaatsen. Circa 1960 werd aan de Ninovestraat een industriepark aangelegd en verdween langzamerhand de industriële bedrijvigheid uit de binnenstad. Een belangrijke stadskernuitbreiding vond plaats tijdens het interbellum. Ten zuiden van de spoorlijn ontstond volgens een urbanisatieplan van 1925 naar ontwerp van stadsarchitect A. Massez een nieuwe wijk met gesloten bebouwing in de Hermes Van Wynghenestraat en open bebouwing in de omliggende straten. Ook in de omgeving van het westelijke deel van de vroegere kern werd een nieuw dichtbebouwd stratennet uitgebouwd met de Fostierlaan als prestigieuze boulevard, getypeerd door rijhuizen in eclectische en art-Decostijl naar ontwerp van plaatselijke architecten. Heden is Ronse een handelsstad met een provinciaal karakter, tevens belangrijk regionaal onderwijscentrum en verzorgende functie. Over het onderzoeksgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. Ronse wordt op verschillende historische kaarten afgebeeld, maar de vroegste kaart waaruit relevante informatie kan worden gehaald is de Ferrariskaart uit 1771-1778. Daarop is het projectgebied in een landelijke omgeving te zien. De grond is in gebruik als akkerland en er loopt een voetweg over het terrein; er is geen sprake van bebouwing. Ten zuiden van het projectgebied is de voorganger van de huidige Lorettestraat afgebeeld (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 17-18).

Op de Atlas der Buurtwegen uit 1841 is voor het eerst een duidelijke perceelsindeling zichtbaar. Deze komt in sterke mate overeen met de huidige. Er is nog steeds geen sprake van bebouwing binnen het projectgebied. Ten noorden van het projectgebied is een weg aangeduid, *sentier* nr. 243, maar deze volgt niet het tracé van de huidige Ninovestraat. Deze laatste werd aangelegd omstreeks 1845; het tracé van de weg is wel al aangeduid met twee rode lijnen op deze kaart. De kaart van Popp uit 1842-1879 en de kaart Vandermaelen uit 1846-1854 tonen geen noemenswaardige wijzigingen binnen het projectgebied (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 18).

Het projectgebied werd doorheen de jaren op enkele luchtfoto's en orthofoto's vastgelegd. Op een luchtfoto uit 1971 is voor het eerst bebouwing in het projectgebied aangeduid. Het betreft de huidige bebouwing, met een verkoopsruimte, een werkplaats, een magazijn voor mobilhomes en een eengezinswoning met verharding. Een luchtfoto uit 1990) toont geen wijzigingen binnen het projectgebied; op de luchtfoto uit 2017 is te zien dat een klein gebouwtje langs de straatkant inmiddels verdwenen is (BARTHOLOMIEUX *et al.* 2018: 22).

1.3.3. Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het plangebied werden voor aanvang van het archeologisch traject geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden echter wel reeds archeologische sites aangetroffen en onderzocht.

Zo'n 500m ten noordwesten van het projectgebied, in een lager gelegen gebied aan de Vloedbeek, werd in 2014 naar aanleiding van de aanleg van een wooncomplex archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek leverde sporen op van een nederzetting uit de volle middeleeuwen met onder meer drie hoofdgebouwen, kuilen en een greppelsysteem. Daarnaast werd ook residueel materiaal aangetroffen uit het neolithicum, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen (DE SMAELE *et al.* 2015; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummers 207031 & 208076).

Voorafgaand aan de bouw van een woonzorgcentrum langs de Bredestraat, zo'n 600m ten westen van het projectgebied werd een landschappelijk booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Uit het booronderzoek bleek dat er graaf- en ophogingswerken op het terrein gebeurd waren maar desondanks het archeologisch niveau bewaard was. Bij het proefsleuvenonderzoek werden geen relevante sporen aangetroffen, enkel twee perceelsgrachten (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 988282).

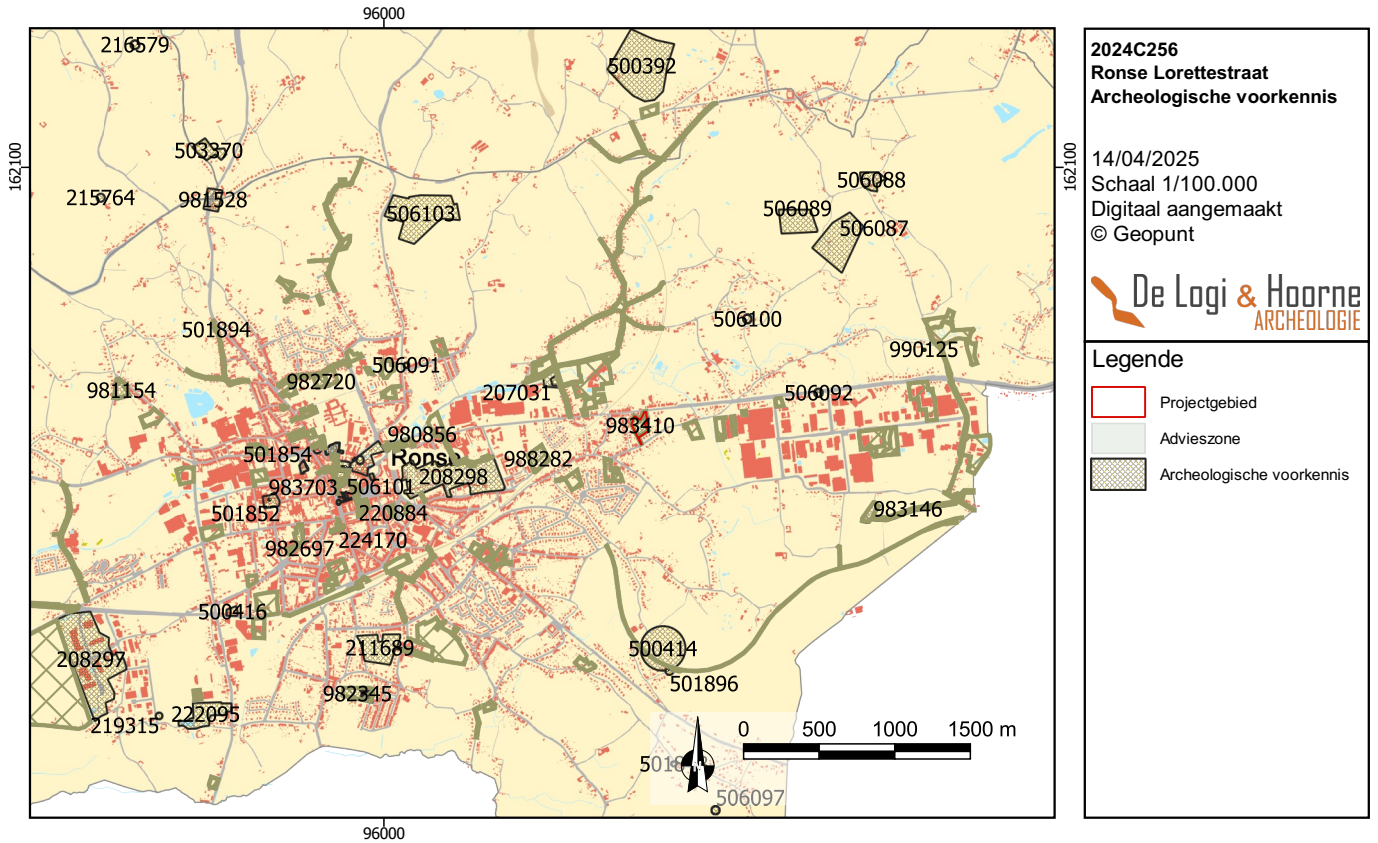
Naar aanleiding van een stads- en woonproject, ca. 1km ten westen van het projectgebied, werd in 2010 een proefsleuvenonderzoek met daarop volgend een opgraving uitgevoerd waarbij een meerperiodensite werd aangetroffen. Er werden funeraire sporen aangetroffen waaronder 3 kringgreppels (finaalneolithicum tot het einde van de midden-bronstijd A) en verschillende crematiegraven uit de late ijzertijd en/of vroeg-Romeinse tijd. Daarnaast leverde het onderzoek een meerfasige Romeinse nederzetting (1ste-3de eeuw n. Chr.) op met ook Romeinse leemontginningskuilen, een greppelsysteem en een wegtracé. Ook een volmiddeleeuwse *enclosure* uit de 9de midden van de 11de eeuw werd vastgesteld. Uit de nieuwste tijd werden, tenslotte, sporen van afbraak van de afgebrande Bruulmolen uit 1921 aangetroffen (PEDE *et al.* 2015; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummer 208298).

Andere archeologische indicatoren (veldkarteringen, erfgoedstudies van oudere onderzoeken) wijzen op zo'n 1km ten noordoosten van het plangebied, op de Muziekberg, op menselijke aanwezigheid in de steentijd (lithische artefacten), maar ook op funeraire structuren (grafheuvels en brandrestengraven) uit de metaaltijden en Romeinse tijd (Centrale Archeologische Inventaris, Inventarisnummers 506087, 506088, 506089, 506091, 506092 & 506100). Op zo'n 1,5km ten zuidwesten van het plangebied wezen gelijkaardige indicatoren op bouwmaterialen uit de Romeinse tijd en middeleeuwen (Centrale Archeologische Inventaris, Inventarisnummers 500414 & 501896).

Deze gekende funeraire sporen lijken steeds gevonden op hogere landschapsdelen, zowel op de heuveltoppen, als op de lokale hoogtes. Nederzettingssporen (Romeinse tijd en middeleeuwen) werden vastgesteld in de nabije omgeving vastgesteld in de lagere landschapszones en ook op nattere bodemtypes in de valleigebieden van de Molenbeek. Dit wijst er dus op dat deze bodems niet als te nat werden gezien voor bewoning en dat de funeraire structuren werden ingepland op prominente, zichtbare plaatsen in het landschap.

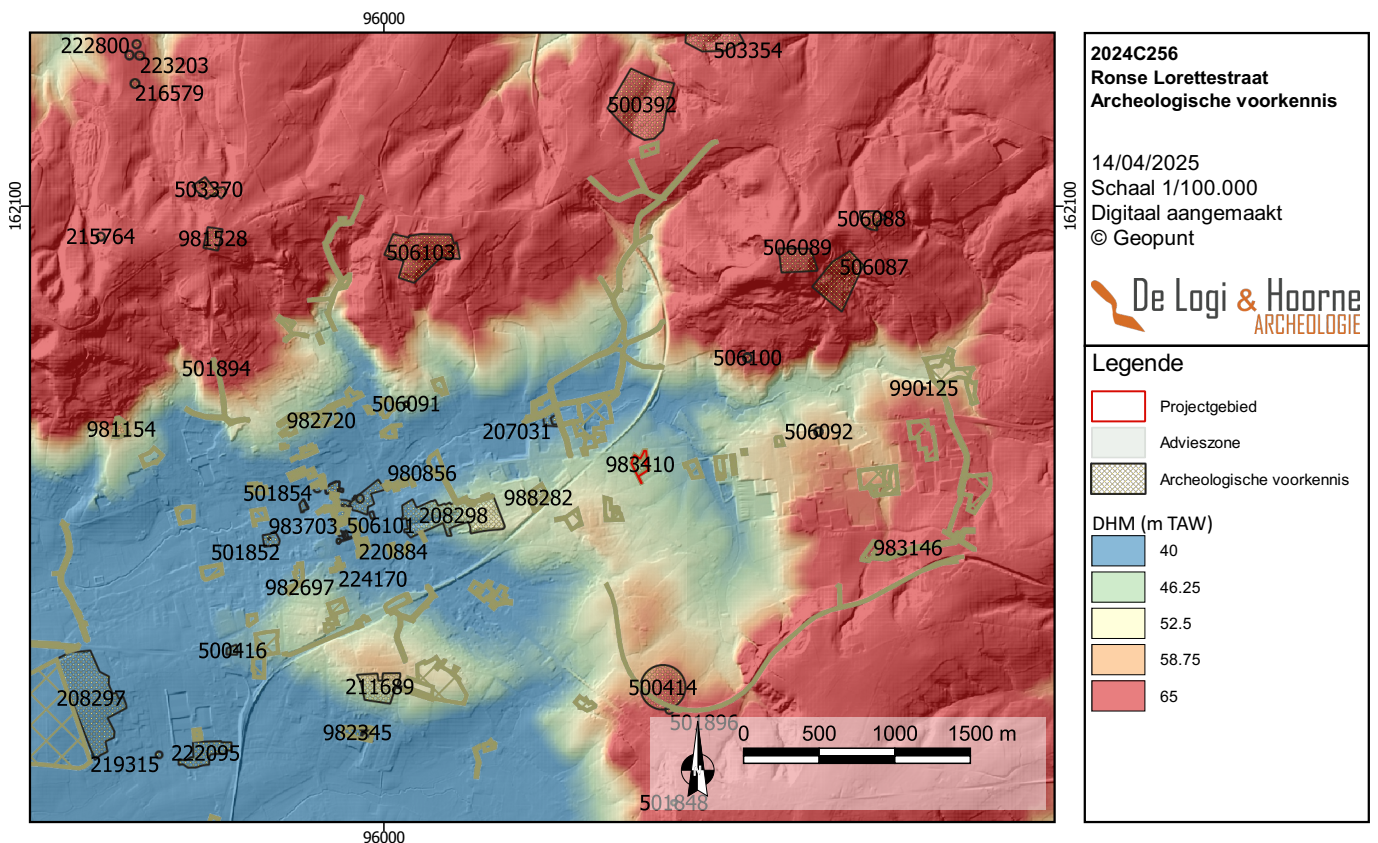
1.3.4. Resultaten voorafgaande onderzoeken

Volgend op de archeologienota werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd (nota ID 21500; ACKE *et al.* 2022). De bodemopbouw van het plangebied werd onderzocht door middel van 13 landschappelijke boringen. Dit onderzoek toonde aan dat de kans op het aantreffen van gaaf bewaarde in situ vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties eerder laag ingeschat mocht worden. De aanwezigheid van jongere periodes kon evenwel niet worden uitgesloten. Aansluitend op het landschappelijk bodemonderzoek werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij door middel van 7 proefsleuven en enkele kijkvensters één zone met verschillende archeologisch interessante sporen en structuren over een oppervlakte van 4278m² kon afgebakend worden. In de zuidelijke zone van het plangebied werd een deel van een bewoningserf uit de Romeinse periode aangesneden, evenals verschillende laatmiddeleeuwse sporen. Wegens de te ingrijpende impact van de geplande werken was geen in situ behoud mogelijk, waardoor een opgraving van 4278m² werd geadviseerd (nota ID 21500; ACKE *et al.* 2022).

Figuur 18: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart (© Geopunt)

Figuur 19: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

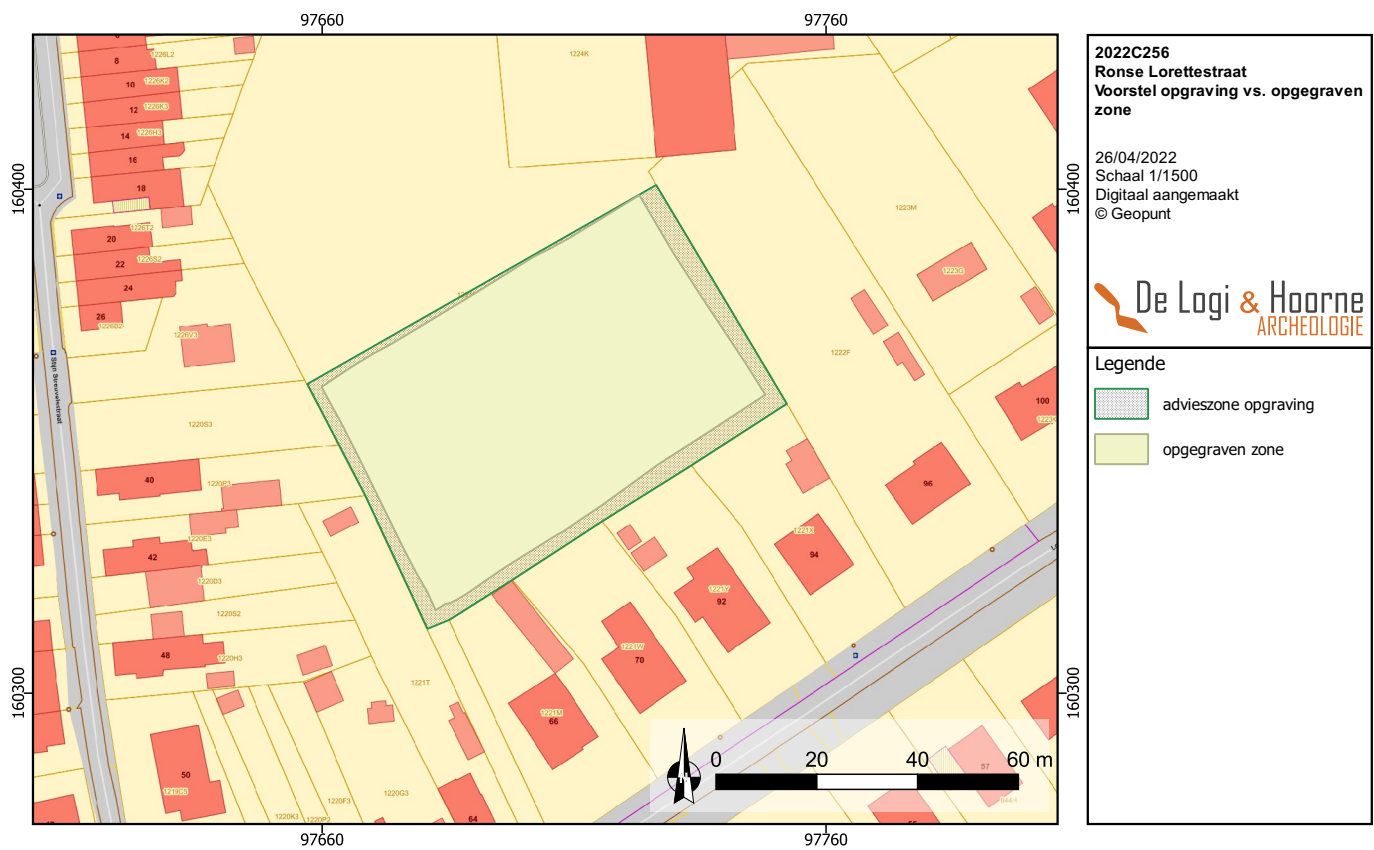
Figuur 20: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart (© Geopunt)

1.4. Onderzoeksopdracht

1.4.1. Vraagstelling

De resultaten van het bureau- en proefsleuvenonderzoek van het terrein aan de Lorettestraat in Ronse hebben aangetoond dat er binnen het plangebied een zone van 4300m² met archeologische sporen voorkwam waar sprake is van een hoog kennispotentieel dat slechts met een archeologische opgraving geëxploiteerd kon worden. Met de opgraving kon de aard en datering van de aangetroffen archeologische vindplaats(en) onderzocht worden. De resultaten moeten binnen het gekend archeologisch kader van de regio gesitueerd worden. De onderzoeksvragen die na de vorige onderzoeksfases nog afdoende beantwoord moeten worden zijn:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische sporen?
- Welke spoorcategorieën zijn aanwezig? En tot welke functie behoren deze (bewoning, artisaan, funerair,...)? Welke structuren kunnen onderscheiden worden (gebouwen, grachten, waterputten, kuilen,...)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere erven? Wat is de onderlinge samenhang/fasering? Hoe zijn de erven ingedeeld en afgebakend?
- Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten of andere functionele eigenschappen?
- Waaruit bestaat de materiële cultuur en kan dit iets leren over het gebruik van de site en de bewoner(s)? Tot welke groep, type, baksel, ... behoort het aardewerk?
- Lenen vondsten zich tot een conservatie? Wat is hun meerwaarde?
- Kunnen bepaalde sporen verder natuurwetenschappelijk onderzocht worden? Wat is hun meerwaarde? Welke vormen van natuurwetenschappelijk onderzoek zijn van toepassing (¹⁴C-datering, macrobotanisch onderzoek, pollenonderzoek, dendrochronologie, houtsoortbepaling, antracologie, petrografie, archeozoölogie, ...)?

Figuur 22: Zicht op de toegepaste strategie voor het openleggen van het terrein, vanuit het noorden

- Kan de site in een ruimer archeologisch kader geplaatst worden en hoe verhoudt ze zich tot gekende onderzoeken in de ruimere omgeving van het plangebied?
- Zijn de grenzen van de archeologische sites behaald binnen het plangebied of lopen deze door buiten het terrein?

1.4.2. Randvoorwaarden

Voorafgaand aan de uitvoering van de opgraving diende het terrein vrijgemaakt te worden. Deze randvoorwaarden waren bij de uitvoering van het archeologisch onderzoek voltrokken.

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

1.5.1. Opgravingsstrategie en -methode

De advieszone werd voorafgaand aan de opgraving met behulp van een GPS-toestel en jalons uitgezet. Hierna werd het terrein met een graafkraan voorzien van rupsbanden en een 2m brede tandeloze bak tot op het archeologisch relevant niveau afgegraven. Dit gebeurde steeds onder toezicht van de veldwerkleider, meestal bijgestaan door een assistent-archeoloog. Het openleggen van het archeologisch vlak werd gestart vanuit de zuidwestelijke hoek naar de noordwestelijke hoek van de advieszone, aangezien in deze zone een hoge dichtheid met sporen werd verwacht. Om een beter zicht te krijgen over de omvang van deze dichte zone en om de tijdsduur naar opgraving toe in te schatten, werd deze zone als prioritair beschouwd. De volledige rechthoekige opgravingszone werd in 5 NW-ZO georiënteerde stroken en alternerend aangelegd. Eerst werden de buitenste twee stroken en de middenstrook aangelegd en opgegraven, waarbij de afgegraven grond op de tussenliggende stroken werd gestockeerd. Na het onderzoeken en dichten van de eerste aangelegde stroken, werden vervolgens de twee tussenliggende zones afgegraven en onderzocht.

De opgraving liep van maandag 4 april tot en met dinsdag 12 april 2022 en werd uitgevoerd onder leiding van erkend archeoloog en veldwerkleider Frederik De Kreyger, bijgestaan door archeologen Adelheid De Logi, Jana Van Nuffel, Lisa Malfliet, Johan Hoorne en Arthur Nemry. Assistent- aardkundige Lisa Malfliet analyseerde de bodemprofielen. Tijdens het terreinwerk stonden Adelheid De Logi en Johan Hoorne in voor de wetenschappelijke begeleiding. Op woensdag 6 april werd de opgraving bezocht door onroerendergoedconsulent Nancy Lemay (Onroerend Erfgoed). De totale opgraving werd op 7 werkdagen afgerond.

Er zijn bij het landschappelijk bodem- en het proefsleuvenonderzoek geen indicaties aangesneden voor de aanwezigheid van meerdere archeologisch relevante niveaus. Dit werd bevestigd tijdens de opgraving en werd door middel van enkele wandprofielen geverifieerd. De vooronderzoeken wezen evenmin op steentijd artefactensites of -concentraties binnen de advieszone. Tijdens de opgraving werden geen stenen artefacten gevonden, noch zones met een hiervoor veelbelovende bewaring van de bodem. Bijgevolg werden geen technieken specifiek voor de opgraving van steentijd artefactensites aangewend.

Tijdens de aanleg van het opgravingsvlak werd de bodem opgeschaafd, zodat de aangetroffen archeologische sporen en structuren onmiddellijk geregistreerd konden worden. Ze werden gefotografeerd in het vlak, beschreven in een database en opgemeten met een GPS-toestel. Ook de herkende structuren en het aangelegde vlak in het algemeen werden gefotografeerd, opgemeten en beschreven. Daarna werden de sporen en het vlak gescreend op metalen vondsten met behulp van een metaaldetector. Van alle archeologisch relevante sporen werden manuele doorsnedes gemaakt, van enkele jongere sporen, vooral grachten, gebeurde dit met behulp van de kraan. Ook de doorsnedes werden geregistreerd door middel van foto's, beschrijvingen en opmetingen. De resterende sporenvulling werd vervolgens gecontroleerd op vondsten of bijkomende informatie, in sommige gevallen werden staalnames van de resterende helft genomen. Alle aangetroffen vondsten zijn in gripzakjes voorzien van alle identificerende codes en nummers verpakt. Van verschillende sporen werden bulkstalen genomen, om dateringstechnieken of macrobotanisch onderzoek toe te laten. Deze werden bewaard in emmers van 10l voorzien van de nodige codes. Van diepgaande sporen met een goede bewaringskans voor pollen, werden pollenstalen genomen. Gedurende het onderzoek werden zones waarop alle onderzoekshandelingen afgerond waren reeds door de kraan terug aangevuld met grond. Na alle archeologische registraties, werd het terrein op dinsdag 12 april 2022 volledig gedicht.

De sporen zijn genummerd van 0001 tot en met 0207. Op de gripzakjes is naast het spoornummer ook telkens de projectcode van de opgraving, 2022C256, en de sitenaam RON-LOR-22 weergegeven. Wanneer van toepassing werden bij vondsten en stalen ook de laagnummers vermeld.

Na het terreinwerk werden alle ingezamelde vondsten gereinigd, waarna ze gedetermineerd, gefotografeerd en geïnventariseerd werden. Van de relevante vondsten werden met behulp van een 3D-scanner technische tekeningen gemaakt. De database van sporen en vondsten werd vervolledigd. De terreinmetingen werden verwerkt tot een grondplan van de opgraving, waarin structuren en grotere gehelen werden geïdentificeerd. De bulkstalen werden uitgezeefd op maaswijdtes 0,5mm en 2mm en er is voor bijna alle stalen 1l reststaal bewaard. Alle verzamelde gegevens werden samen gebracht in het archeologierapport waarin een eerste interpretatie van de aangetroffen sites werd aangereikt. Op basis hiervan werd een strategie voor verder onderzoek geformuleerd, dat naast de verdere verwerking van de op het terrein ingezamelde gegevens ook een strategie voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek omvatte.

Het doel hiervan was een verduidelijking van de functie en datering van de aanwezige structuren. Twee jaar na de afronding van de opgraving konden ook de resultaten van dit natuurwetenschappelijke luik toegevoegd worden aan het eindverslag. Alle vondsten en stalen werden verpakt volgens de regels van de kunst. Wat betreft de strategie voor conservatie werden de voorschriften van de Code van Goede Praktijk ("20.4 Conservatie" en "Deel 4: Conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles") in acht genomen. Het archief van dit onderzoek wordt overgedragen aan het erfgoeddepot van Velzeke.

1.5.3. Motivering afwijkingen op voorziene strategie

In totaal is 3680m² onderzocht, wat iets minder is dan de voorziene advieszone van 4278m². Langs de perceelsgrenzen werd een bufferstrook voorzien langsheen de aanwezige bomen en erfafbakening om schade aan deze infrastructuur te vermijden.

Figuur 23: Zicht op het projectgebied

1.5.4. Motivatie van de keuze ten aanzien van selectie vondsten

Tijdens het onderzoek zijn alle aangetroffen vondsten gerecupereerd. Het bleek niet opportuun om op het terrein een selectie te maken. De vondsten zijn allemaal manueel ingezameld of uit bulkstalen gerecupereerd.

1.5.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van staalname

Tijdens de opgraving werd ervoor gekozen om bulkstalen te nemen van alle sporen waarvan verder natuurwetenschappelijk onderzoek enigszins nuttig of mogelijk was. Bij sporen die tot in de grondwatertafel reikten of sporen waarvan pollenanalyse mogelijk was, werd een bemonstering voor dit type onderzoek uitgevoerd. Bulkstalen werden genomen van paalsporen en kuilen waarbij getracht is om de lagen met het meeste organisch materiaal of houtskool te bemonsteren.

1.5.6. Betrokken specialisten

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek en de datering werd een beroep gedaan op externe en interne partners. Luc Allemeersch voerde voor Ruben Willaert nv de waardering van de macroresten uit. De houtskoolresten werden bestudeerd door Jelte Van der Laan (Cambium Botany), het aardewerk door Wim De Clercq (Universiteit Gent), Jana Van Nuffel en Adelheid De Logi en Sibrecht Reniere (Universiteit Gent) onderzocht de natuursteen.

2. Assesmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assesmentrapport omvat informatie afkomstig uit de opgraving, met name al de relevante gegevens die met de onderzoeksmethode over het adviesgebied verzameld werden en hun betekenis in een ruimer kader. Alle verzamelde gegevens en uitgevoerde onderzoeken worden met elkaar samengelegd, vergeleken en geconfronteerd. Deze rapportage moet duidelijk maken dat het kennispotentieel binnen het adviesgebied voldoende geëxploiteerd is en dat de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Wanneer verdere relevante onderzoeken mogelijk zijn, buiten het kader van deze verwerking, dan wordt dit beschreven.

Voor het assesment van de vondsten wordt elke aangetroffen materiaalcategorie per spoor apart bekeken. Daarbij wordt een kwantificatie uitgevoerd en indien mogelijk een datering naar voor geschoven. Bij het bekijken van het materiaal wordt een onderscheid gemaakt tussen wat als vondstensemble of als uitzonderlijke vondsten moet worden beschreven. De beschrijving van de vondstensembles en de uitzonderlijke vondsten gebeurt conform aan de richtlijnen volgens de Code Van Goede Praktijk (22.3.2.2 Assesment van vondsten: vondstensembles en 22.3.2.3 Assesment van vondsten: uitzonderlijke vondsten). Tijdens de assesment van de vondsten wordt bepaald welke scherven of vondsten relevant zijn om te tekenen.

Alle stalen die tijdens het terreinonderzoek zijn verzameld, zijn uitgezeefd. Het residu van deze stalen is per context en maaswijdte kort bekeken tijdens een assesment, met het oog op de onderzoeksdoelen en de vraagstelling, om te bepalen welke contexten in aanmerking komen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Voor het assesment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren worden de aanwijzingen van de Code Van Goede Praktijk gevolgd (22.3.4. Assesment van sporen, sporencombinaties en archeologische structuren). Het assesment van de sporen houdt in dat op basis van alle verzamelde gegevens over de sporen, in combinatie met de assesmentrapporten van de vondsten en stalen, een inschatting wordt gemaakt over de tafonomie en de mogelijke functie van de sporen. De sporen, spoorcombinaties en structuren worden beschreven, hun bewaringstoestand, en typologische, chronologische en ruimtelijke indeling worden onderzocht en behandeld. Aan de hand van deze gegevens wordt per dateringsfase het potentieel aan kennisvermeerdering ingeschat en meegedeeld.

Alle aangemaakte gegevens—dit omvat het verslag van resultaten van de opgraving, de foto's, de figuren, de lijsten, de plannen kaarten en lagen in GIS—worden digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers zodat ze bij vernietiging van één drager niet verloren zijn. De vondsten worden in zo goed mogelijke staat bewaard in het archief van De Logi & Hoorne, tot ze worden overgedragen aan het erfgoeddepot van Ename.

2.1.3. Conservatie assesment

Na de afloop van het veldwerk werden alle aangetroffen archeologische artefacten aan een eerste visuele inspectie onderworpen. De vondsten werden gewassen en onder de juiste omstandigheden gedroogd waarna deze in een stabiele situatie werden verpakt.

2.1.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

Bij de assessment van de sporen en structuren is een opdeling gemaakt van de sporen op basis van hun datering en onderlinge relatie. Deze datering gebeurde op basis van vondstmateriaal, morfologie en aflijning van de sporen. De hoeveelheid recente sporen binnen de onderzoekszone was zeer beperkt en bijna verwaarloosbaar. De archeologisch relevante sporen op de site gaan terug tot de Romeinse tijd. Het gaat in hoofdzaak om kleine en grotere paalsporen, kuilen en grachten, greppels en karrensporen komen voor. Algemeen genomen zijn de sporen goed bewaard. Vooral de kleine ondiepe paalsporen bleken enigszins kwetsbaar, waaruit vermoed kan worden dat het archeologisch niveau enigszins afgetopt werd.

Er werden binnen de opgravingszone zo goed als overall sporen aangesneden. Hoewel het vooronderzoek een lage sporendensiteit deed vermoeden, bleek de concentratie grondsporen centraal en in noordwestelijke richting van het projectgebied vrij dicht te zijn. De sporendensiteit neemt zichtbaar af in noordoostelijke en zuidoostelijke richting. Dit fenomeen lijkt voornamelijk toe te schrijven aan een archeologische realiteit, (waar dan ook op basis van het proefsleuvenonderzoek, geen verder archeologische onderzoek meer nodig bleek). De nederzetting lijkt zich wel verder in noordwestelijke richting en in mindere mate in zuidwestelijke richting te situeren. Een aantal sporen vormt samen spoorcombinaties of structuren: hoofdgebouwen, bijgebouwen en enkele gracht- en greppelsystemen. Daarnaast komen ook verschillende losse kuilen en paalsporen voor. Alle sporen die bij het assessment als relevant zijn beschouwd — dit zijn in se de herkende structuren en spoorcombinaties — worden verder in detail besproken.

3. Interpretatie van de archeologische site

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het kader waarin de archeologische site zich bevindt, de aardkundige vaststellingen op het terrein en een interpretatie van de aangetroffen archeologische sporen op het terrein.

3.1. Algemeen kader van de archeologische site

Het plangebied ligt ten noordwesten van de Lorettestraat in Ronse, binnen een groter geheel dat in het noorden omsloten wordt door de Ninovestraat. De site ligt binnen een interessant reliëflandschap, gelegen binnen de glooiende omgeving van de Vlaamse Ardennen, waarbinnen de Molenbeek deze heuvels insnijdt, op 330m ten zuidwesten van de Vloedbeek. De hoogste waarden van het maaiveld schommelen rond 47,44m TAW en bevinden zich in de meest zuidwestelijke hoek. In zowel noordelijke als noordoostelijke richting helt het terrein af, naar respectievelijk 46,44m TAW en 46,50m TAW, en dit loopt verder af richting de oever van de Vloedbeek.

Het archeologisch niveau vertoont hetzelfde verloop, met TAW waarden rond 46,83m in de zuidwestelijke hoek en 46,06m TAW en 45,88m TAW in respectievelijk de noordelijke en de noordoostelijke richting. Hieruit blijkt dat het archeologisch niveau op een diepte van 0,5 tot 0,6m onder het maaiveld bewaard was. Uit de voorlopige resultaten blijkt dat zone met bewoningsporen uit de Romeinse periode zich op de lager gelegen gebieden vanaf de noordwestelijke tot centraal noordelijke kant bevinden, terwijl de sporen die aan artisanale activiteiten gelinkt kunnen worden op de hogere zuidelijk gelegen zones liggen. Ook de laatmiddeleeuwse sporen bevinden zich op de lager gelegen gebieden, meer bepaald in de oostelijke hoek van de opgraving (*zie infra*).

3.2. Beschrijving aardkundige opbouw

3.2.1. Aardkundige eenheden

Tijdens het vlakdekkend archeologisch onderzoek werd de bodemopbouw bestudeerd aan de hand van 2 bodemprofielen. De vastgestelde bodemopbouw bleek over het hele opgravingsvlak sterk gelijkaardig te zijn. Het referentieprofiel, BP01, werd aangelegd tegen de zuidoostelijke sleufwand en vertoont een Ap-Bt/C-C opbouw. Bovenaan komt een Ap-horizont voor van zo'n

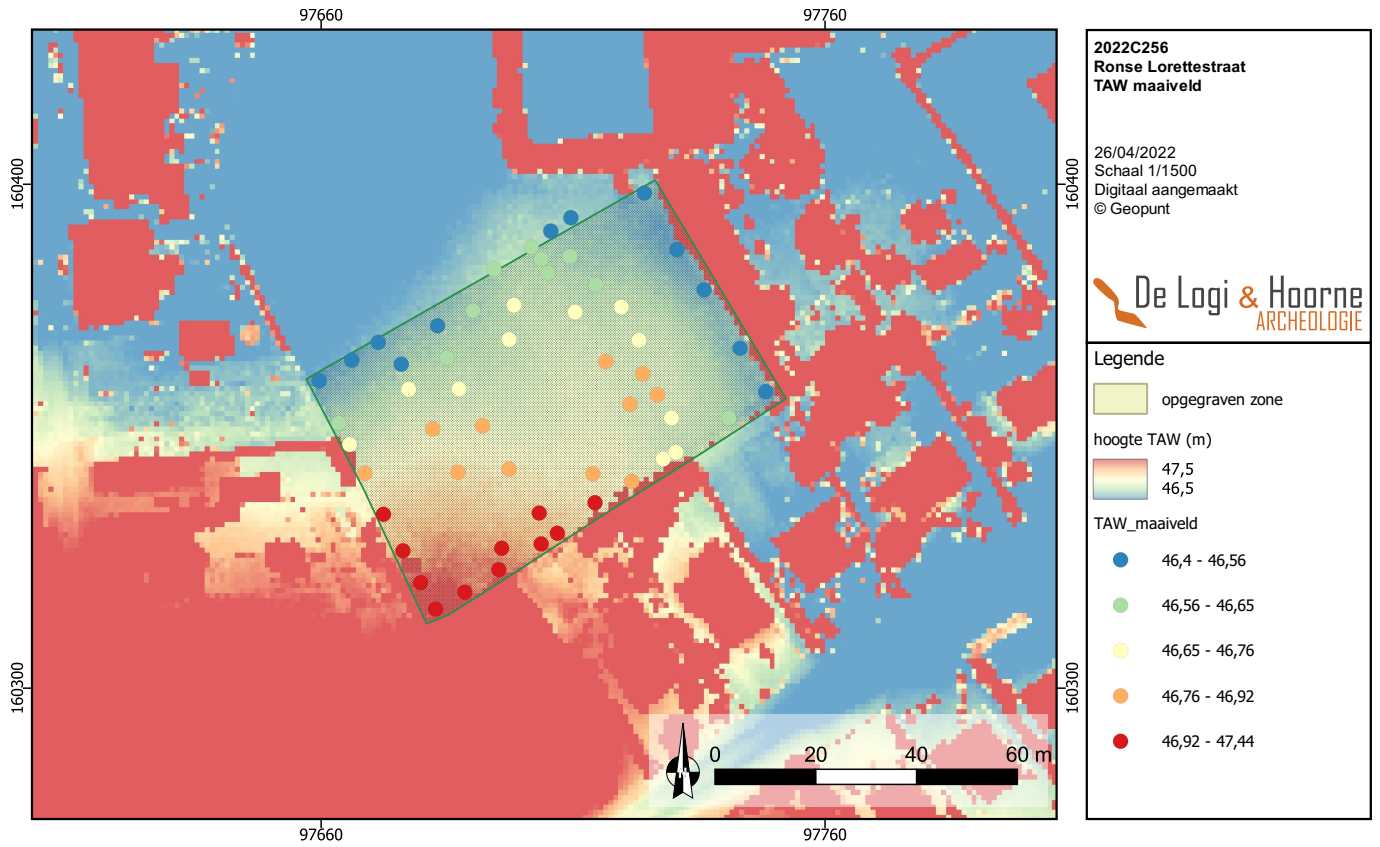
0,32m dik en met een donkergrijsbruine kleur en een zandlemige textuur. De top van de laag is matig humeus door de bestaande (gras)begroeiing op het terrein. Doorheen de horizont komen eveneens wat kleine baksteenbrokken voor (<3cm). De ondergrens van de Ap-horizont is duidelijk afgelijnd en toont dat de (sub)recente antropogene ingrepen (ploeglaag) tot deze diepte reikten. De dikte van het Ap-pakket varieerde in beperkte mate over het terrein en is bijvoorbeeld dikker in BP02. Lokaal kon tevens een restant van een oudere, meer uitgeloopte Ap2-horizont herkend worden onder het Ap1-pakket.

Onder de Ap-horizont(en) komt in het referentieprofiel een textuur Bt/C-horizont voor met een overwegend bruinbeige kleur en zandlemige textuur. Binnen deze horizont die zich op ca. 0,32-0,80m diepte bevindt, werd klei aangereikt, hoewel deze laag niet overal even uitgesproken bleek. De uitlogingshorizont (E) werd vrijwel niet bewaard binnen het onderzoeksgebied. Lokaal kon aan de onderzijde van de Ap-horizont eventueel een restant van de E-horizont worden aangeduid, maar dit was niet het geval in het merendeel van het terrein. De eigenlijke C-horizont komt voor vanaf zo'n 0,80m diepte en bestaat uit beigebruin zandleem. Oxidatieverschijnselen vallen op vanaf minder dan 0,50m onder het maaiveld ten gevolge van schommelingen in de grondwatertafel. Het eigenlijke niveau van de grondwatertafel kon niet worden bevestigd tijdens de uitvoering van de opgraving.

Het onderzoeksgebied wordt vrijwel volledig gekarteerd onder het bodemtype Lca, een matig droge zandleembodem met textuur B-horizont (VAN RANST & Sys 2000: 268). De onderzochte bodemopbouw leunt hier grotendeels bij aan en toont aan dat de antropogene verstoring beperkt bleef tot ca. 0,30-0,50m diepte. De bodemkundige gegevens uit het landschappelijk bodemonderzoek en de proefsleuven (Nota ID 21500) bevestigen deze bodemopbouw en

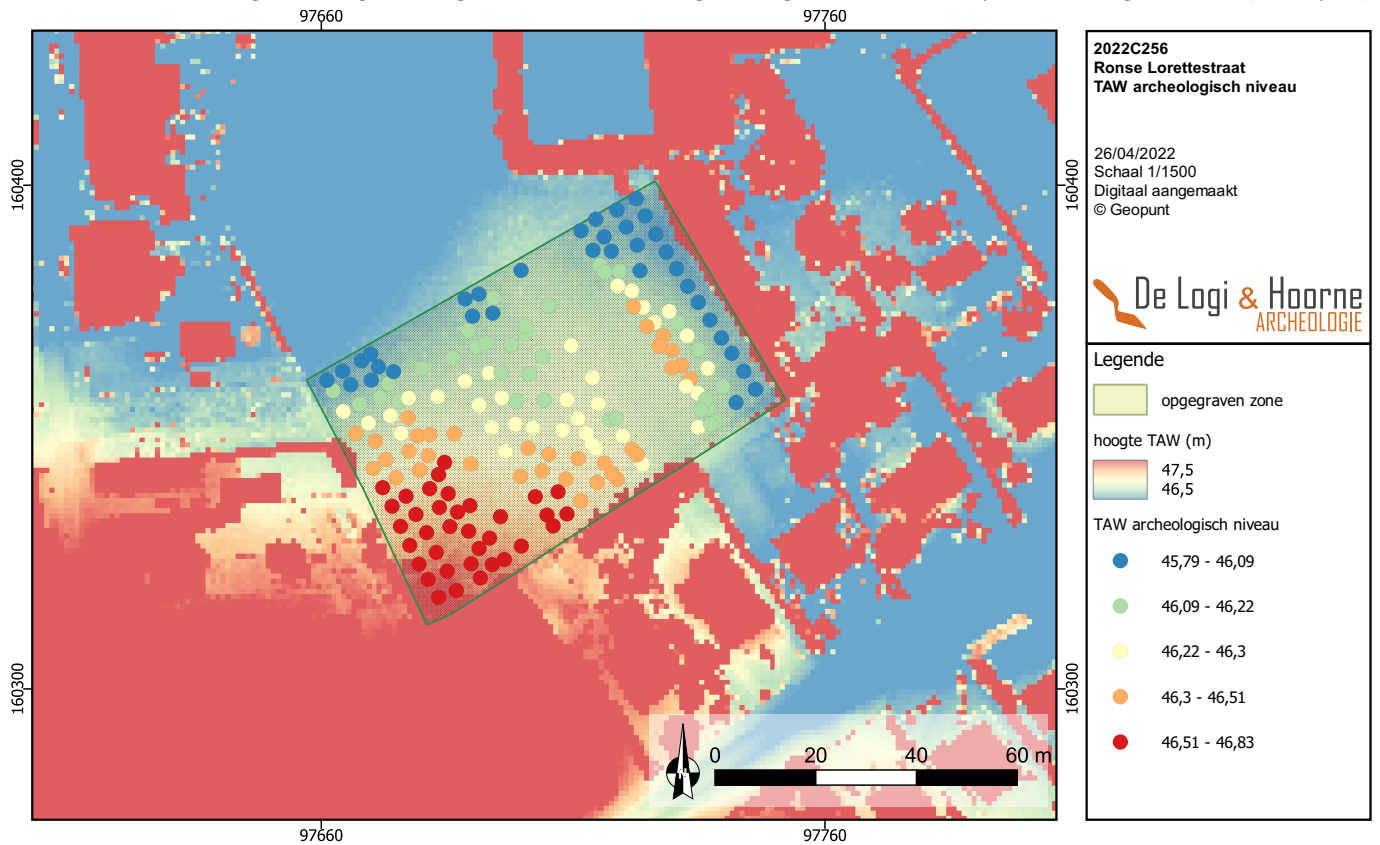
Figuur 25: Referentieprofiel BP01 (@ Geopunt)

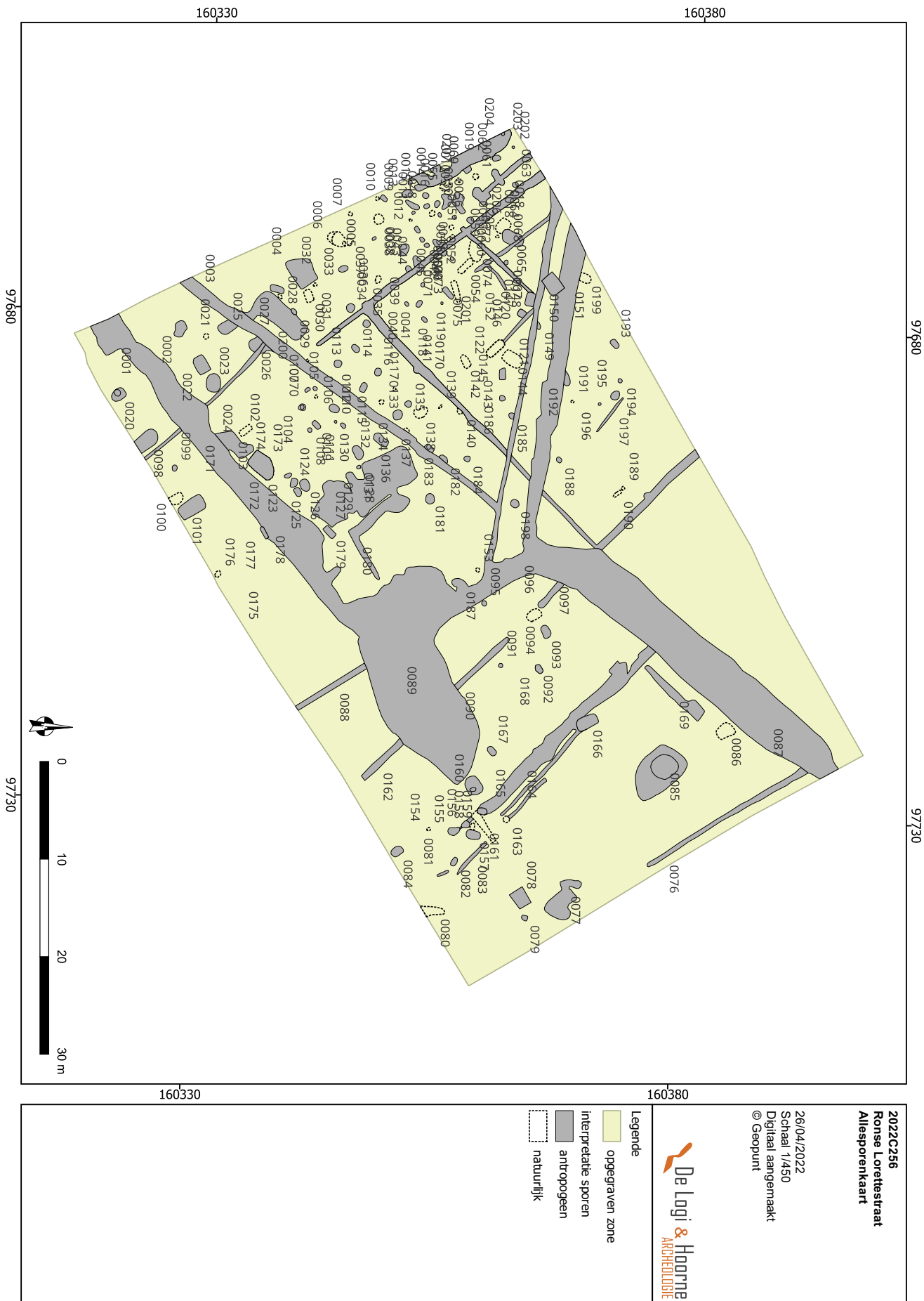

Figuur 26: Digitaal hoogtemodel met aanduiding van de genomen waarden op het maaienveld (© Geopunt)

Figuur 27: Digitaal hoogtemodel met aanduiding van de genomen waarden op het archeologisch niveau (© Geopunt)

2022C256
 Ronse Loretestraat
 Allesporenkaart

26/04/2022
 Schaal 1/450
 Digitaal aangemaakt
 © Geopunt

- Legende
- opgegraven zone
 - interpretatie sporen
 - antropogeen
 - natuurlijk

Figuur 28: Allesporenkaart met spoornummers (© Geopunt)

dat de B-horizont niet overal bewaard bleef. Het archeologisch niveau werd net zoals bij het proefsleuvenonderzoek verwacht vanaf net onder de Ap-horizont.

3.2.2. Geomorfologie

Het plangebied maakt deel uit van de Vlaamse Ardennen en de streek wordt gekarakteriseerd door een sterk golvend landschap ontwikkeld door langdurende rivier- en hellingerosie. Het landschap wordt versneden door verschillende kleine valleien met een asymmetrisch dwarsprofiel (BOGEMANS & VAN MOLLE 2005: 6). Ter hoogte van het plangebied wordt het tertiaire Lid van Saint Maur, ook bekend als het Lid van Orchies, aangesneden. Het maakt deel uit van de Groep van Ieper, een opeenvolging van zanden en kleien die een tiental afzettingsequenties voorstellen. De onderste formatie van deze Groep, de Formatie van Kortrijk, is afgezet tijdens het Ypresiaan en bestaat uit vijf leden, waaronder het Lid van Saint Maur. Het Lid van Saint Maur zelf bestaat uit stijve niet kalkhoudende kleien met een maximale dikte van 30m (BORREMANS 2015: 128).

Het Lid van Maur wordt ter hoogte van het plangebied afgedekt door quartaire afzettingen van het type 2. Dit impliceert dat in deze omgeving eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) aanwezig zijn. In het zuiden van Vlaanderen gaat het hierbij om siltige afzettingen. Ook quartaire hellingsafzettingen kunnen eventueel aanwezig zijn.

3.3. Beschrijving van de archeologische site

Tijdens de opgraving zijn in totaal 207 sporen aangetroffen. Door de soms moeilijke leesbaarheid van de bodem werd elke mogelijke verkleuring in de bodem aangeduid en onderzocht, waarvan uiteindelijk 51 sporen natuurlijk bleken en 156 als antropogeen beschouwd kunnen worden. Er zijn met enige zekerheid twee hoofdgebouwen, drie bijgebouwen, artisanale kuilen, een ovenstructuur, erfafbakeningen en karrensporen uit de Romeinse periode en een grachtencomplex en verschillende kuilen uit de late middeleeuwen opgemerkt. Het overgrote deel van de sporen leverden vondsten op. De sporen die geen vondsten opleverden kunnen voorlopig gedateerd worden op basis van hun vulling en aflijning en hun gelijkenis met sporen waar wel vondsten in zijn terug gevonden. Het archeologisch bodemarchief is over het algemeen goed bewaard, getuige de normale dikte van de ploeglaag en het geringe aantal recente verstoringen die tijdens de opgraving zijn aangetroffen.

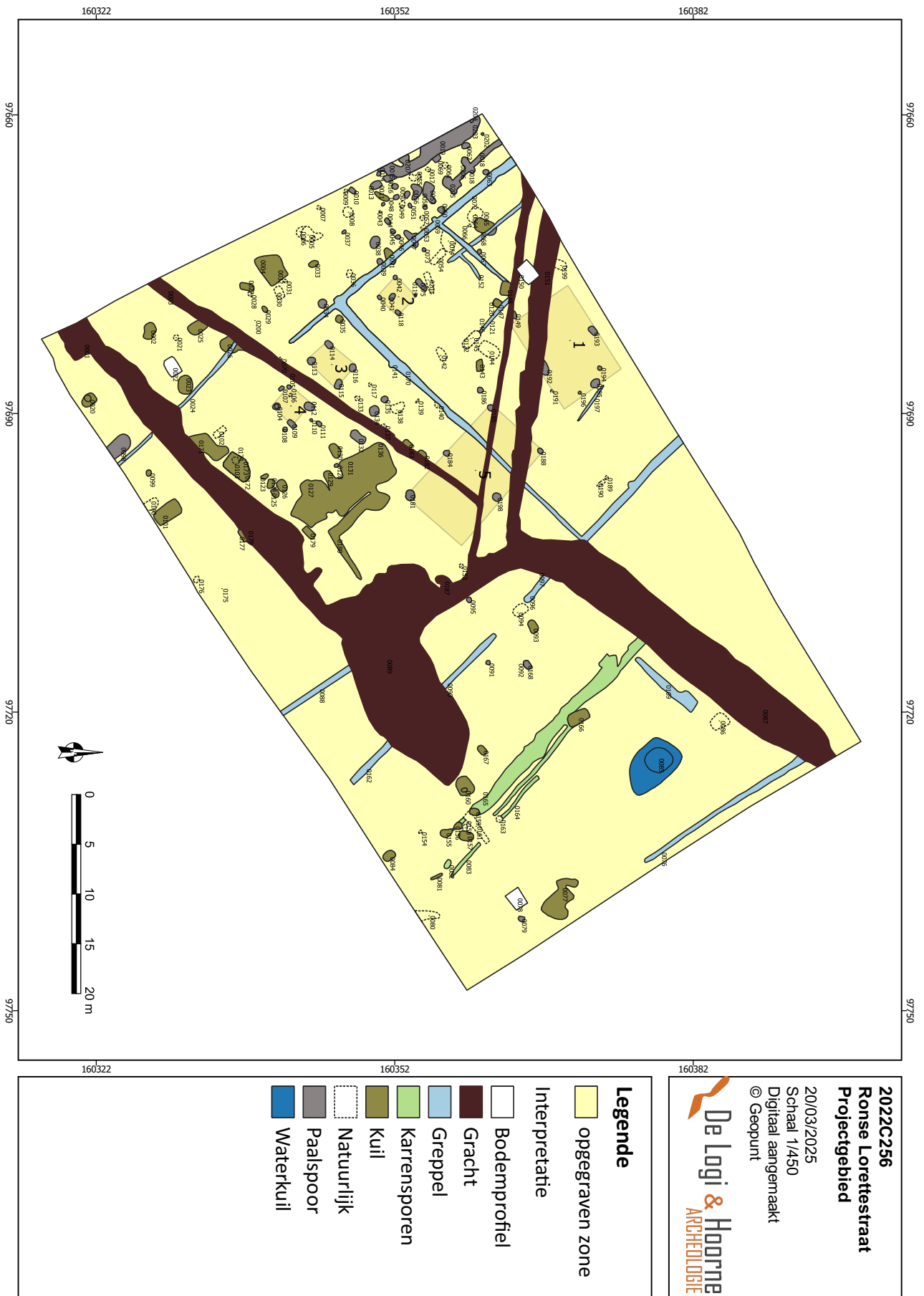
3.3.1. Romeinse Tijd

3.3.1.1. BEWONINGSSPOREN

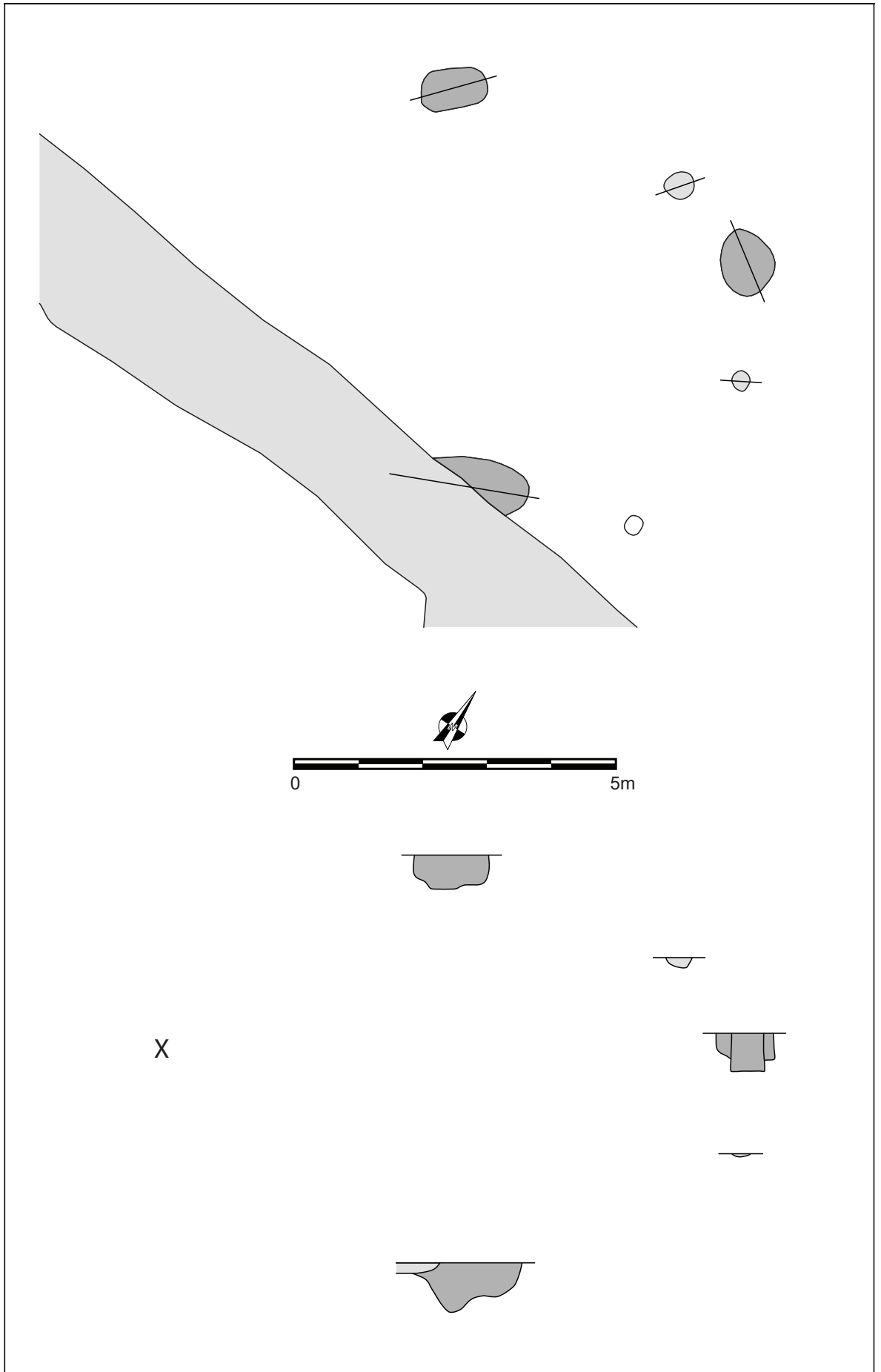
Het merendeel van het aangetroffen sporenbestand lijkt toe te horen aan een meerfasig woonerf uit Romeinse periode. Het woonerf omvat vele paalsporen waarin twee hoofdgebouwen en een aantal bijgebouwen herkend konden worden, net als enkele kuilen en paalsporen die niet meteen aan een duidelijke structuur toegekend konden worden. Daarnaast werden zowel interne greppels als erfafbakeningsgreppels vastgesteld.

Deze sporen bevinden zich hoofdzakelijk op het westelijke deel van de opgraving. Op het noordelijke deel zijn verschillende greppels met NO-ZW (sporen 0018, 0059, 0068, 0146 en 0171) of NW-ZO (sporen 0072, 0096, 0162) oriëntatie aanwezig die samen een mogelijk, eerder rechthoekige erfafbakening vormen. Spoor 0018 leverde een deel van een maalsteen in macenoise zandsteen op (14,6kg) dat als een onderdeel van een mechanisch aangedreven watermolen mag beschouwd worden (mondelinge mededeling S. Reniere). Binnen deze erfafbakening is een gebouw (structuur 1) met een kruisvormig dragend verband (sporen 0192, 0193 en 0195) van 10m op 6m aangesneden. De sporen tekenen zich in het vlak ovaal af en zijn vrij homogeen grijsbruin in vulling. De doorsneden zijn sterk gelijkend qua vorm met een revolvertasvormige bodem. Enkel in spoor 0195 kon in coupe een donkergrijze paalkern onderscheiden worden. De configuratie van deze palen is toe te schrijven aan een éénschepig rechthoekig gebouw met twee traveeën. Dergelijke structuren in kruisvormig verband zijn gekend als type IIB van De Clercq en worden gedateerd vanaf de Flavische periode tot de late 2de eeuw na Chr. (DE CLERCQ 2009: 287-288). In de sporen behorend tot deze structuur werden geen vondsten aangetroffen.

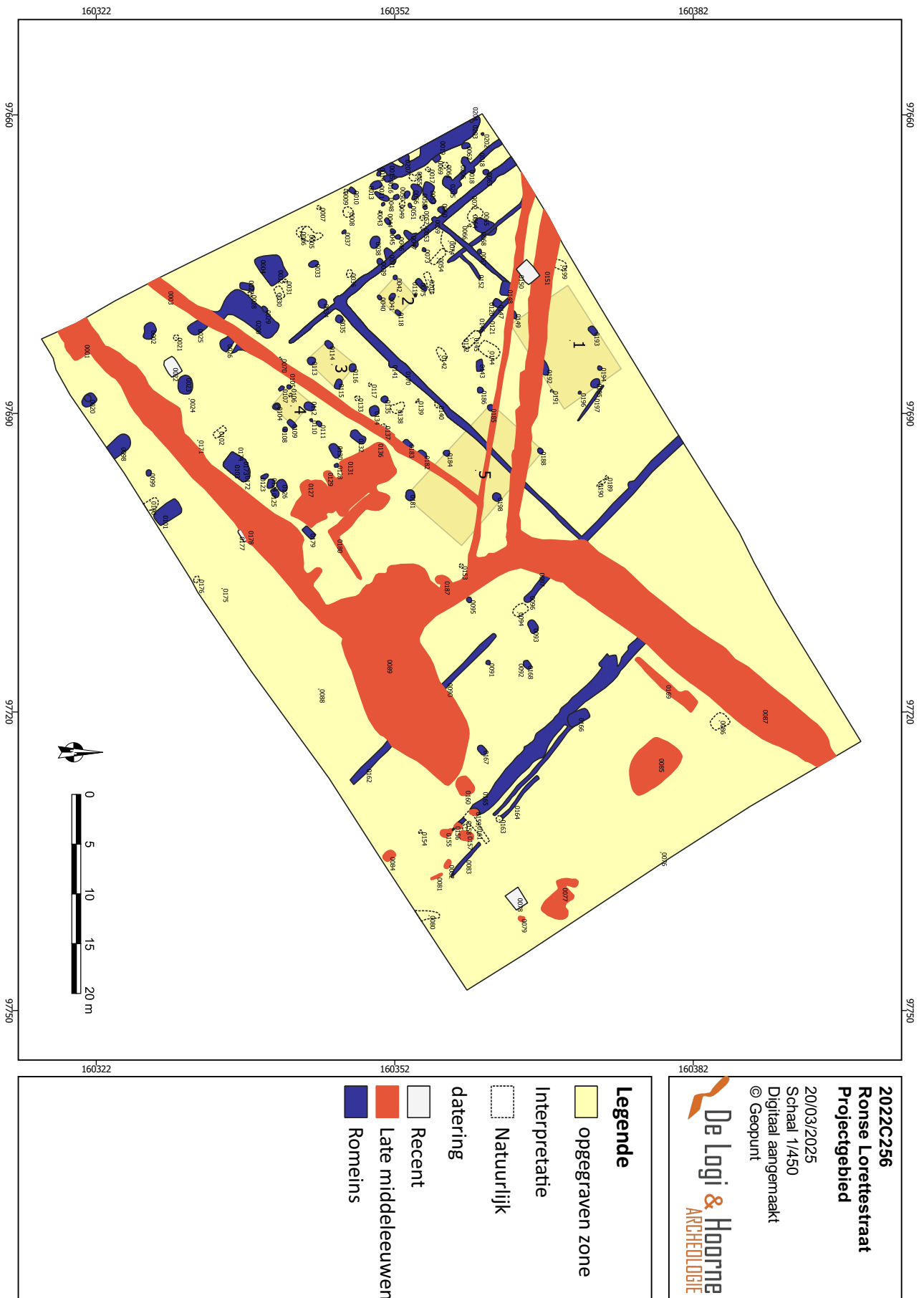
Binnen hetzelfde afgebakende woonerf werd eveneens een vierpalig bijgebouw (structuur 2) (sporen 0040, 0042, 0118 en 0119) van 2,7m op 2,5m. In het vlak manifesteren de paalsporen zich als rond of ovaal en de sporen worden gekenmerkt door een vrij homogene bruingrijze vulling met weinig bioturbatie. In de sporen van deze structuur werden eveneens geen vondsten

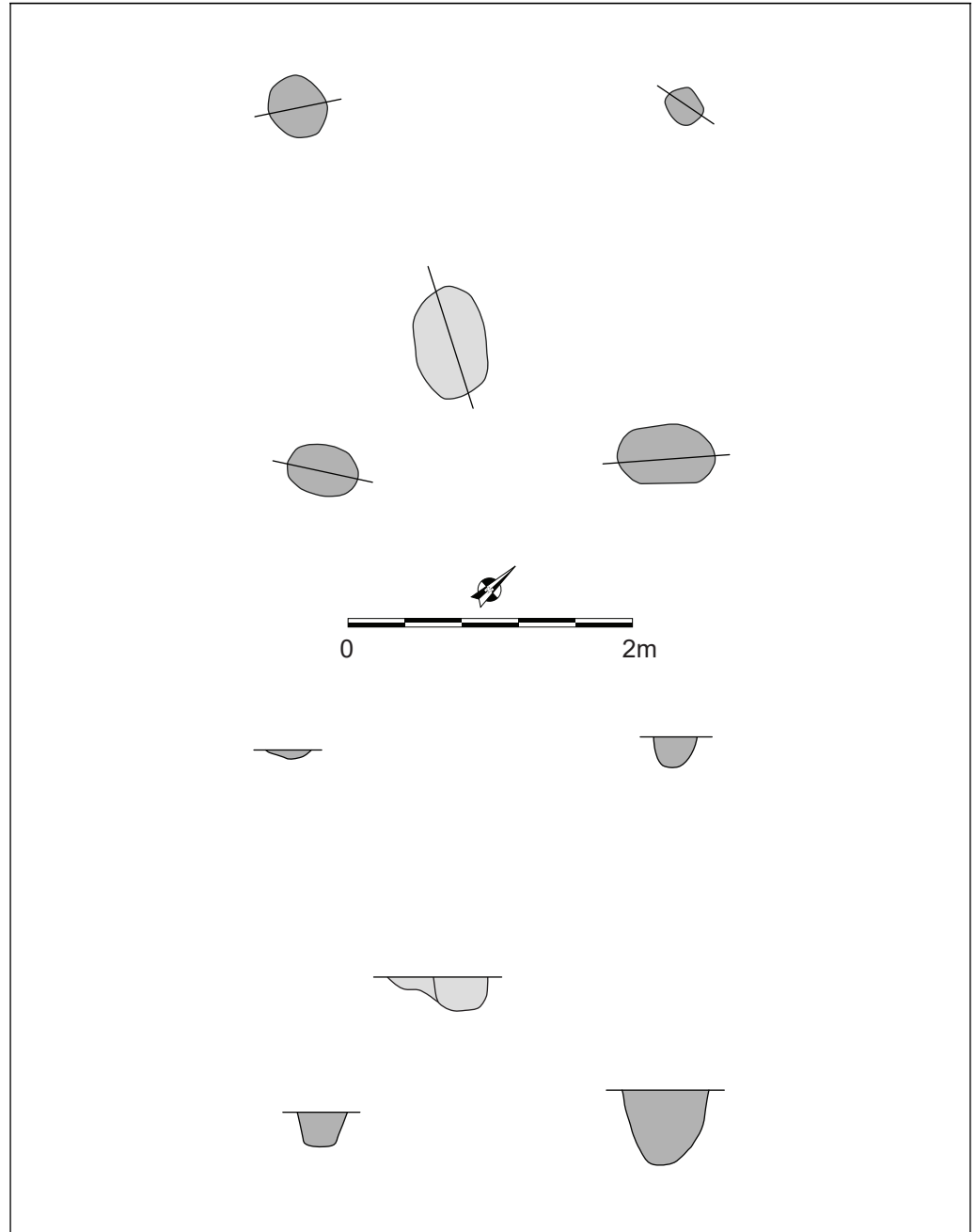
Figuur 29: Interpretatiekaart met spoornummers (© Geopunt)

Figuur 30: Vermoedelijke kern van een gebouw in kruisverband (structuur 1)

Figuur 31: Datering van de aangetroffen sporen met spoornummers (© Geopunt)

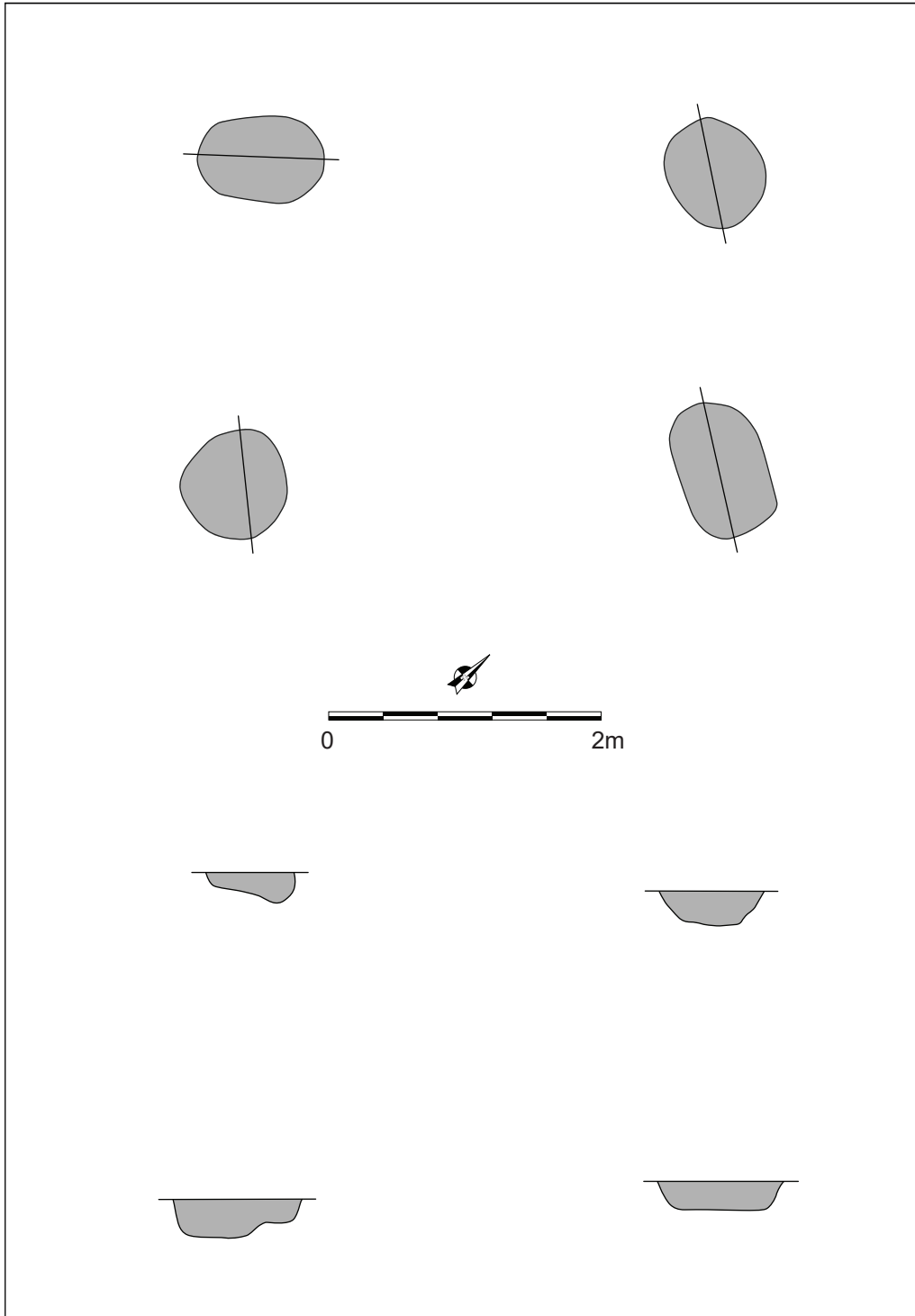

Figuur 32: Structuur 2

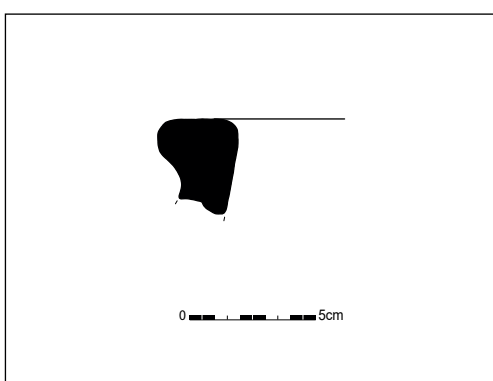
aangetroffen. Beide structuren hebben een NO-ZW oriëntatie en liggen min of meer in lijn met de erfafbakening. Ten westen van greppel 0072 werden verschillende diepe kuilen aangetroffen waarin geen duidelijke configuratie te herkennen valt.

Ten zuiden van de NO-ZW georiënteerde greppel 0170 kunnen nog 2 bijgebouwen opgemerkt worden die buiten de erfafbakening vallen. Het gaat om twee vierpostenspiekers met NO-ZW oriëntatie van respectievelijk 3,4m op 2,4m (structuur 3; sporen 0113, 0114, 0115 en 0116) en 2,6m op 2,3m (structuur 4; sporen 0104, 0105, 0109 en 0112). In het vlak manifesteren de paalsporen zich als rond of afgeronde rechthoekig en de sporen worden gekenmerkt door een vrij homogene bruingrijze vulling met weinig bioturbatie. Ook binnen deze structuren werden geen vondsten gerecupereerd.

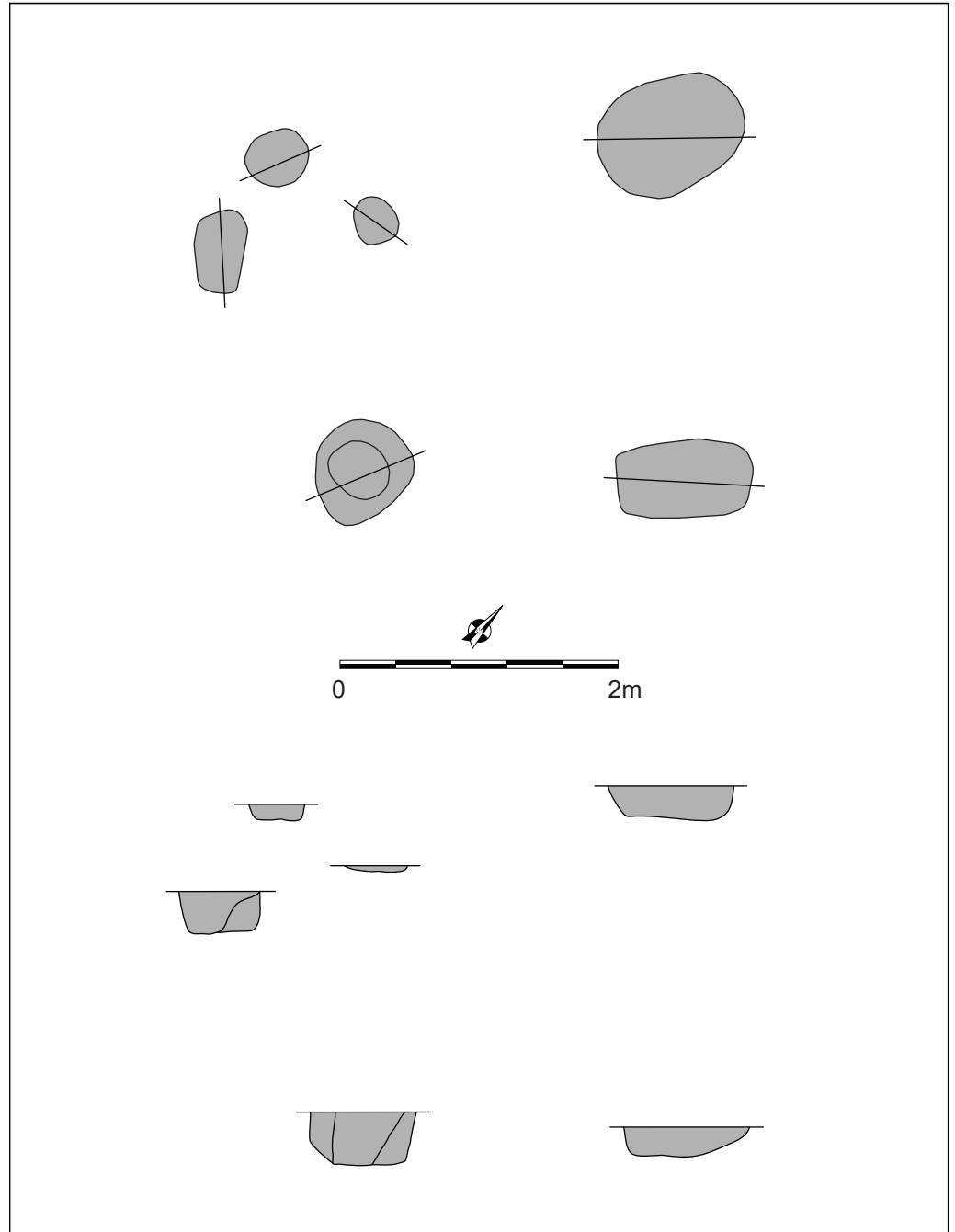
Zowel ten noordwesten als ten zuidoosten van greppel 0170 komen paalsporen voor die aan dezelfde structuur gelinkt kunnen worden. Het gaat om vijf paalsporen waarvan een zesde paalspoor niet meer zichtbaar aanwezig was (structuur 5; sporen 0181, 0184, 0185, 0188 en

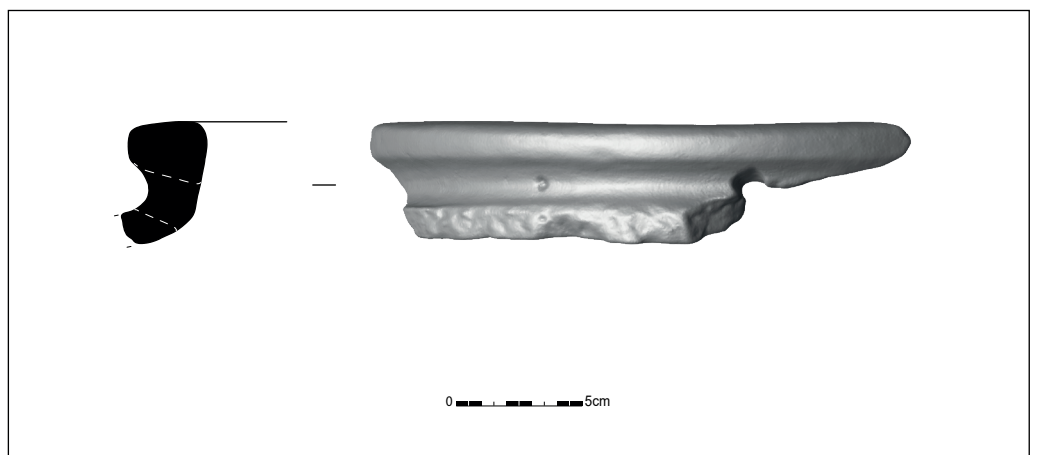
Figuur 34: Structuur 3

Figuur 33: Rand van handgevormde voorraadpot uit spoor 0184 van structuur 5

Figuur 35: Structuur 4

Figuur 36: Rand van een dolium uit spoor 0185 van structuur 5

Figuur 38: Luchtfoto waarop de Romeinse erfafbakening duidelijk zichtbaar is

Figuur 39: Paalspoor 0195 van het vermoedelijk kruisvormig gebouw

Figuur 40: Overzicht van het Romeins wegtracé

Figuur 41: Overzicht van bijgebouw 3

Figuur 42: Paalspoor 0181 van het vermoedelijk tweede hoofdgebouw

Figuur 43: Paalspoor 0184 van het vermoedelijk tweede hoofdgebouw

Figuur 46: Paalspoor 0118 van bijgebouw 2

Figuur 47: Paalspoor 0109 van bijgebouw 4

Figuur 44: Paalspoor 0115 van bijgebouw 3

Figuur 45: Paalspoor 0114 van bijgebouw 3

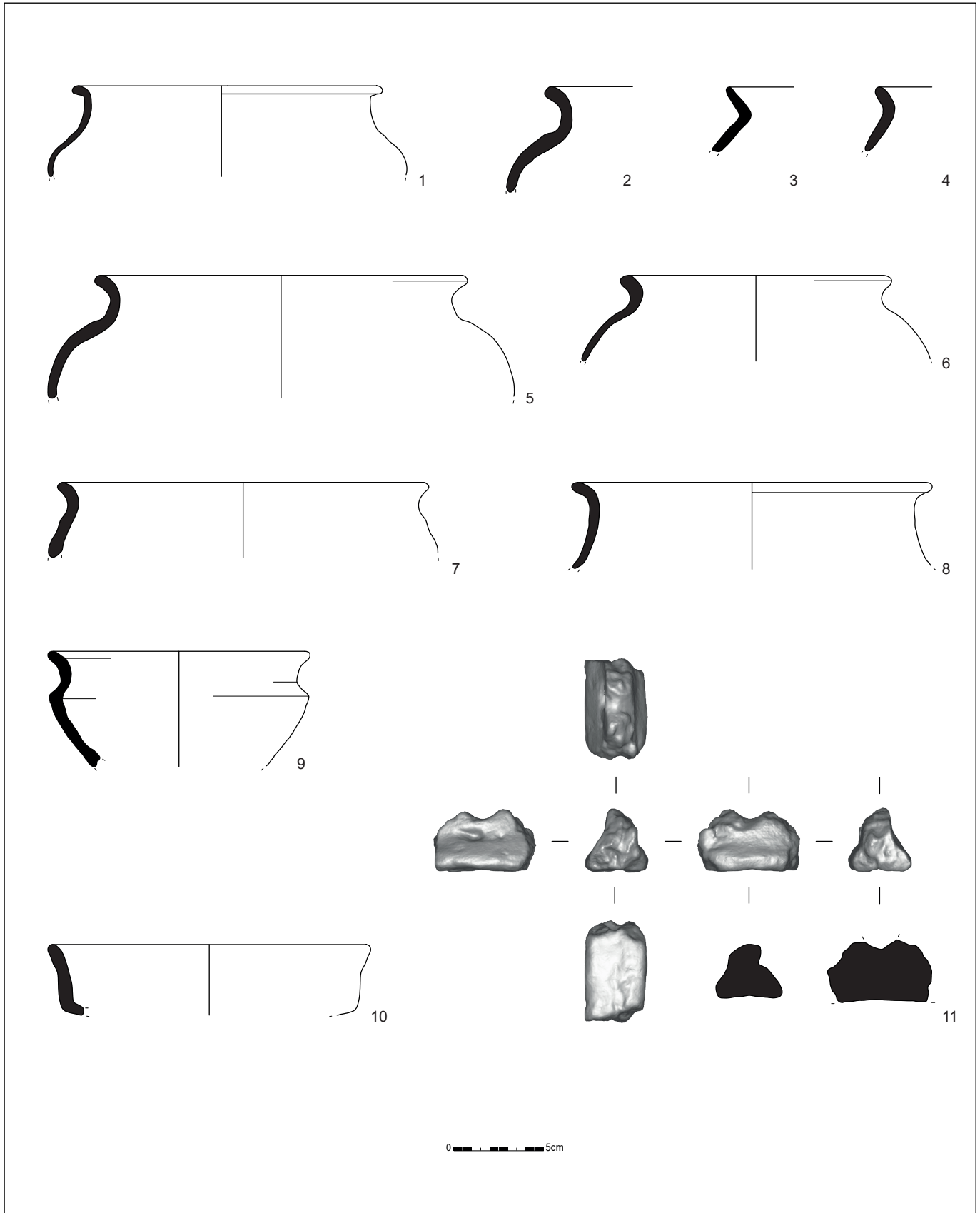
0198). Deze in oorsprong zespalige configuratie heeft een NW-ZO oriëntatie met een afmeting van 12m op 6m. De sporen tekenen zich in het vlak vrij rond af en zijn vrij homogeen grijsbruin in vulling. De doorsnedes van de sporen 0184, 0185 en 0186 zijn sterk gelijkend qua vorm met een revolvertasvormige bodem en een vermoedelijke paalkern in de sporen. De sporen 0181 en 0198 zijn minder diep bewaard en eerder komvormig. De configuratie van deze palen is toe te schrijven aan een éénschepig rechthoekig hoofdgebouw met gelijkmatig verspreide krachtendeling over dakgebintdragende palen in de lange zijde bestaande uit twee traveeën. Dergelijke structuren zijn gekend als type IV van De Clercq en worden gedateerd in de 2de eeuw na Chr. (DE CLERCQ 2009: 294-295). Uit spoor 0185 werd de rand van een dolium aangetroffen en een fragment van een in oorsprong staafvormige wetsteen aangetroffen. Spoor 0184 leverde de rand van een handgevormde voorraadpot op. In spoor 0181 werd een vrij grote veldsteen (5200g) en een grote ijzerhoudende zandsteen (12096g) aangetroffen.

Aangezien greppelsegment 0170 dwars door dit gebouw loopt, is er een sterk vermoeden dat deze site meerdere bewoningsfasen kent. Ten noordoosten van de greppelsegmenten 0097 en 0090-0162 zijn diverse karrensporen vermoedelijk uit dezelfde periode aangetroffen. Het gaat om lineaire sporen over een lengte van 30m waarbij de karrensporen perfect parallel met bovenstaande greppelsegmenten lopen (sporen 0083, 0158, 0164 en 0165). Voornamelijk in spoor 0165 werd een grote hoeveelheid aardewerk aangetroffen waaronder lokaal en Keuls kruikwaar, terra nigra, gedraaid aardewerk, enkele fragmenten van een Dressel 20 olijfolieamfoor, dolia in handgevormd aardewerk en in zeepwaar en een rand (48g) afkomstig van een vuurbok. Daarnaast werd ook het restant van een dakpan van 56g gerecupereerd dat werd afgerond naar een (speel)schijf.

Het oversnijden van de greppelsegmenten door verschillende paalsporen en kuilen en de aanwezigheid van een kuil midden in het vermoedelijk wegtracé (spoor 0166) met Romeins aardewerk waaronder enkele scherven van een beker in terra nigra, kruikwaar en een Dressel 20 amfoor en de rand van een handgevormde pot, lijken een meerfasig Romeins woonerf te bevestigen. In deze kuil werd bovendien een loden riemgeleider, een fragment van een maalsteen in arcosische maalsteen afkomstig van een rosmolen en een fragment van een

Figuur 48: Romeinse kuil 0166 die het wegtracé oversnijdt

Figuur 49: Aardewerke en deel van vuurbok uit spoor 0165

maalsteen in macenoise zandsteen afkomstig van een handmolen teruggevonden.

Ten westen van het wegtracé situeert zich een waterkuil (spoor 0085). De ovaalvormige structuur van 2,45m bij 2,59m vertoont een vrij homogeen grijsbruine tot grijze vulling en is

Figuur 50: Bewerkte dakpan tot (speel)schijf uit spoor 0165

Figuur 51: Riemgeleider uit spoor 0166

Figuur 54: Maalsteen van rosmolen uit spoor 0166

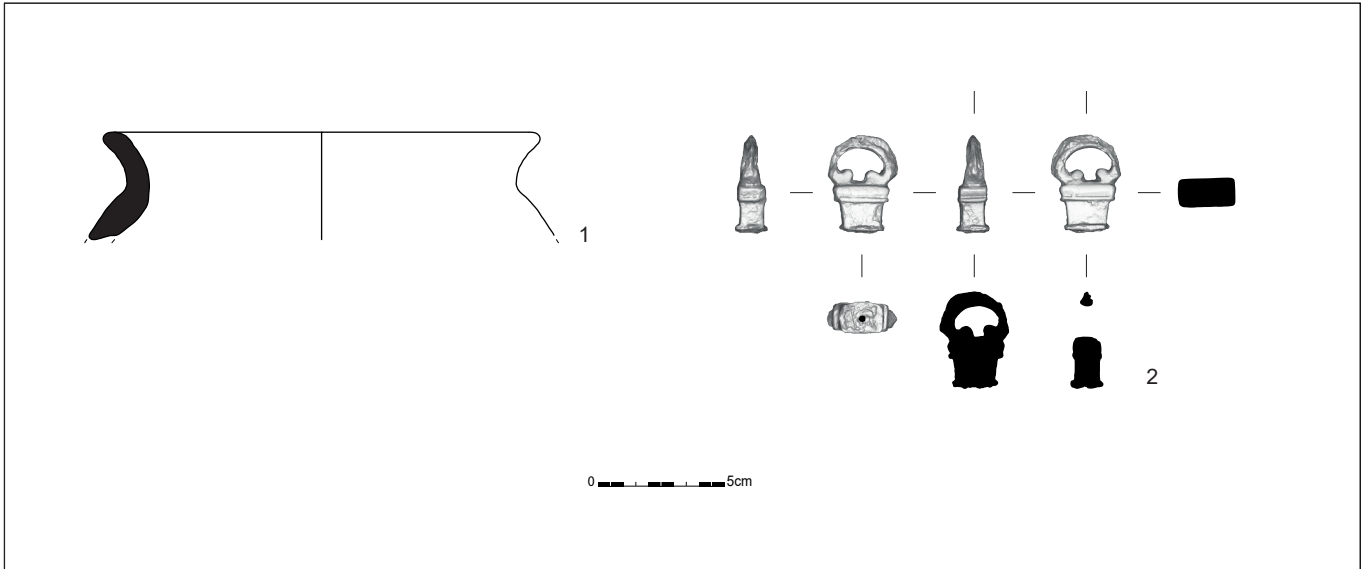
Figuur 55: Maalsteen van een handmolen uit spoor 0166

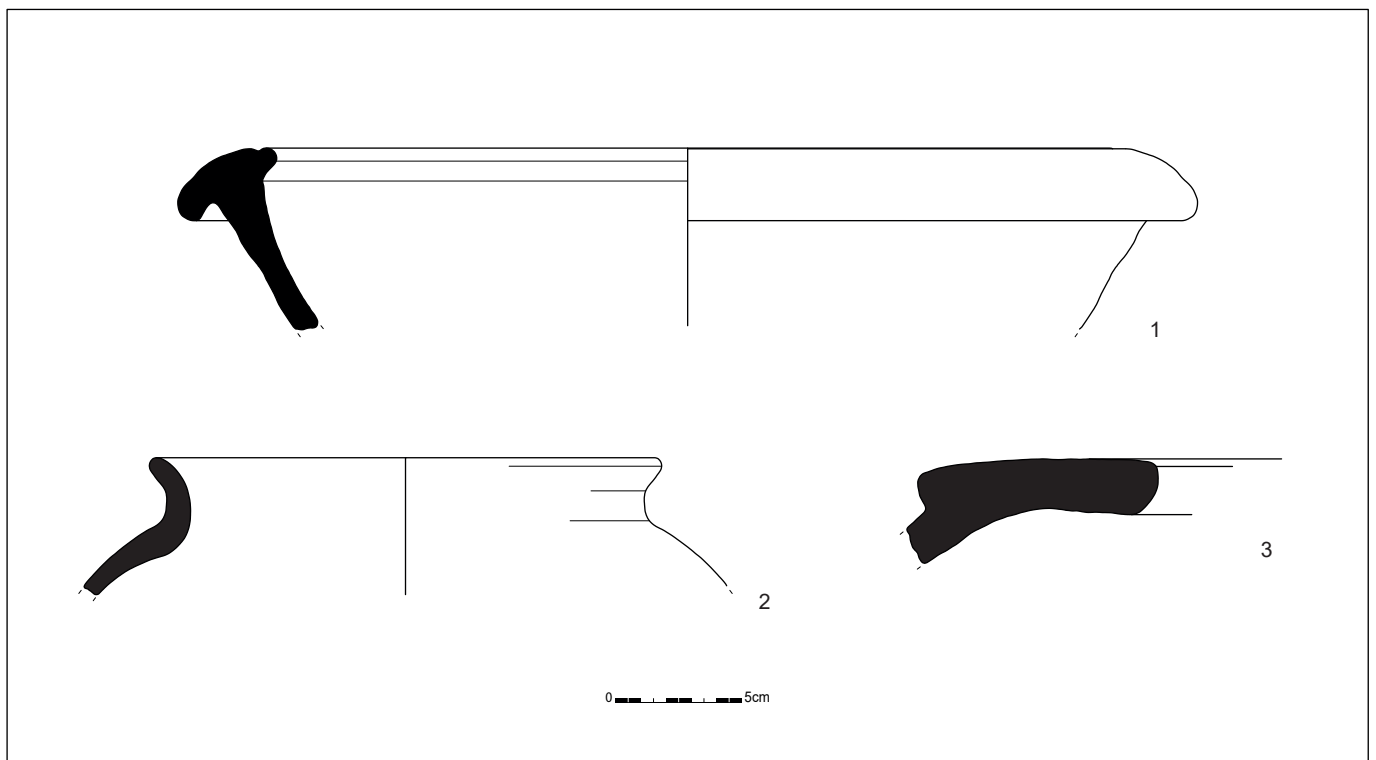
Figuur 52: Fragment van een watermolensteen uit de Romeinse erfafbakingsgreppels

Figuur 53: Nummulietenkalksteen uit spoor 0098

Figuur 56: Aardewerk en riemgeleider uit spoor 0166

Figuur 57: Aardewerk uit kuil 0032

zo'n 1,7m diep bewaard. In de structuur werd voornamelijk gedraaid aardewerk en kruikwaar aangetroffen dat algemeen kan gedateerd worden in de 1ste tot 2de eeuw na Chr.

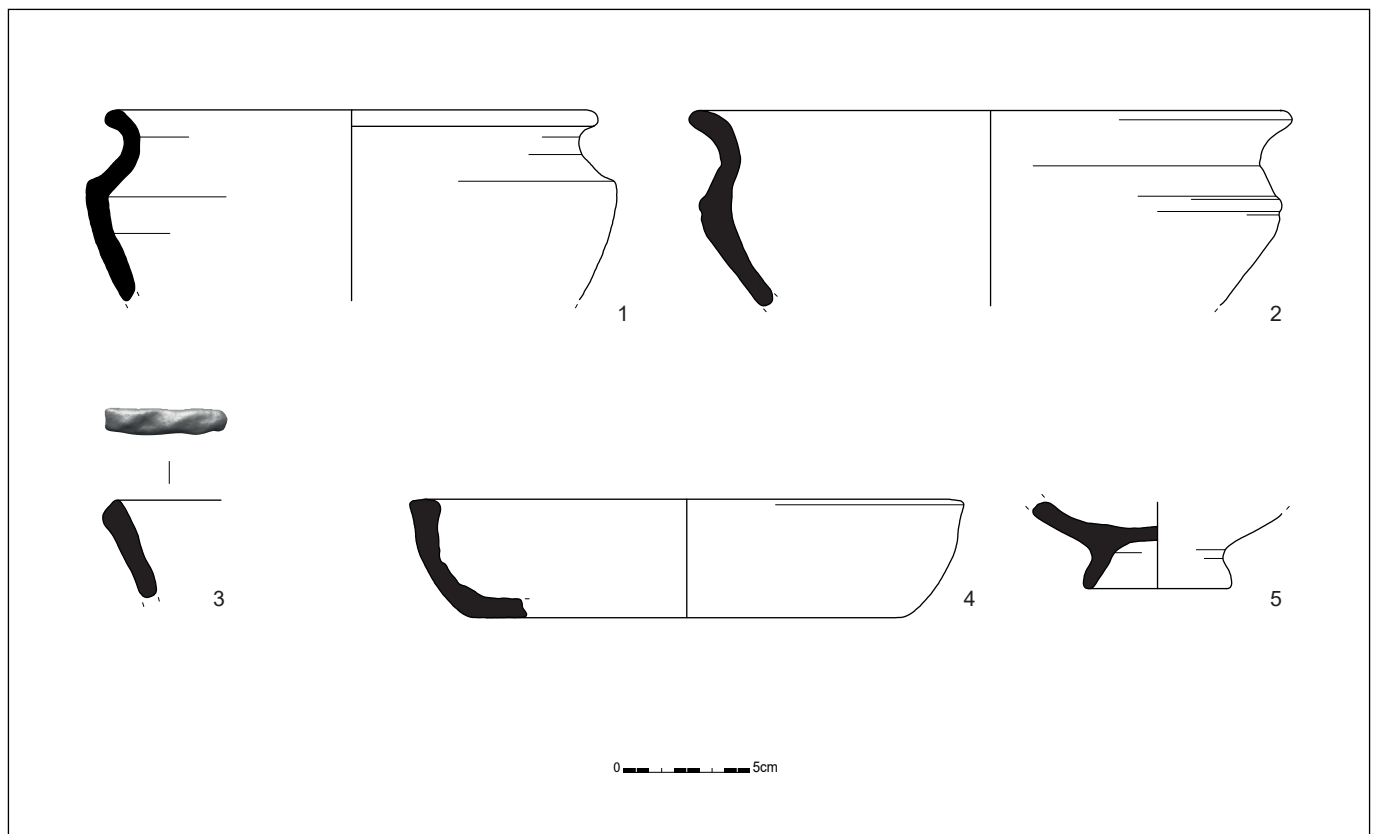
Rondom de spiekers, voornamelijk structuur en structuur 4, komen verspreid over de zuidelijke zone, verschillende kuilen voor die aan mogelijke artisanale activiteiten gelinkt kunnen worden, zoals een (uitgebroken) ovenstructuur (spoor 0200) en diverse kuilen (sporen 0020, 0023, 0025, 0026, 0032, 0098, 0101) met houtskoolrijke vulling. Spoor 0032 leverde ondermeer de rand van een dolium, een rand van een handgevormde mortarium, verschillende amfoorscherven, kruikwaar, terra sigillata waaronder een Zuid-Gallsiche kom type Dragendorff 37 en enkele scherven pompejaans rood uit de late 1ste-2de eeuw op. De kuil bevatte eveneens een vrij grote hoeveelheid natuursteen waaronder verschillende brokken ijzerhoudende zandsteen en veldsteen, een fragment van de looper van een maalsteen in macenoise, een stuk van de looper

Figuur 58: Ijzerhoudende zandsteen uit spoor 0032

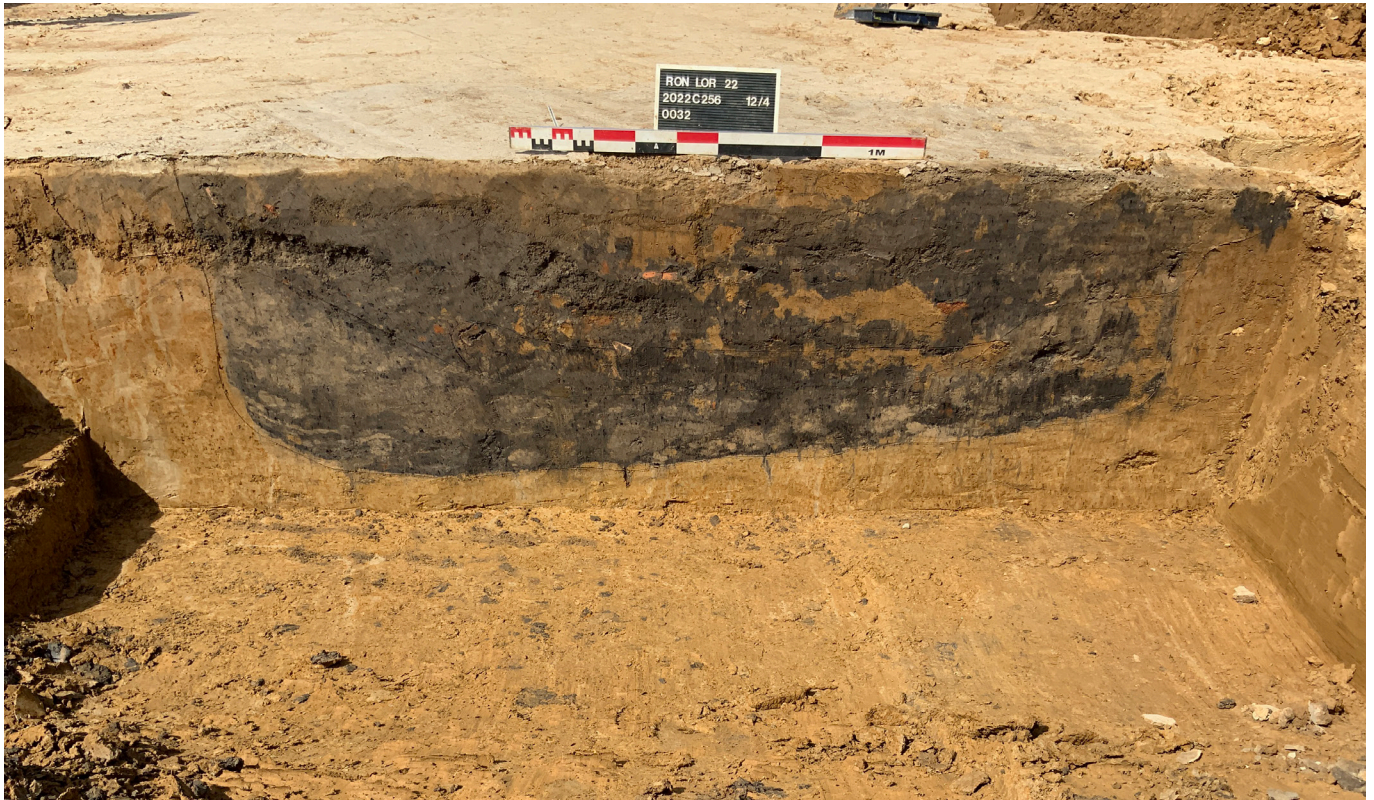
Figuur 59: Ijzerhoudende zandsteen uit spoor 0032 van ruim 40kg

Figuur 60: Aardewerk uit kuil 0101

van een maalsteen in arczosische zandsteen, een rolkei die mogelijk gebruikt werd als wrijfsteen. In spoor 0101 werden verschillende fragmenten in terra nigra, kruikwaar, gedraaid en handgevormd aardewerk waaronder enkele randen technisch aardewerk gerecupereerd. Ook werd de rand van een bord in terra sigillata type Dragendorff 18 herkend. Het ensemble sluit algemeen aan bij de rest van de site met een datering in de 1ste-2de eeuw na Chr. Spoor 0098 leverde dan weer een opvallend grote brok nummulietenkalksteen van ongeveer 18kg op.

De vermoedelijke ovenstructuur 0200 is L-vormig en over de langste zijde zo'n 6m lang en 2,1m breed en kenmerkt zich met een heterogeen grijs tot donkergrijs heterogeen vrij gelaagde houtskoolrijke vulling waarin ook verbrande leemvlekken voorkomen. De onderste lagen werden bemonsterd met 3 pollenbakken en er werd een bulkstaal genomen, maar gezien het

Figuur 61: Coupe op kuil 0032

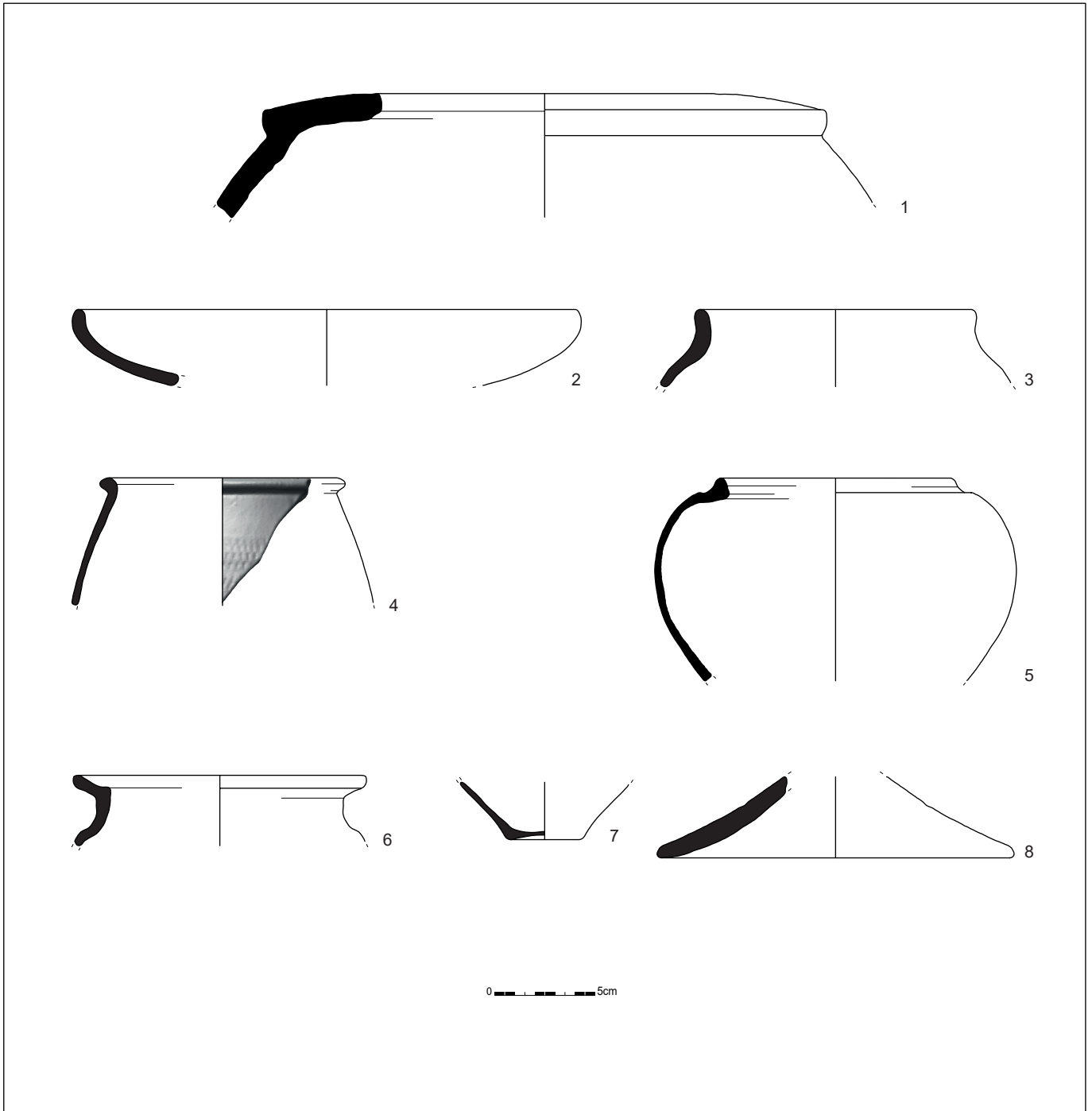
Figuur 62: Kuil 0101

Figuur 64: Vermoedelijke ovenstructuur in grondvlak 2

Figuur 63: Coupe op vermoedelijke ovenstructuur

Figuur 65: Vonsten uit spoor 0200

bepaalde budget voor uitwerking, werden deze niet verder geanalyseerd. De structuur leverde allerlei aardewerkfragmenten in kruikwaar op, de rand van een olijfolieamfoor type Dressel 20, enkele doliumfragmenten, een deksel in handgevormd aardewerk, enkele scherven van een kom in terra sigillata type Dragendorff 37, een gedraaide voorraadpot type Holwerda 139/142, allen kenmerkend voor de 2de eeuw na Chr. Gezien de aanwezigheid van vrij veel aardewerk binnen de archeologische site, kon op basis van het materiaal reeds een plausibele datering naar voor geschoven worden. Om die reden en het beperkte budget voor natuurwetenschappen werd het bulkstaal niet geselecteerd voor ¹⁴C onderzoek. Er werd wel beslist om het aanwezige houtskool binnen deze structuur verder te onderzoeken met als doel meer inzicht te krijgen in de functionaliteit van deze structuur.

Het antracologisch onderzoek leverde maar liefst 8 verschillende houtsoorten op. Het gaat om een combinatie van vooral els, beuk, eik en haagbeuk, aangevuld met enkele fragmenten

Figuur 67: Coupe AB op gracht 0089

Figuur 66: Coupe op waterkuil 0085

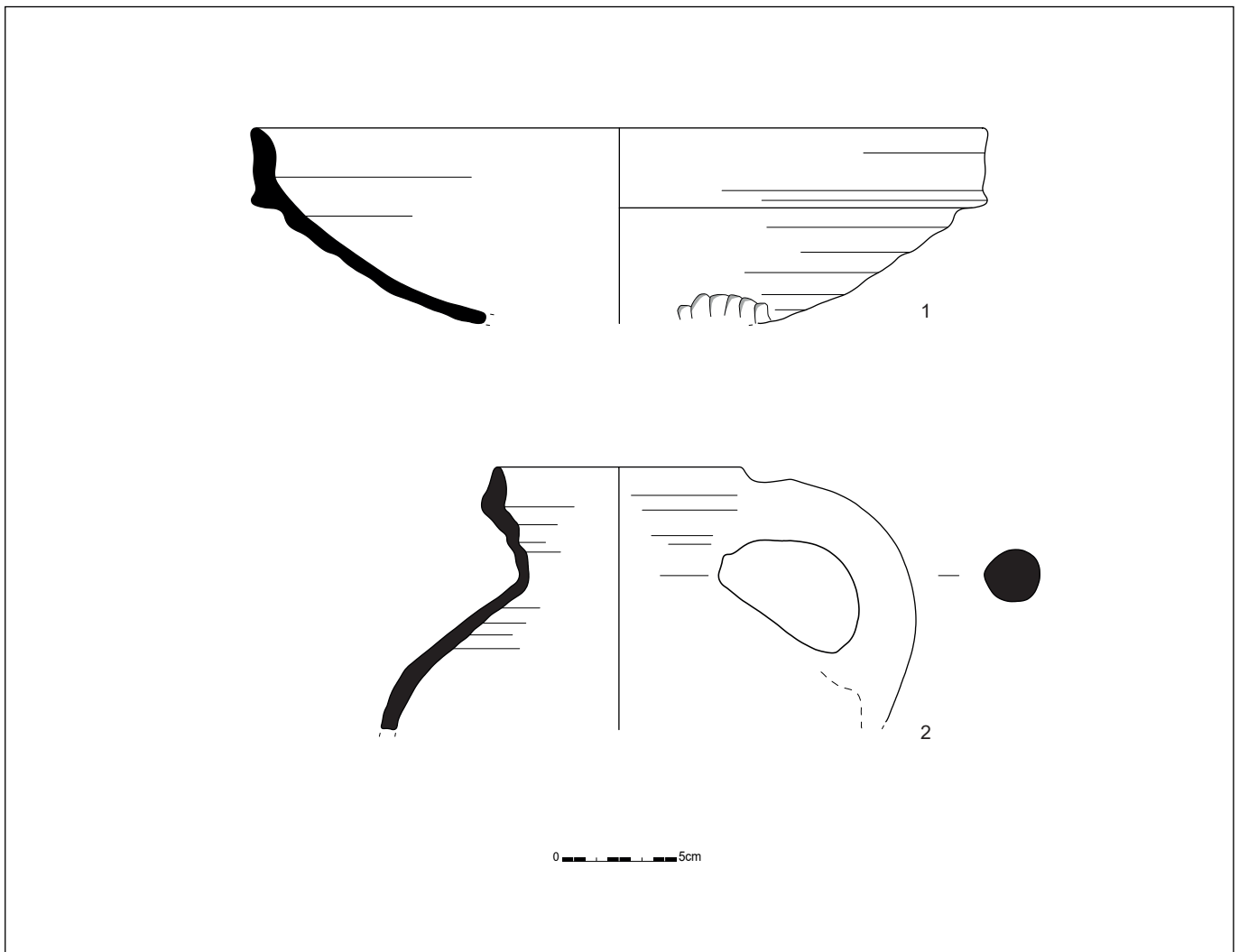

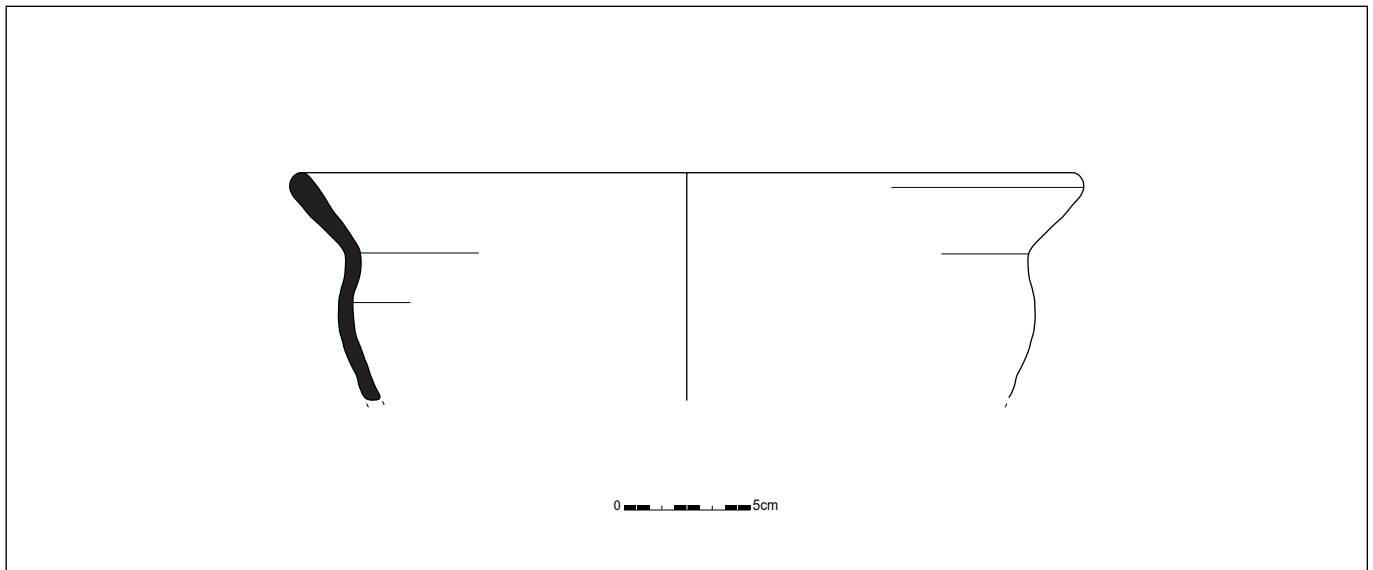
houtschool van buxus, linde en een kersachtige. Van alle geïdentificeerde taxa komen verschillende soorten van nature voor in Vlaanderen met uitzondering van de buxus. Dit is een uitheemse soort die van nature voorkomt in Zuid-Europa. Het gaat om slechts één stukje takhout of hout uit de kern van een stuk stamhout (VAN DER LAAN 2024: 6).

In het algemeen omvat de inhoud van de kuil voornamelijk stamhout maar het hout van de haagbeuk en buxus bestaat uit takhout. Daarnaast zijn er ook enkele fragmenten schors aangetroffen. Het hout dat als brandstof is gebruikt is geselecteerd op basis van beschikbaarheid. De kwaliteit en brandeigenschappen speelden een ondergeschikte rol. Het hout kan grotendeels in de nabije omgeving van de vindplaats zijn verkregen. Het buxushout heeft een langere afstand afgelegd voor het werd verbrand want dat groeide in de Romeinse tijd nog niet in Vlaanderen. Waarschijnlijk werd dus ook afvalhout gebruikt als brandstof voor de oven of gaat het toch eerder om een afvalverbrandingskuil. De houtsamenstelling past in ieder geval niet bij een artisanale oven (VAN DER LAAN 2024: 6).

Van de afvalverbrandingskuil en drie andere houtschoolrijke sporen uit deze zone werden de botanische macroresten gewaardeerd. Het aangetroffen materiaal bleef echter sterk verkoold en sterk tot zeer sterk verweerd. Het kon dan ook meestal niet tot op de soort bepaald worden. Spoor 0032 bevatte enkele graankorrels, waarvan één hoogstwaarschijnlijk *Triticum aestivum* (broodtarwe) is. Spoor 0166 omvatte alleen zeer sterk verweerd materiaal. Het bestaat vooral uit *Vicia/Lathyrus* (Vicia/Wikke), een geslacht waarvan enkele soorten akkeronkruiden zijn. Spoor 101 bevatte een paar resten van granen, een akkeronkruid en een twijgje van *Quercus* (eik). De mogelijke oven of afvalverbrandingskuil Spoor 0200 bevatte nauwelijks herkenbaar materiaal.

Figuur 68: Vondstmateriaal uit spoor 0156

Figuur 69: Aangetroffen materiaal in waterkuil 0085

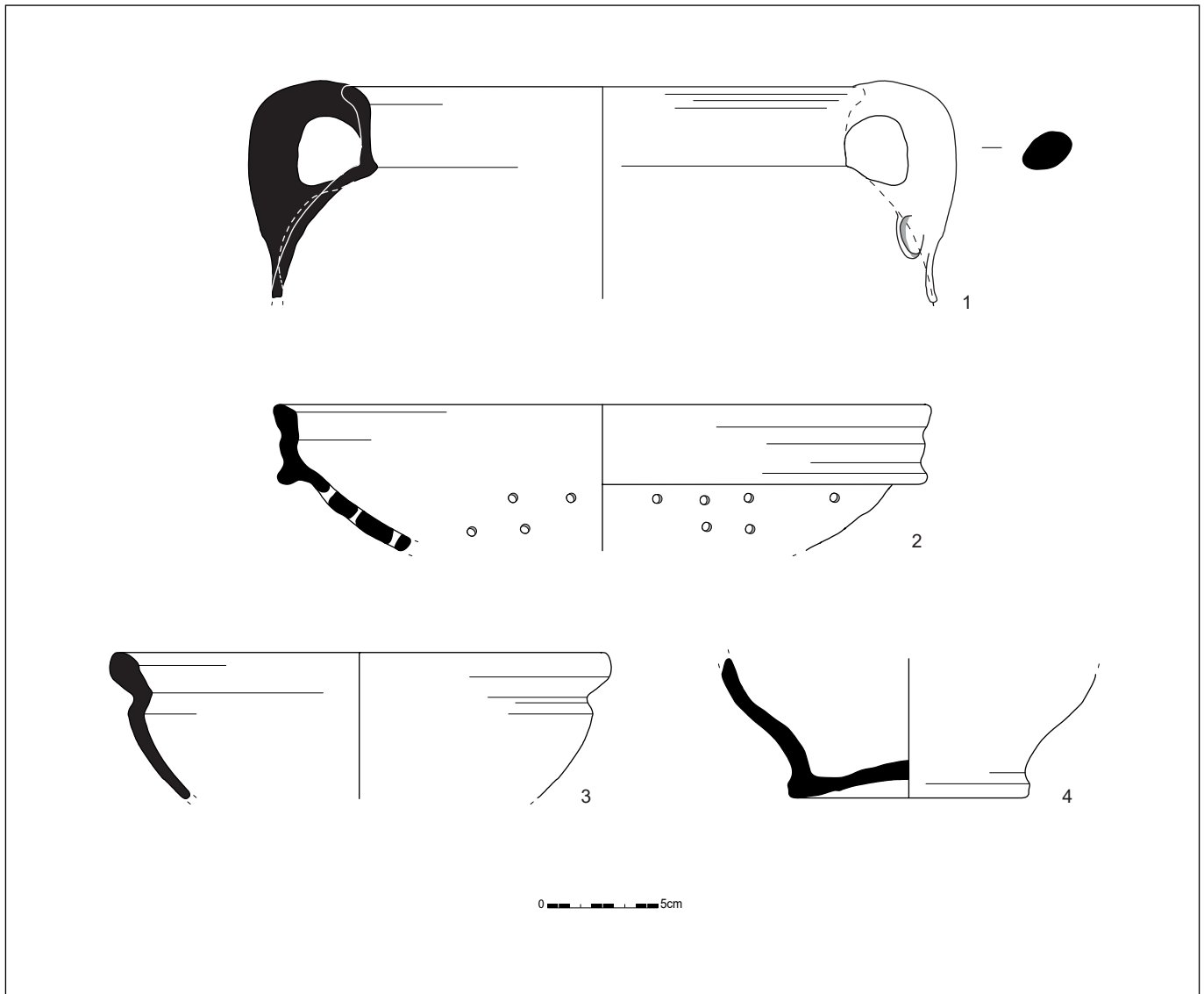
Figuur 70: Maalsteen in arcozische zandsteen type rosmolen uit spoor 0085

Er werd slechts één sterk verweerde graankorrel aangetroffen. Gezien er onvoldoende variatie werd aangetroffen kon er niet overgegaan worden tot verdere analyse (ALLEMEERSCH 2023:7-8). Er werden geen sporen aangetroffen die buiten de bewoningssfeer vallen en meer tot een funeraire of meer rituele contexten horen. Het lijkt goed mogelijk dat er oorspronkelijk meer gebouwen zijn geweest, maar dat deze door differentiële bewaring of dieptes van de palen niet herkend kunnen worden in de aanwezige palenclusters. Dit geldt vooral voor de noordwestelijke hoek van het projectgebied, die ook oversneden wordt door enkele greppels.

Verspreid over het opgravingsareaal werden paalsporen en kuilen aangetroffen die op basis van het vondstmateriaal en hun vulling en aflijning algemeen in de Romeinse periode kunnen gedateerd worden, maar die niet tot een coherente structuur lijken te behoren. Een gedetailleerde beschrijving van alle sporen en vondsten is opgenomen in de database, waarvan de sporen- en vondstenlijsten als bijlage bij dit verslag zijn gevoegd.

3.3.2. Late middeleeuwen

De laatmiddeleeuwse fase omhelst een groot grachtencomplex en diverse kuilen, te situeren op het oostelijke deel van de opgraving. Het grachtencomplex bestaat uit een L-vormige gracht, bestaande uit de sporen 0089-0187-008, met overwegend een NO-ZW oriëntatie. Dit segment lijkt onderdeel te zijn van een mogelijk groter geheel dat in noordoostelijke richting doorloopt en eventueel een D-shaped vorm kan aannemen. Verschillende andere grachten maken aansluiting

Figuur 71: Vondstmateriaal uit spoor 0089

op dit complex, 0178 vanuit zuidwestelijke richting en 0150 en 0151 vanuit noordwestelijke richting. Binnen de omwalling van de L-vormige gracht zijn enkel kuilen (0077, 0082, 0085, 0155, 0156, 0157 en 0159) uit dezelfde periode aangetroffen, hoewel er geen duidelijke sporen van enige vorm van bewoning zijn waargenomen. Desalniettemin wijst de grote hoeveelheid gebruiksaardewerk in de kuilen en het aardewerk in combinatie met het ruime aantal bakstenen in de vulling van de gracht op enige vorm van bewoning in de directe omgeving.

Vooraf ter hoogte van segment 0089 werden fragmenten van een vergiet, een kruik, enkele teilen en een grape aangetroffen. Het ensemble dateert uit de 15de -16de eeuw. Eén komfragment kan eerder iets vroeger, in de 14de-15de eeuw gedateerd worden. Daarnaast werden verschillende brokken ijzerhoudende zandsteen, één Doornikse kalksteen en één veldsteen uit dit segment gerecupereerd. Ook in spoor 0156 werd een kruik en een deel typerend voor de 14de- begin 15de eeuw aangetroffen.

In de noordoostelijke hoek van het projectgebied werd bovendien een vermoedelijke waterkuil 0085 aangetroffen. De kuil van 5,9m bij 3,8m kenmerkt zich door een grijsbruine vulling en bleek tot 2,11m diep bewaard te zijn. De vulling leverde enkele fragmenten gedraaid kruikwaar en steengoed uit de 14de eeuw op, net als enkele gedraaide scherven van Romeinse oorsprong.

3.3.3. Recente sporen

Verspreid op de opgraving zijn er zoals verwacht wat verstoringen aangetroffen, die zeer beperkt in oppervlakte zijn. Het gaat voornamelijk over enkele bodemprofielen die werden aangelegd tijdens het vooronderzoek. Algemeen gesproken veranderen ze het beeld van de opgraving echter niet.

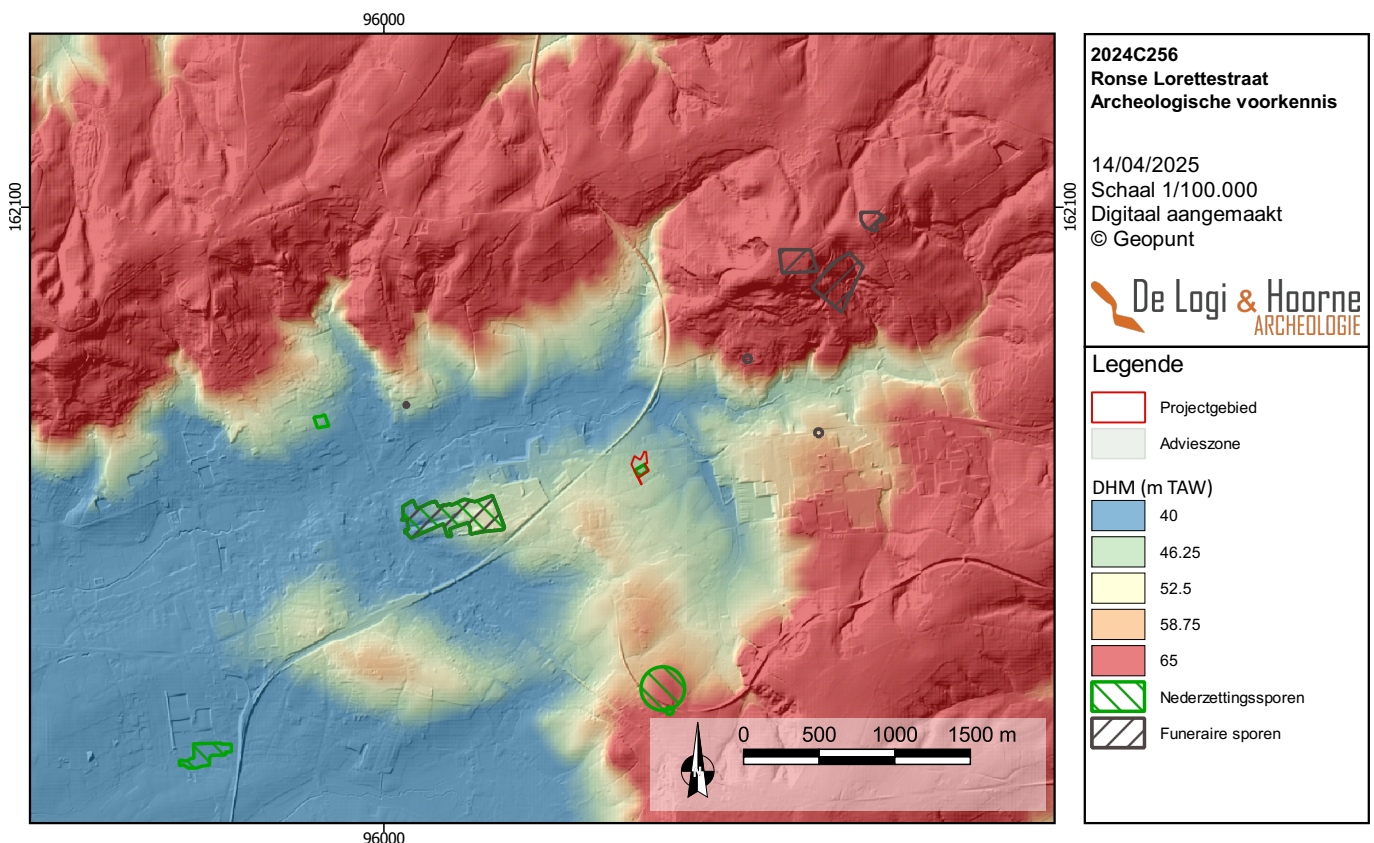
3.4. Datering en interpretatie van de archeologische site

De sporen die zijn aangetroffen wijzen op een menselijke aanwezigheid in de Romeinse periode en de late middeleeuwen. Op basis van de gelijkenissen met gekende gebouwplattegronden, de vulling van de sporen en grote hoeveelheid aangetroffen vondsten dateren de meeste sporen uit de Romeinse periode, meerbepaald in de 2de helft 1ste eeuw – 2de eeuw na Chr. De sporen situeren zich hoofdzakelijk op het westelijke deel van de opgraving. Hoogstwaarschijnlijk is er sprake van een meerfasig woonerf. Het gaat om een duidelijke erfafbakening met aanwijzingen voor mogelijk twee hoofdgebouwen en drie bijgebouwen op het noordelijke deel van de westelijke zone, terwijl het zuidelijke deel eerder artisanale gelieerde sporen zoals kuilen en een ovenstructuur of afvalverbrandingskuil bevatten. In oostelijke richting werd bovendien een wegtracé aangetroffen dat parallel met de erfafbakening loopt. Er is sprake van een grote hoeveelheid materiaal, zowel aardewerk, natuursteen en in mindere mate bouwkeramiek en metaalvondsten. Het grootste deel van deze vondsten is afkomstig uit de artisanale kuilen, de ovenstructuur of afvalverbrandingskuil, de diepe paalsporen en het wegtracé.

De kern van het erf lijkt zich wel centraal en langs westelijke kant van het opgravingsareaal te bevinden. De sporen wijzen op een verderzetting van de bewoning in zuidelijke en westelijke richting, niet toevallig op de zones met de hoogste hoogtewaarden binnen het projectgebied. Dat de bewoning doorloopt hoeft niet te verbazen, gezien de ligging van het plangebied binnen een landschap dat tijdens de Romeinse periode op verschillende manieren door de mens werd beleefd en beïnvloed.

In de directe omgeving van het projectgebied werden tot hertoe geen sites uit deze periode aangesneden. In de ruimere omgeving werden in het verleden wel al nederzettingen waargenomen en onderzocht.

Figuur 72: Gekende Romeinse nederzettingen- en funeraire sites in de ruimere omgeving van het projectgebied (© Geopunt)

Naar aanleiding van een stads- en woonproject werd aan de Stadstuin in Ronse, zo'n 1 km ten westen van het projectgebied een meerperiodensite aangetroffen. Er werden verschillende crematiegraven uit de late ijzertijd en/of vroeg-Romeinse tijd aangetroffen. Daarnaast leverde het onderzoek een meerfasige Romeinse nederzetting (1ste-3de eeuw n. Chr.) op met leemontginningskuilen, een greppelsysteem en een wegtracé. De aanwezigheid van *tegulae*, *imbrices* en brokken ijzerzandsteen liet een steenbouwconstructie in de buurt vermoeden. Verder werden uit de Romeinse periode 16 crematiegraven aangetroffen, verspreid over het terrein. Enkele ovale tot ronde kuiltjes werden geïnterpreteerd als mogelijke crematiegraven uit de vroeg-Romeinse tijd. Een 20-tal brandrestengraven worden dan weer gedateerd in de midden-Romeinse tijd (PEDE *et al.* 2015; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummer 208298).

Zo'n 2km ten noordwesten van het projectgebied, bracht een archeologische opgraving langs Broeke, een Romeins woonerf bestaande uit 2 (wellicht 3) woonhuizen uit de 2de helft van de 1ste eeuw- 2de eeuw aan het licht (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummers 982720).

Zo'n 1,5km ten zuiden van het projectgebied werd tijdens een veldprospectie uitgevoerd de jaren '70 van de 20ste eeuw, bouwmateriaal (dakpanfragmenten van vermoedelijk een Romeinse villa) aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummer 500414). Bij een onbepaald archeologisch onderzoek langs de Jagerstraat kwam aardewerk en bouwmateriaal aan het licht uit de Romeinse tijd (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummer 501896).

Bij de aanleg van een aardgastracé werden eveneens enkele sporen uit dezelfde periode aangesneden. De meest interessante sporenconcentratie bevond zich op de flank van een heuvelrug, vlakbij een aftakking van de Molenbeek. Er werden vier greppels, twee kuilen en een brandrestengraf aangetroffen. Vermoedelijk werd hier de rand van een nederzetting uit de midden- tot laat-Romeinse periode (eerste helft 2de tot 3de eeuw) aangesneden (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummer 983146).

Zo'n 3,3km ten zuidwesten van het projectgebied werden tijdens een proefsleuvenonderzoek langs de Leuzesteinweg enkele fragmentair bewaarde grachten en greppels vermoedelijk uit de Romeinse periode aangesneden (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummer 222095).

Andere archeologische indicatoren (veldkarteringen, erfgoedstudies van oudere onderzoeken), zo'n 1km ten noordoosten van het plangebied, meerbepaald op de Muziekberg, wijzen op funeraire structuren (grafheuvels en brandrestengraven) uit de metaaltijden en Romeinse tijd (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummers 506087, 506088, 506089, 506091, 506092 & 506100). Zo'n 1,2km ten oosten van het projectgebied, aan de Ninoofsesteenweg zou in 1848 eveneens een brandrestengraf uit de Romeinse tijd zijn teruggevonden (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, Inventarisnummers 506092).

In het algemeen kan gesteld worden dat de gekende funeraire sporen zich voornamelijk situeren op de hogere landschapsdelen, zowel op de heuveltoppen, als op de lokale hoogtes. De nederzettingssporen worden vastgesteld in de nabije omgeving op de iets lagere heuvelflanken.

De laatmiddeleeuwse periode omvat een deel van een mogelijk omsloten grachtencomplex en enkele kuilen, voornamelijk te situeren op het oostelijke deel van de opgraving. In zowel de grachten als de kuilen werd een grote hoeveelheid materiaal gevonden, voornamelijk aardewerk, baksteenfragmenten en natuursteen. Het materiaal kan gedateerd worden gaande van de 14de tot de 16de eeuw. De aanwezigheid van zo'n uitgebouwd grachtencomplex met een grote hoeveelheid gebruiksaardewerk in een landelijke omgeving wijzen vermoedelijk op een occupatie van enig belang in de dichte omgeving van het projectgebied.

De bewaringstoestand van het archeologisch archief op deze site is goed te noemen. De enige (sub)recente verstoringen binnen het projectgebied bleken afkomstig van de aanleg van bodemprofielen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het lijkt goed mogelijk dat er oorspronkelijk meer gebouwen zijn geweest, maar dat deze door differentiële bewaring of dieptes van de palen niet herkend kunnen worden in de aanwezige palenclusters. Vooral kleine ondiepe paalsporen zijn vrij afwezig, waaruit vermoed kan worden dat het archeologisch niveau enigszins afgetopt

werd. Vermoedelijk is de beperkte aanwezigheid van sporen in deze oostelijke zone van het projectgebied wel een weerspiegeling van de historische realiteit, en niet zozeer het gevolg van erosieve krachten.

3.5. Synthese en onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen in het programma van maatregelen van de nota, die na het proefsleuvenonderzoek is opgemaakt, blijken na de opgraving nog steeds relevant. De aangetroffen sporen en structuren dringen geen herziening van de onderzoeksvragen op en de resterende onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische sporen?

Het onderzoek leverde structuren en vondsten op uit de Romeinse periode en late middeleeuwen. De oudste sporen maken deel uit van een wellicht meergefasige nederzetting uit de 2de helft van de 1ste eeuw tot 2de eeuw na Chr. De dichtheid van de sporen is vrij hoog te noemen waarbij de algemene bewaringstoestand goed te noemen is. Het valt echter niet uit te sluiten dat er een aantal kleine ondiepe sporen binnen de nederzetting niet bewaard bleven als gevolg van differentiële bewaring. De laatmiddeleeuwse periode omvat een deel van een mogelijk omsloten grachtencomplex en enkele kuilen.

- Welke spoorcategorieën zijn aanwezig? En tot welke functie behoren deze (bewoning, artisanal, funerair,...)? Welke structuren kunnen onderscheiden worden (gebouwen, grachten, waterputten, kuilen,...)?

Tijdens de opgraving werden enkel bewoningssporen en landindelingssporen aangetroffen. Uit de Romeinse werd wellicht een meergefasig woonerf aangesneden bestaande uit twee hoofdgebouwen, een aantal bijgebouwen, een waterkuil en een wegtracé, interne greppels en erfafbakeningsgreppels. Daarnaast werden verschillende kuilen en paalsporen die niet meteen aan een duidelijke structuur toegekend konden worden waargenomen. Verspreid over de zuidelijke zone werden verschillende kuilen vastgesteld die mogelijk aan artisanale activiteiten gelinkt kunnen worden en dit omwille van een uitgesproken houtskoolrijke vulling. Eén van deze sporen kan geïnterpreteerd worden als een (uitgebroken) ovenstructuur of afvalverbrandingskuil. De laatmiddeleeuwse periode omvat een deel van een mogelijk omsloten grachtencomplex en enkele kuilen. De aanwezigheid van zo'n uitgebouwd grachtencomplex met een grote hoeveelheid gebruiks aardewerk in een landelijke omgeving wijzen vermoedelijk op een occupatie van enig belang in de dichte omgeving van het projectgebied.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere erven? Wat is de onderlinge samenhang/fasering? Hoe zijn de erven ingedeeld en afgebakend?

Binnen het woonerf uit de Romeinse periode kon zowel een functionele als chronologische ruimtelijke ordening worden vastgesteld. Een van de erfindelingsgreppels dat hoofdgebouw 1 omzoomt, doorsnijdt hoofdgebouw 5 waardoor een meergefasige bewoning kan vermoed worden. Over de chronologische verhouding van beide woonhuizen kan er echter op basis van het huidige onderzoek geen verdere uitspraak worden gedaan.

- Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten of andere functionele eigenschappen?

Ja. Vooral in de zuidelijke zone van het Romeinse woonerf zijn er op basis van enkele houtskoolrijke kuilen aanwijzingen voor artisanale activiteiten. Eén kuil in het bijzonder laat op basis van de morfologische eigenschappen een ovenstructuur vermoeden. Het antracologisch onderzoek kon hierover geen uitsluitel brengen. Er bleek geen duidelijke voorkeur te zijn geweest voor de verbranding van een bepaalde soort hout. In die optiek kan de kuil eventueel ook als afvalverbrandingskuil geïnterpreteerd worden.

- Waaruit bestaat de materiële cultuur en kan dit iets leren over het gebruik van de site en de bewoner(s)? Tot welke groep, type, baksel, ... behoort het aardewerk?

Het vondstmateriaal wijst zowel op lokaal als geïmporteerd materiaal uit de 2de helft van de 1ste eeuw tot 2de eeuw na Chr. De samenstelling van het vondstensemble wijst op bewoning uit de Romeinse periode maar er werden geen uitzonderlijke materiaal categorieën of vondsten gedaan, waardoor geen uitspraak kan gedaan worden over de eventuele status van de bewoners van deze nederzetting.

- *Lenen* *vondsten zich tot een conservatie? Wat is hun meerwaarde?*

Er zijn geen vondsten die een acute nood hebben aan conservatie.

- *Kunnen bepaalde sporen verder natuurwetenschappelijk onderzocht worden? Wat is hun meerwaarde? Welke vormen van natuurwetenschappelijk onderzoek zijn van toepassing (¹⁴C-datering, macrobotanisch onderzoek, pollenonderzoek, dendrochronologie, houtsoortbepaling, antracologie, petrografie, archeozoölogie, ...)?*

De resultaten van de opgraving en het potentieel van de sporenvulling en stalen is voorlopig niet van die aard dat er verdere conclusies mogelijk zijn over de invloed van de mens op het landschap en de economie. Om definitief uitsluitel te brengen over de interne chronologie van het woonerf en de verschillende bewoningsfasen zou een ¹⁴C-onderzoek van enkele structuren hierover uitsluitel kunnen brengen. In functie van verdere toekomstige interpretaties lijkt dit echter voorlopig weinig relevant.

- *Kan de site in een ruimer archeologisch kader geplaatst worden en hoe verhoudt ze zich tot gekende onderzoeken in de ruimere omgeving van het plangebied?*

De opgraving leverde interessante data op die een nuttige aanvulling zijn op de bestaande kennis over de Romeinse periode en de late middeleeuwen in deze regio en daarbuiten. Op die manier kan een duidelijker beeld gevormd worden over de ingebruikname van deze regio in deze periodes wat leidt tot een substantiële kenniswinst.

- *Zijn de grenzen van de archeologische sites behaald binnen het plangebied of lopen deze door buiten het terrein?*

Neen, de aanwezigheid van paalsporen en greppelsegmenten tonen aan dat de archeologische site met zekerheid in (noord)westelijke richting, mogelijks in mindere mate in zuidwestelijke richting, doorloopt.

4. Bibliografie

ACKE B., BRACKE M. & DEBRABANDERE S., 2022. Nota Ronse Lorettestraat. *A&B Archeologie nota*, Moerbeke-Waas.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2023. *Ronse*. In: Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14132> op 23/01/2023.

ALLEMEERSCH L., 2023. Ronse Lorettestraat. Assessment Palynologie & Microbotanie. *Ruben Willaert rapport natuurwetenschappelijk onderzoek 2023-08*, Brugge.

ANTROP M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

BOGEMANS F. & VAN MOLLE M., 2005. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 30/38 Geraardsbergen en Ath*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

BARTHOLOMIEUX B., BRUYNINCKX T. & LEENKNEGT T., 2018. Archeologienota Ronse Lorettestraat (prov. Oost-Vlaanderen). *Archeologienota Monument Vandekerckhove*, Ingelmunster.

BOGEMANS F. & VAN MOLLE M., 2005. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 30/38 Geraardsbergen en Ath*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

DEBRABANDERE F., DEVOS M., KEMPENEERS P., MENNEN V., RYCKEBOER H. & VAN OSTA W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen Verklarend Woordenboek*, Leuven.

DE CLERCQ W., 2009. *Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de Civitas Menamporium (provincie Gallia-Belgica, ca. 100 v. Chr. – 400 n. Chr.)*, Gent.

DE SMAELE B., PYPE P., KRUG C. & CATTRYSSSE A., 2015. Vlakdekkend archeologisch onderzoek van een nederzetting uit de volle middeleeuwen te Ronse-Savooistraat (prov. Oost-Vlaanderen). *ADEDE Archeologisch Rapport 54*, Gent.

PEDE R., CLEMENT C., DE CLEER S., GUILLAUME V. & CHERRETTÉ B., 2015. Ronse De stadstuin, archeologisch onderzoek. *SOLVA Archeologie Rapport 20*, Erpe-Mere.

VAN DER LAAN J., 2024. Specialistisch deelrapport. Houtskool van de vindplaats Ronse-Lorettestraat. *Cambium Botany rapport*, Kleine Huisjes.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*. UGent.

5. Lijst van figuren

Figuur 1: Projectgebied op de kadasterkaart (© Geopunt)	6
Figuur 2: Projectgebied op een topografische kaart (© Geopunt)	6
Figuur 3: Geplande werken (initiatiefnemer)	7
Figuur 4: Het projectgebied op de bodemkaart (© Geopunt)	10
Figuur 5: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een recente orthofoto (© Geopunt)	10
Figuur 6: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)	12
Figuur 7: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)	12
Figuur 9: Het projectgebied op de Villaretkaart (© Geopunt)	13
Figuur 8: Het projectgebied op de Ferrariskaart uit 1777 (© Geopunt)	13
Figuur 11: Detail van het projectgebied op de Ferrariskaart (© Geopunt)	14
Figuur 10: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840 (© Geopunt)	14
Figuur 12: Het projectgebied op Poppkaart © Geopunt)	15
Figuur 13: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854 (© Geopunt)	15
Figuur 14: Het projectgebied op orthofoto uit 1971 (© Geopunt)	16
Figuur 15: Het projectgebied op een orthofoto uit 1979 (© Geopunt)	16
Figuur 16: Het projectgebied op orthofoto uit 2021 (© Geopunt)	17
Figuur 17: Het projectgebied op een orthofoto uit 2022 (© Geopunt)	17
Figuur 18: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart (© Geopunt)	20
Figuur 19: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)	20
Figuur 20: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart (© Geopunt)	21
Figuur 21: Vergelijking geadviseerde zone voor opgraving met effectief opgegraven areaal (© Geopunt)	22
Figuur 22: Zicht op de toegepaste strategie voor het openleggen van het terrein vanuit het noorden	22
Figuur 23: Zicht op het projectgebied	24
Figuur 24: Aangelegde bodemprofielen tijdens het archeologisch onderzoek (© Geopunt)	26
Figuur 25: Referentieprofiel BP01 (© Geopunt)	28
Figuur 26: Digitaal hoogtemodel met aanduiding van de genomen waarden op het maaiveld (© Geopunt)	29
Figuur 27: Digitaal hoogtemodel met aanduiding van de genomen waarden op het archeologisch niveau (© Geopunt)	29
Figuur 28: Allesporenkaart met spoornummers (© Geopunt)	30
Figuur 29: Interpretatiekaart met spoornummers (© Geopunt)	32
Figuur 30: Vermoedelijke kern van een gebouw in kruisverband (structuur 1)	33
Figuur 31: Datering van de aangetroffen sporen met spoornummers (© Geopunt)	34
Figuur 32: Structuur 2	35
Figuur 34: Structuur 3	36
Figuur 33: Rand van handgevormde voorraadpot uit spoor 0184 van structuur 5	36
Figuur 35: Structuur 4	37
Figuur 36: Rand van een dolium uit spoor 0185 van structuur 5	37
Figuur 37: Structuur 5	38
Figuur 38: Luchtfoto waarop de Romeinse erfafbakening duidelijk zichtbaar is	39
Figuur 39: Paalspoor 0195 van het vermoedelijk kruisvormig gebouw	39
Figuur 40: Overzicht van het Romeins wegtracé	40
Figuur 41: Overzicht van bijgebouw 3	40
Figuur 42: Paalspoor 0181 van het vermoedelijk tweede hoofdgebouw	41
Figuur 46: Paalspoor 0118 van bijgebouw 2	41
Figuur 44: Paalspoor 0115 van bijgebouw 3	41
Figuur 43: Paalspoor 0184 van het vermoedelijk tweede hoofdgebouw	41
Figuur 47: Paalspoor 0109 van bijgebouw 4	41
Figuur 45: Paalspoor 0114 van bijgebouw 3	41
Figuur 48: Romeinse kuil 0166 die het wegtracé oversnijdt	42

Figuur 49: Aardewerke en deel van vuurbok uit spoor 0165	43
Figuur 50: Bewerkte dakpan tot (speel)schijf uit spoor 0165	44
Figuur 54: Maalsteen van rosmolen uit spoor 0166	44
Figuur 52: Fragment van een watermolensteenuit de Romeinse erfafbakingsgreppels	44
Figuur 51: Riemgeleider uit spoor 0166	44
Figuur 55: Maalsteen van een handmolen uit spoor 0166	44
Figuur 53: Nummulietenkalksteen uit spoor 0098	44
Figuur 56: Aardewerk en riemgeleider uit spoor 0166	45
Figuur 57: Aardewerk uit kuil 0032	45
Figuur 58: Ijzerhoudende zandsteen uit spoor 0032	46
Figuur 60: Aardewerk uit kuil 0101	46
Figuur 59: Ijzerhoudende zandsteen uit spoor 0032 van ruim 40kg	46
Figuur 61: Coupe op kuil 0032	47
Figuur 62: Kuil 0101	47
Figuur 64: Vermoedelijke ovenstructuur in grondvlak 2	48
Figuur 63: Coupe op vermoedelijke ovenstructuur	48
Figuur 65: Vonsten uit spoor 0200	49
Figuur 67: Coupe AB op gracht 0089	50
Figuur 66: Coupe op waterkuil 0085	50
Figuur 68: Vondstmateriaal uit spoor 0156	51
Figuur 69: Aangetroffen materiaal in waterkuil 0085	52
Figuur 70: Maalsteen in arcozische zandsteen	52
Figuur 71: Vondstmateriaal uit spoor 0089	53
Figuur 72: Gekende Romeinse nederzettings- en funeraire sites in de ruimere omgeving van het projectgebied (© Geopunt)	54

6. Bijlagen

6.1. Sporenlijst

6.2. Fotolijst

6.3. Vondstenlijst

6.4. Stalenlijst

6.5. Aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses

